

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi saamelaiskäräjistä annettua lakia ja rikoslakia.

Saamelaiskäräjälain tarkistamisen tavoitteena on parantaa saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä. Sääntelyä saamelaiskäräjien toimielinrakenteista esitetään tarkistettavaksi saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon kehittämisen kannalta toimivammaksi sekä toimielinten valta- ja vastuusuhteiden näkökulmasta selkeämmäksi. Tässä tarkoituksessa saamelaiskäräjien kokoukselle ehdotetaan valittavaksi puhemies. Saamelaiskäräjien kokouksen toimivaltaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan myös täsmennettäväksi.

Saamelaiskäräjien itsehallinnollista asemaa korostetaan. Saamelaiskäräjien kertomus ehdotetaan jatkossa annettavaksi suoraan eduskunnalle. Saamelaiskäräjien tehtäviä, organisaatiota ja toimintaa koskevat asetuksenantovaltuudet ehdotetaan poistettaviksi ja sääntely toteutettavaksi lailla ja saamelaiskäräjien työjärjestyksellä.

Säännöstä viranomaisten velvollisuudesta ja saamelaiskäräjien tehtävästä neuvotella saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin vaikuttavista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä ehdotetaan tarkistettavaksi viranomaisten ja saamelaiskäräjien yhteistyötä aiempaa painottavammaksi.

Saamelaiskäräjien vaalijärjestelmää ehdotetaan kehitettäväksi suhteellisen vaalitavan suuntaan sekä äänioikeutettujen alueellista jakautumista paremmin huomioon ottavaksi. Tässä tarkoituksessa ehdotetaan muutettavaksi saamelaiskäräjien kokouksen kokoonpanossa huomioitavia kuntakiintiöitä.

Esityksen mukaan viisikymmentä äänioikeutettua saamelaista voisi jatkossa tehdä aloitteen saamelaiskäräjille sen tehtäviin kuuluvassa asiassa.

Esityksessä ehdotetaan saamelaisen määritelmää tarkistettavaksi niin, että henkilöä ei pidettäisi saamelaisena pelkästään maa-, veronkanto- tai henkikirjamerkintöjen perusteella ja että määritelmässä toisaalta otettaisiin nykyistä paremmin huomioon saamelaisen alkuperäiskansan henkisen ja aineellisen kulttuurin moninaisuus. Saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana itse määrittää, kuka on saamelainen, eli niin sanottua ryhmäidentifikaatiota ehdotetaan vahvistettavaksi laajentamalla vaalilautakunnan kokoonpanoa ja muuttamalla vaaliluetteloon merkitsemistä koskevan asian muutoksenhakua siten, että ensi asteessa asiassa tehtäisiin oikaisuvaatimus saamelaiskäräjien kokoukselle.

Saamelaiskäräjälain joiltakin osin jo vanhentuneeksi käynyttä sääntelyä ehdotetaan myös nykyaikaistettavaksi. Tämä koskee erityisesti lain kirjanpitoa ja tilintarkastusta koskevia säännöksiä.

Saamelaiskäräjät ehdotetaan lisättäväksi rikoslain virkarikoksia koskevaan sääntelyyn. Siten saamelaiskäräjien toimielinten jäsenet olisivat jatkossa rikosoikeudellisessa virkavastuussa toimistaan.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan siten, että kaikki saamelaiskäräjien vaaleihin vaikuttavat säännökset olisivat sovellettavissa seuraavia vaaleja toimeenpantaessa, eli hyvissä ajoin ennen vuoden 2014 loppua.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	5
1 JOHDANTO	5
2 NYKYTILA	5
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	5
Perustuslaki	5
Saamelaiskäräjälaki	5
Saamelaiskäräjälain yleiset säännökset	6
Saamelainen	6
Saamelaiskäräjien tehtävät	7
Saamelaisten edustaminen	8
Kertomus	8
Määrärahojen jakaminen	8
Neuvotteluelvoite	8
Saamelaiskäräjien vaalit	10
Ehdokasasettelu	11
Vaalitoimitus	11
Vaalien tuloksen määräytyminen	12
Saamelaiskäräjien toimielimet ja toiminta	12
Toimivallan siirto	12
Toimistot ja henkilöstö	13
Kirjanpito ja tilintarkastus	13
Muutoksenhaku	13
Tarkemmat säännökset ja määräykset	14
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö	14
Kansainvälinen kehitys	14
Yleistä	14
Saamelaisen määritelmä	16
Neuvotteluvollisuus	17
Ulkomaiden lainsäädäntö	18
Ruotsi	18
Norja	19
2.3 Nykytilan arviointi	19
Saamelaisen määritelmä	19
Saamelaiskäräjien yleinen toimivalta ja tehtävät	20
Neuvotteluvollisuus	20
Saamelaiskäräjien kokoonpano	20
Saamelaiskäräjien toimielimet ja toiminta	21
Toimivallan siirto	21
Vaalilautakunta	21

	Äänestäminen.....	22
	Muutoksenhaku.....	22
	Kirjanpito ja tilintarkastus.....	22
	Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	22
	Rikosoikeudellinen virkavastuu.....	23
3	ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	23
3.1	Tavoitteet.....	23
3.2	Keskeiset ehdotukset.....	23
	Saamelainen.....	23
	Vaalilautakunta.....	24
	Saamelaiskäräjien kokoonpano.....	24
	Äänestäminen.....	24
	Saamelaiskäräjien toimivalta ja tehtävät.....	24
	Aloiteoikeus.....	25
	Yhteistoimintavelvoite.....	25
	Saamelaiskäräjien toiminta.....	25
	Virkavastuu.....	26
	Muutoksenhaku.....	26
	Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	26
4	ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	26
4.1	Vaikutukset yksilön asemaan.....	26
4.2	Vaikutukset saamelaiskäräjien asemaan ja toimintaan.....	27
4.3	Vaikutukset eduskunnan toimintaan.....	27
4.4	Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	27
4.5	Taloudelliset vaikutukset.....	27
5	ASIAN VALMISTELU.....	28
5.1	Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	28
5.2	Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	28
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	29
1	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	29
1.1	Laki saamelaiskäräjistä.....	29
	1 luku Yleiset säännökset.....	29
	2 luku Saamelaiskäräjien tehtävät.....	31
	3 luku Toimikausi, toimielimet ja toiminta.....	34
	3 a luku Kirjanpito ja tilintarkastus.....	37
	4 luku Saamelaiskäräjien vaalit.....	38
	5 luku Erinäiset säännökset.....	43
1.2	Rikoslaki.....	44
	40 luku Virkarikoksista.....	44
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	44
3	VOIMAANTULO.....	44
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	45
	LAKIEHDOTUKSET.....	48
	1. Lakisaamelaiskäräjistä annetun lain muuttamisesta.....	48
	2. Laki rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta.....	57
	LIITTEET.....	58
	RINNAKKAISTEKSTI.....	58

1. Laki saamelaiskäräjistä annetun lain muuttamisesta.....	58
2. Laki rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta	79

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Saamelaisilla on perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaan saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään. Perustuslain 17 §:n 3 momentissa saamelaisille turvataan oikeus alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Perustuslain säännökset muodostavat saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon perustan. Tarkemmin asiasta säädetään saamelaiskäräjistä annetulla lailla, jäljempänä *saamelaiskäräjälaki*, joka tuli voimaan 1. päivänä tammikuuta 1996.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä kehitetään. Saamelaiskäräjälain voimaantulosta on aikaa. Lain toimivuutta ja ajanmukaisuutta on tästäkin syystä ollut tarpeen arvioida.

Oikeusministeriön toimeksiannosta laadittiin keväällä 2012 selvitys saamelaiskäräjälain muutostarpeista. Selvityksessä arvioitiin saamelaiskäräjälain nykyistä sääntelyä saamelaiskäräjävaaleissa äänioikeutetun saamelaisen määritelmästä, vaalijärjestelmästä, saamelaiskäräjien tehtävistä ja toimivallasta, saamelaiskäräjien päätöksenteosta, lain ja saamelaiskäräjien työjärjestyksen välisistä suhteista, viranomaisten neuvotteluelvoitteesta sekä kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta. Oikeusministeriö sai myös saamelaiskäräjien alustavan kannanoton saamelaiskäräjälain kiireellisimmistä muutostarpeista.

Oikeusministeriö asetti 28.6.2012 työryhmän, jonka tehtävänä oli laaditun selvityksen ja saamelaiskäräjien alustavan kannanoton pohjalta selvittää saamelaiskäräjistä annetun lain muutostarpeita ja valmistella ehdotus lain tarkistamiseksi tarvittavilta osin. Työryhmä luovutti oikeusministeriölle mietintönsä 30.10.2013.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Perustuslaki

Saamelaisilla on perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaan saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään. Säännös lisättiin perustuslakiin vuonna 1995, jolloin se otettiin tuolloin perustuslakina voimassa olleen hallitusmuodon 51 a §:ksi.

Kulttuuri-itsehallinnon käsite kytkeytyy perustuslain 17 §:n 3 momentin perusoikeussäännökseen. Sen mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Tämäkin säännös lisättiin perustuslakiin vuonna 1995. Se otettiin tuolloin toteutetun perusoikeus-oikeusuudistuksen yhteydessä hallitusmuodon 14 §:n 3 momenttiin. Säännös turvaa saamelaisten aseman alkuperäiskansana siihen liittyvine kansainvälisistä sopimuksista ilmenevine oikeuksineen (HE 309/1993 vp, s. 65, HE 248/1994 vp). Kulttuuri ymmärretään säännöksessä laajana käsitteenä. Säännös ei rajoitu ainoastaan kielellisten oikeuksien turvaamiseen ja kehittämiseen, vaan se ulottuu laajemmin turvaamaan saamelaisten kulttuurimuotoa, johon kuuluvat saamelaisten perinteiset elinkeinot, kuten poronhoito, kalastus ja metsästyminen (HE 309/1993 vp, s. 65). Saamelaisille alkuperäiskansana turvattu perusoikeus harjoittaa ja ylläpitää kieltään ja kulttuuriaan sisältää itsessään ajatuksen siitä, että saamelaiset saavat itse määrätä näistä asioista ja ohjata niiden tulevaa kehitystä (HE 248/1994 vp).

Saamelaiskäräjälaki

Laissa säädetään saamelaiskäräjistä, jonka jäsenet saamelaiset valitsevat keskuudestaan saamelaisten kulttuuri-itsehallintoon kuuluvia tehtäviä varten. Saamelaiskäräjälaki sisältää säännöksiä saamelaiskäräjien vaaleista

samoin kuin käräjien kokoonpanosta, tehtävistä ja toimivallasta, saamelaiskäräjien toimikaudesta, toimielimistä ja toiminnasta. Laissa on säännökset myös saamelaiskäräjävaaleissa äänioikeutetun saamelaisen määritelmästä ja saamelaisten kotiseutualueesta samoin kuin viranomaisten velvollisuudesta neuvotella saamelaiskäräjien kanssa. Lisäksi laissa on erinäisiä säännöksiä esimerkiksi saamelaiskäräjien henkilöstöstä, muutoksenhausta saamelaiskäräjien päätökseen samoin kuin kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta.

Saamelaiskäräjälakia on sen voimaantumisen jälkeen tarkistettu säännöksillä käräjien henkilöstön asemasta sekä saamelaiskäräjien kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta (1725/1995), vaalien toimeenpanosta (1279/2002), hallinto-oikeudellisten säädösten soveltamisesta ja esteellisyydestä (1026/2003) sekä neuvotteluvollisuudesta kaivosmineraaleja sisältävän esiintymän etsintää ja hyödyntämistä koskevissa asioissa (626/2011).

Saamelaiskäräjälakia tarkempia säännöksiä sisältyy saamelaiskäräjistä annettuun asetukseen (saamelaiskäräjäasetus, 1727/1995) sekä saamelaiskäräjien vaaleissa noudatettavasta menettelystä annettuun oikeusministeriön asetukseen (965/2006). Saamelaiskäräjät on hyväksynyt toimintaansa varten työjärjestyksen.

Saamelaiskäräjälain yleiset säännökset

Saamelaisilla alkuperäiskansana on lain 1 §:n mukaan saamelaisten kotiseutualueella omaa kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin saamelaiskäräjälaissa ja muualla laissa säädetään. Tähän itsehallintoon kuuluvia tehtäviä varten saamelaiset valitsevat vaaleilla keskuudestaan saamelaiskäräjät. Saamelaiskäräjät toimii oikeusministeriön hallinnonalalla. Valtion talousarviossa on lain 2 §:n mukaan varattava määräraha saamelaiskäräjälaissa tarkoitettuihin tehtäviin.

Saamelaisten kotiseutualueesta säädetään lain 4 §:ssä. Sen mukaan kotiseutualueella tarkoitetaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevaa Lapin paliskunnan aluetta. Asetuk-

sessä tai sen liitteessä julkaistaan kartta kotiseutualueen rajoista.

Saamelaiskäräjiin ja sen toimielimiin sovelletaan lain 4 a §:n mukaan hallintolakia (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), henkilötietolakia (523/1999) ja arkistolakia (831/1994), jollei saamelaiskäräjälaissa toisin säädetä.

Saamelainen

Saamelaisella tarkoitetaan saamelaiskäräjälaissa henkilöä, joka pitää itseään saamelaisena, edellyttäen, 1) että hän itse tai ainakin yksi hänen vanhemmistaan tai isovanhemmistaan on oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielenään tai 2) että hän on sellaisen henkilön jälkeläinen, joka on merkitty tunturi-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi maa-, veronkanto- tai henkikirjassa taikka 3) että ainakin yksi hänen vanhemmistaan on merkitty tai olisi voitu merkitä äänioikeutetuksi saamelaisvaltuuskunnan tai saamelaiskäräjien vaaleissa.

Henkilön on siten itse pidettävä itseään saamelaisena. Tämän subjektiivisen kriteerin lisäksi määritelmään sisältyvät myös objektiiviset perusteet.

Saamelaiseksi katsotaan 1 kohdan nojalla henkilö, joka itse tai jonka vanhemmista tai isovanhemmista ainakin yksi on oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielenään. Ensisijaisena näyttönä kielitaidosta pidetään Pohjoismaiden saamelaisneuvoston Suomen jaoston vuonna 1962 suorittamaa väestölaskentaa, jonka mukaisesti henkilöt ovat pohjoissaamen-, inarinsaamen- tai koltansaamenkielisiä. Väestölaskennassa laadittu luettelo ei kuitenkaan ole täydellinen. Siksi henkilön voidaan myös muutoin todeta oppineen saamen kielen ensimmäisenä kielenään (HE 248/1994 vp).

Pykälän 2 kohdan perusteella saamelaisena pidetään saamenkielisestä syntyperästä riippumatta sellaisen henkilön jälkeläistä, joka on merkitty tunturi-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi maa-, veronkanto- tai henkikirjassa. Ensimmäiseksi pykälän 2 kohtaa sovellettaessa huomioon otettavaksi viranomaisrekisteriksi kaavailtiin lakia säädettyä vuoden

1875 luetteloja, joista oli tarkoitus säätää tarkemmin asetuksella. Jos tätä vanhemmat luettelot tulisi ottaa huomioon, saattaisivat näyttövaikeudet lain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen perustelujen mukaan lisääntyä kohtuuttomasti ja hakijan tosiasiallinen yhteys saamen kansaan saattaisi olla kyseenalainen (HE 248/1994 vp). Eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannan mukaan laki ei kuitenkaan tavanomaisten tulkintasääntöjen perusteella oikeuttanut esityksen perusteluissa mainittua mahdollisuutta säätää asetuksella vuoden 1875 luettelot laissa tarkoitetuiksi yksinomaisiksi viranomaisrekistereiksi. Valiokunta ei myöskään pitänyt tarkoituksenmukaisena täydentää lakia tässä suhteessa asetuksenantovaltuuksin. (PeVM 17/1994 vp).

Pykälän 3 kohdassa säädettyä edellytyksenä on, että ainakin yksi henkilön vanhemmista on merkitty tai olisi voitu merkitä äänioikeutetuksi saamelaisvaltuuskunnan tai saamelaiskäräjien vaaleissa. Lakia säädettyessä pidettiin kohtuullisena, että saamelaisiksi lain mukaan katsottavan henkilön lapsella on oikeus samaistua vanhempien identiteettiin (HE 248/1994 vp).

Määritelmäsäännöstä on oikeuskäytännössä tulkittu aluksi kielipainotteisesti (KHO:1999:55 ja KHO:2003:61). Korkein hallinto-oikeus (KHO) on katsonut, että saamen kielen liittyvä peruste on äänioikeuden pääperuste. Tähän nähden ja kun saamelaisuus voidaan kielellisellä perusteella ulottaa vain neljään sukupolveen, ei ajankohtaa, jolloin vaaliluetteloon hakeutuvan henkilön esivanhemmat on merkitty lain 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettuihin rekistereihin lappalaisena, voida KHO:n mukaan ulottaa kuinka kauaksi tahansa eikä ainakaan pidemmälle kuin saamelaismäärittelyn pääperusteena oleva kieli-peruste ulottuu. Muutoin perustuslaissa ja saamelaiskäräjälaisissa saamelaisille alkuperäiskansana turvattu kulttuuri-itsehallinnon toteutuminen saattaisi vaarantua. Näin ollen henkilön, jonka esivanhempina oli viimeksi merkitty lappalaisten joukkoon maakirjaan vuonna 1762, ei pelkästään tällä perusteella voitu katsoa olevan saamelainen (KHO:1999:55). Toisaalta hakija, jonka isäidin isä oli merkitty lappalaiseksi vuoden

1870 henkikirjassa, oli tällä perusteella saamelainen (ks. KHO 22.9.1999 taltio 3181).

KHO on sittemmin antanut YK:n kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen valvontakomitean (rotusyrjintäkomitea) suosittamalla tavalla aiempaa enemmän merkitystä henkilön itseidentifikaatiolle sekä määritelmäsäännöksen objektiivisiin perusteisiin tukeutuvien eri näkökohtien punnintaan palautuvalle kokonaisharkinnalle (KHO:2011:81). KHO on ratkaisussaan KHO:2011:81 katsonut, ettei saamelaisuuteen sinänsä aidosti samaistunut henkilö ollut laissa tarkoitettu saamelainen pelkästään sillä perusteella, että hän oli arkistoviranomaisen antaman todistuksen mukaan vuoden 1825 maa- ja veronkantokirjaan tunturilappalaiseksi merkityn henkilön jälkeläinen ja että hän oli esittänyt selvitystä isovanhempansa saamen kielen oppimisesta kotikielenään. Mutta kun lisäksi otettiin huomioon saamelaisen kotiseutualueella Inarissa asuvan valittajan saamelaisuuteen ja saamelaiseen elämäntapaan samastuminen kokonaisuutena, häntä oli kuitenkin pidettävä saamelaisena, ja että hänet näin ollen oli pyyntönsä mukaisesti merkittävä tulevien vaalien vaaliluetteloon. KHO kiinnitti siten tässä ratkaisussaan huomiota erityisesti valittajan itseidentifikaatioon ja asian kokonaisharkintaan. Saamelaiskäräjien päätöksen mukaan henkilö ei ollut saamelainen.

Saamelaiskäräjien tehtävät

Saamelaiskäräjien tehtävänä on lain 5 §:n mukaan hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevat asiat. Tehtäviinsä kuuluvissa asioissa saamelaiskäräjät voi tehdä viranomaisille aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja. Näissä asioissa saamelaiskäräjät käyttää lisäksi päätösvaltaa siten kuin saamelaiskäräjälaisissa tai muualla laissa säädetään. Lisäksi saamelaiskäräjien tehtävänä on edustaa saamelaisia (6 §), laatia vuosittain valtioneuvostolle kertomus (7§), päättää saamelaisten yhteiseen käyttöön osoitettujen varojen jakamisesta (8 §) sekä neuvotella viranomaisten kanssa (9§).

Saamelaiskäräjät on pääasiassa kansallisille viranomaisille aloitteita ja esityksiä tekevä sekä lausuntoja antava toimielin (HE 248/1994 vp). Käräjillä on oikeus käyttää päätösvaltaa lain 8 §:ssä tarkoitettujen määrärahojen jakamisessa. Saamelaiskäräjien päätösvaltaa voidaan säätää myös muulla lainsäädännössä.

Saamelaisten edustaminen

Saamelaiskäräjät edustaa lain 6 §:n mukaan saamelaisia tehtäviinsä kuuluvissa asioissa kansallisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä. Saamelaiskäräjät nimeää erityislainsäädännön perusteella edustajansa mm. paliskuntain yhdistyksen hallitukseen (poronhoitolaki 848/1990), kirkolliskokoukseen ja Oulun hiippakuntavaltuustoon (kirkkolaki 1054/1993), Lapin maakunnan yhteistyöryhmään (laki alueiden kehittämisestä 1651/2009), kalavesien kalatalouskysymyksiä käsittelevään neuvottelukuntaan (kalastuslaki 1212/1997), Saamelaisalueen koulutuskeskuksen johtokuntaan (laki Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta 252/2010) ja vähemmistöasiain neuvottelukuntaan (valtioneuvoston asetus vähemmistövaltuutetusta 687/2001).

Kansainvälisissä yhteyksissä saamelaiskäräjien edustajat voivat osallistua YK:n alkuperäiskansa-asioiden pysyvän foorumin sekä ihmisoikeusneuvoston ja sen alaisten mekanismien istuntoihin. Saamelaiskäräjillä ei kuitenkaan ole itsenäistä puheoikeutta YK:ssa. Käytännössä saamelaiskäräjät voi puhua vain Suomen hallitukselle myönnetyn puheoikeuden perusteella tai YK-järjestelmään akkreditoitun tahon, kuten saamelaisneuvoston (Saami Council), välityksellä. Barentsin Euro-Arktisessa neuvoston alkuperäiskansatyöryhmässä Suomen saamelaisia edustaa saamelaiskäräjät.

Kertomus

Saamelaiskäräjät laatii lain 7 §:n mukaan vuosittain valtioneuvostolle hallituksen kertomuksen laatimista varten kertomuksen siitä, mitä merkittävää on tapahtunut saamelaisia erityisesti koskevien asioiden kehitykses-

sä. Kertomuksessa on tarkoitus kiinnittää huomiota siihen, miten miten eduskunnan ja erityisvaliokuntien toivomat ja edellyttämät asiat ovat toteutuneet (HE 248/1994 vp).

Määrärahojen jakaminen

Saamelaiskäräjät päättää lain 8 §:n nojalla saamelaisten yhteiseen käyttöön osoitettujen varojen jaosta. Määrärahat myönnetään tiettyä tarkoitusta, kuten opetustointa tai sosiaali- ja terveyspalveluja varten. Valtion talousarvioon on vuodesta 2002 sisältynyt erillinen määräraha saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamista varten. Talousarvion mukaan määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseksi Saamelaiskäräjien kautta saamelaisten kotiseutualueen kunnille ja palveluntuottajille saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi Suomessa puhuttavilla saamen kielillä. Valtion-apuviranomaisena toimii Lapin aluehallintovirasto. Saamelaiskäräjät jakaa avustuksen kunnille niiden kanssa tehtyjen ja Lapin aluehallintoviraston vahvistamien sopimusten mukaisesti. Sopimukset tehdään vuosittain saamelaiskäräjien ja saamelaisten kotiseutualueen kuntien välillä.

Neuvotteluelvoite

Saamelaiskäräjälain 9 § sisältää säännöksen viranomaisen velvollisuudesta neuvotella saamelaiskäräjien kanssa erinäisistä asioista. Säännöksen mukaan viranomaisten on neuvoteltava saamelaiskäräjien kanssa kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana ja jotka koskevat saamelaisten kotiseutualueella: 1) yhdyskuntasuunnittelua; 2) valtionmaan, suojelualueiden ja eräma-alueiden hoitoa, käyttöä, vuokrausta ja luovutusta; 3) kaivosmineraaleja sisältävän esiintymän etsintää ja hyödyntämistä sekä valtion maa- ja vesialueilla tapahtuvaa kullanhuuhtontaa; 4) saamelaisten kulttuuri- muotoon kuuluvan elinkeinon lainsäädännöllistä tai hallinnollista muutosta; 5) saamenkielisen ja saamen kielen kouluopetuksen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämistä;

taikka 6) muuta vastaavaa saamelaisten kieleen, kulttuuriin tai heidän asemaansa alkuperäiskansana vaikuttavaa asiaa. Pykälän 2 momentin mukaan saamelaiskäräjille on varattava tilaisuus tulla asiassa kuulluksi ja neuvotella asiasta. Tilaisuuden käyttämättä jättäminen ei estä viranomaista jatkamasta asian käsittelyä.

Neuvotteluvollisuus ei perustuslakivaliokunnan lain säätämisen yhteydessä ilmaise man kannan mukaan voi merkitä pidemmälle menevää menettelyllistä suojaa kuin esimerkiksi hallintomenettelylakiin (nykyisin: hallintolakiin) perustuva asianosaisen oikeus tulla kuulluksi omassa asiassaan. Neuvotteluvollisuuden oikeudellinen vaikuttavuus rajoittuu siten siihen, että viranomaisen on pykälässä tarkoitetuissa asioissa varattava saamelaiskäräjille tilaisuus tulla kuulluksi ja mahdollisuus neuvotella vireillä olevasta asiasta. Kuulemisen osalta kysymys on saamelaiskäräjille varattavasta tilaisuudesta lausua käsityksensä esimerkiksi kirjallisesti jostakin ehdotuksesta, jonka toteuttaminen vaikuttaisi saamelaisten asemaan; neuvottelumahdollisuus tarkoittaa suoraa vuorovaikutusta viranomaisten edustajien kanssa. Jotta viranomaisen neuvotteluvolite tulisi täytetyksi hyvän hallinnon vaatimusten mukaisesti, viranomaisen on huolehdittava siitä, että saamelaiskäräjät saa riittävän ajan perehtyä neuvottelukysymykseen ja että neuvottelutilanne muodostuu muutoinkin saamelaisten edustuselimen kannalta kohtuulliseksi. Tarjotun neuvottelumahdollisuuden käyttämättä jättäminen ei toisaalta voi muodostua lopulliseksi esteeksi sille, että asianomainen viranomainen etenee asiassa vaikkapa omaan päätöksentekoonsa asti (PeVM 17/1994 vp). Perustuslakivaliokunta on eri yhteyksissä tuonut esiin, että kun kyse on esityksestä, joka liittyy kiinteästi saamelaisten omaan kieleen ja kulttuuriin, saamelaiskäräjien edustus lainvalmistelussa tulee varmistaa alusta lähtien (PeVL 21/2007 vp ja PeVL 40/2009 vp).

Saamelaiskäräjälain 9 §:ssä tarkoitettujen neuvotteluiden käyminen on viranomaisen päätöksenteon oikeudellinen edellytys pykälässä tarkoitetuissa hallintoasioissa (KHO 11.03.2003, taltio 516).

Neuvotteluja käydään erilaisin menettelymuodoin. Saamelaiskäräjät antaa kirjallisia lausuntoja, on kuultavana asioiden valmistelun yhteydessä tai osallistuu asian valmistelytyöhön esimerkiksi työryhmätyöskentelyn muodossa. Saamelaiskäräjiä kuullaan usein lausuntomenettelyllä. Myös varsinaisia neuvotteluita järjestetään kokousten muodossa. Käytäntö vaihtelee myös neuvotteluissa noudatettujen muotojen osalta. Neuvotteluista laaditaan yleensä pöytäkirja.

Neuvotteluvolvoitetta koskeva säännös sisältyy myös lakiin porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista (986/2011). Sen mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on neuvoteltava saamelaiskäräjien kanssa periaatteista, joita lain ja sen nojalla annettujen säännösten lisäksi noudatetaan tuettavista kohteista päätettäessä. Kyseisen lain voimaantulo on sidottu EU:n rakennetukilainsäädännön voimaantuloon, eikä laki ole vielä tullut voimaan.

Saamelaiskäräjiä on laissa olevan erityissäännöksen nojalla joissakin asioissa kuultava tai siltä on pyydetty lausunto. Vesilaki (587/2011), laki Yleisradio Oy:stä (1380/1993), laki rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010) sekä valtioneuvoston asetus sanomalehdistön tuesta (389/2008) ja valtioneuvoston asetus porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituksesta (175/2001) sisältävät tällaisia säännöksiä. Metsälaissa on viittaus saamelaiskäräjälain 9 §:ään. Kaivoslain (621/2011) mukaan lupaviranomaisen tulee saamelaisten kotiseutualueella selvittää yhteistyössä mm. saamelaiskäräjien kanssa toiminnasta aiheutuvat vaikutukset saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä harkita haittojen vähentämiseksi ja estämiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Akwé:Kon-ohjeet (Ympäristöhallinnon ohjeita 1/2011) ovat osa Biologista monimuotoisuutta koskevan YK:n yleissopimuksen (Biodiversiteettisopimus, SopS 78/1994) toimeenpanoa, joka velvoittaa sopimusosapuolia suojelemaan alkuperäiskansojen luonnon monimuotoisuuteen liittyvää perinteistä tietoa, innovaatioita ja käytänteitä. Suomessa Akwé:Kon -ohjeet koskevat saamelaisia. Ohjeet on tarkoitettu käytettäväksi saamelaisten

kotiseutualueella sellaisten hankkeiden ja suunnitelmien kulttuuri-, ympäristö- ja sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa, jotka voivat vaikuttaa saamelaiskulttuuriin, -elinkeinoihin ja kulttuuriperintöön. Metsähallitus soveltaa ohjeita maankäyttöä koskevassa suunnittelussaan saamelaisten kotiseutualueella.

Eduskunnan valiokunnan on eduskunnan työjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan varattava saamelaisten edustajille tilaisuus tulla kuulluksi käsiteltäessä sellaista lakiehdotusta tai muuta asiaa, joka koskee erityisesti saamelaisia ja jollei erityisistä syistä muuta johdu.

Saamelaiskäräjien vaalit

Saamelaiskäräjien vaalit ovat välittömät henkilövaalit, joissa äänioikeutetut äänestävät suoraan yksittäisiä ehdokkaita. Käräjien jäsenet ja varajäsenet valitaan yleiseen äänioikeuteen perustuvilla vaaleilla saamelaisten keskuudesta. Vaaleja koskevat säännökset sisältyvät saamelaiskäräjälain 4 lukuun (19 - 40 c §).

Saamelaiskäräjiin kuuluu lain 10 §:n mukaan 21 jäsentä ja 4 varajäsentä, jotka valitaan 4 kalenterivuodeksi kerrallaan. Saamelaiskäräjissä tulee olla vähintään kolme jäsentä ja yksi varajäsen kustakin saamelaisten kotiseutualueen kunnasta. Säännöksen tarkoituksena on korostaa saamelaisten kotiseutualueen ja sen eri osien merkitystä. Perustuslakivaliokunnan kannan mukaan laissa tulee tämän tärkeän tavoitteen kannalta edellyttää, että saamelaiskäräjien jäsenistä ainakin puolet on saamelaisten kotiseutualueen kunnista (PeVM 17/1994 vp).

Saamelaiskäräjien vaalit toimitetaan joka neljäs vuosi (19 §) ja maa on niissä yhtenä vaalipiirinä (20 §). Äänioikeutettu saamelaiskäräjien vaaleissa on asuinpaikkaan katsomatta jokainen viimeistään vaalitoimituksen viimeisenä päivänä 18 vuotta täyttävä saamelainen, joka on Suomen kansalainen tai jolla ulkomaan kansalaisena on ollut kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa silloin, kun pyyntö vaaliluetteloon ottamisesta on viimeistään tehtävä (21 §). Saamelaiskäräjien vaaleissa on vaalikelpoinen jokainen äänioikeutettu, joka on suostu-

nut ehdokkaaksi ja joka ei ole vajaavaltainen (22 §). Vaalien aloittamisesta on julkisesti kuulutettava (22 a §).

Vaalit toimeenpanee vaalilautakunta. Vaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Lautakunnassa tulee olla jäsen ja varajäsen jokaisesta saamelaisten kotiseutualueen kunnasta. Vaalilautakunnalla on oikeus ottaa itselleen sihteeri ja oikeusministeriön luvalla muuta tarvittavaa henkilökuntaa (20 §). Käytännössä vaalilautakunta on asetettu vaaleja edeltävänä vuonna vain vaalien valmistelua ja toimeenpanoa varten tarvittavaksi ajaksi.

Vaalilautakunta laatii lain 23 §:n nojalla vaaliluettelon sekä käsittelee lain 23 a §:n mukaisesti vaaliluetteloon merkitsemistä ja siitä poistamista koskevat pyynnöt ja ilmoitukset. Vaaliluetteloon on pyynnöstä otettava siitä puuttuva saamelainen. Vaaliluetteloon merkitty henkilö on poistettava vaaliluettelosta hänen ilmoitettuaan, ettei hän enää halua olla merkittynä vaaliluetteloon, tai jos hän on kuollut. Pyyntö ja ilmoitus on tehtävä vaalilautakunnalle viimeistään vaalivuotta edeltävän joulukuun 31 päivänä ennen kello 16.

Vaaliluettelon laatimisen yhteydessä vaalilautakunta voi omasta aloitteestaan ottaa huomioon vaaliluetteloon merkityn äänioikeutetun edellisten vaalien jälkeen äänioikeusiän saavuttaneen lapsen ja 21 §:ssä säädettyyn ajankohtaan mennessä äänioikeusiän saavuttavan lapsen. Tällainen henkilö voidaan kuitenkin ottaa vaaliluetteloon vasta sen jälkeen, kun hän on kirjallisesti ilmoittanut vaalilautakunnalle pitävänsä itseään laissa tarkoitettuna saamelaisena.

Vaalilautakunta vahvistaa ja allekirjoittaa vaaliluettelon viimeistään vaalivuoden helmikuun viimeisenä päivänä.

Vaalilautakunta laatii lain 24 §:n mukaan jokaisesta vaaliluetteloon otetusta henkilöstä ilmoituskortin, josta ilmenevät äänioikeutusta vaaliluetteloon otetut tiedot, vaaliluettelon nähtävänä pitäminen, vaaleissa äänestäminen sekä vaalipäivä ja 31 a §:ssä säädetty oikeus äänestää vaalipäivänä, jos vaalipäivän äänestys järjestetään, ja vaalilautakunnan osoite. Vaalilautakunta lähettää ilmoituskor-

tin kullekin äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa, hyvissä ajoin ennen vaaliluettelon asettamista nähtäville. Vaalilautakunnan päätös, jolla vaalilautakunta on hylännyt tai jättänyt tutkimatta henkilön pyynnön tulla otetuksi vaaliluetteloon taikka ilmoituksen tulla siitä poistetuksi, lähetetään asianomaiselle hyvissä ajoin ennen vaaliluettelon asettamista nähtäville.

Vaalilautakunta asettaa lain 25 §:n mukaan vaaliluettelon tai siinä olevat tiedot henkilötunnuksia lukuun ottamatta nähtäville siten, että nähtävänä pitämistä koskevan ajan päättymisestä on aikaa vaalien toimittamiseen vähintään viisi kuukautta. Vaaliluettelo pidetään nähtävänä 10 perättäisenä arkipäivänä, ei kuitenkaan arkilauantaina, vähintään kolme tuntia päivässä. Vaaliluettelon nähtävänä pitämisestä on julkisesti kuulutettava.

Jokaisella on lain 25 a §:n mukaan oikeus tutustua vaaliluetteloon ja sen laatimiseen liittyviin asiakirjoihin sinä aikana, kun vaaliluettelo pidetään nähtävänä. Vaaliluettelo ja sen laatimiseen liittyviä asiakirjoja ei saa antaa jäljennettäväksi tai kuvattaviksi eikä niistä saa antaa jäljennöksiä. Vaaliluetteloon merkityllä on kuitenkin oikeus saada maksutta ote hänestä vaaliluetteloon otetuista tiedoista. Sillä, joka on pyytänyt tulla otetuksi vaaliluetteloon, on oikeus saada tieto asian käsittelyyn liittyvistä asiakirjoista siten kuin viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:ssä säädetään.

Vaaliluettelo sekä sellaiset vaaliluettelon laatimiseen liittyvät asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön etnisestä alkuperästä, on pidettävä salassa muuna kuin 1 momentissa tarkoitettuna aikana. Salassapitovelvollisuus ei estä tiedon antamista vaaliluettelosta sille, joka tarvitsee tietoa äänioikeutensa selvittämistä varten. Vaaliluettelon laatimiseen liittyvien asiakirjojen julkisuudesta on muutoin voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

Ehdokasasettelu

Ehdokkaan saamelaiskäräjien vaaleihin voi lain 27 §:n mukaan asettaa vähintään kolme äänioikeutettua saamelaista jättämällä vaalilautakunnalle asianmukaisesti täytetyn ja al-

lekirjoitetun ehdokashakemuksen viimeistään 31 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista ennen kello 16. Ehdokkaan asettaneet henkilöt muodostavat valitsijayhdistyksen, joka nimeää keskuudestaan asiamiehen ja vara-asiamiehen. Kukin äänioikeutettu saa osallistua vain yhden ehdokkaan asettamiseen. Jos henkilö kuuluu kahteen tai useampaan valitsijayhdistykseen, vaalilautakunnan on poistettava hänen nimensä niistä kaikista. Valitsijayhdistyksen asiamiehelle on varattava tilaisuus täydentää tai oikaista hakemuksen tietoja viimeistään 27 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista ennen kello 16.

Vaalilautakunta laatii lain 27 a §:n mukaan vaalikelpoisista ehdokkaista ehdokasluettelon viimeistään 21 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Ehdokasluettelossa on yhteinen otsikko, joka yksilöi vaalin, sekä luettelo ehdokkaista numerojärjestyksessä alkaen ehdokasnumerosta 2. Ehdokkaiden järjestys luettelossa määräytyy vaalilautakunnan suorittaman arvonnän perusteella. Jokaisesta ehdokkaasta merkitään ehdokasluetteloon numero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen, sekä kotikunta. Ehdokkaan etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää ehdokkaan yleisesti tunnettua puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä. Ehdokasluettelo on julkaistava, lähetettävä vaaliasiamiehille ja pidettävä vaalien ajan nähtävänä.

Vaalitoimitus

Saamelaiskäräjien vaalit toimitetaan lain 28 §:n mukaan syyskuun ensimmäisen täyden viikon maanantaista alkavan neljän viikon aikana. Vaalit toimitetaan postin välityksellä, mutta voidaan vaalilautakunnan niin päättäessä saamelaisten kotiseutualueella lisäksi toimittaa vaalipäivän äänestyksenä. Vaalien toimittamisesta on julkisesti kuulutettava. Saamelaiskäräjälaissa on säännökset äänestämisestä postin välityksellä (30 §), äänestämisestä palauttamalla vaaliasiakirjat vaalilautakunnan toimistoon tai vaalilautakunnan osoittamaan muuhun toimipisteeseen (31 §), vaalipäivän äänestyksestä (31 a §, 31 b §, 31 f – 31 h §) sekä äänestämisestä hoitolaitoksessa ja kotona (32 §).

Vaalien tuloksen määräytyminen

Saamelaiskäräjien vaalit ovat enemmistövaalit. Saamelaiskäräjien jäseniksi tulevat lain 38 §:n mukaan valituiksi 21 eniten ääniä saanutta ehdokasta, edellyttäen, että heidän joukossaan on vähintään kolme ehdokasta kustakin saamelaisten kotiseutualueen kunnasta. Jos jostakin näistä kunnista ei ole tässä joukossa kolme ehdokasta, tulevat tästä kunnasta olevista ehdokkaista valituiksi eniten ääniä saaneet kolme ehdokasta. Varajäseneksi tulee valituksi kustakin saamelaisalueen kunnasta olevista ehdokkaista valituiksi tulleiden jälkeen seuraavaksi eniten ääniä saanut ehdokas. Jos äänimäärät ovat yhtä suuret, ratkaistaan niiden keskinäinen järjestys arpomalla.

Vaalien tuloksen vahvistaa lain 39 §:n mukaan vaalilautakunta kolmantena päivänä ääntenlaskennan aloittamisesta pitämässään kokouksessa, joka alkaa kello 18. Vaalien tulos on ilmoitettava välittömästi oikeusministeriölle saamelaiskäräjien jäsenten ja varajäsenten määräämiseksi tehtävänsä seuraavaksi toimikaudeksi.

Saamelaiskäräjien toimielimet ja toiminta

Saamelaiskäräjien ylin edustus- ja päätöksentekuelin on saamelaiskäräjien kokous, jolle asiat valmistelee saamelaiskäräjien hallitus. Se myös toimeenpantee käräjien kokouksen päätökset. Saamelaiskäräjät (käräjien kokous) valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa (11 §) sekä hallitukseen puheenjohtajan, kaksi varapuheenjohtajaa ja hallituksen muut jäsenet (13 §). Hallituksen jäsenillä ei ole varajäseniä.

Saamelaiskäräjien puheenjohtaja toimii tehtävässään päätoimisesti (11 §). Saamelaiskäräjien työjärjestyksen 5 §:n mukaan käräjien kokous valitsee käräjien puheenjohtajan ja varapuheenjohtajat myös hallituksessa vastaaviin tehtäviin.

Saamelaiskäräjien kokousten koollekutsumisesta päättää saamelaiskäräjät (12 §). Kokous on lisäksi kutsuttava koolle, jos puheenjohtaja tai hallitus tai kolmasosa jäsenistä niin vaatii.

Saamelaiskäräjät asettaa lain 14 §:n mukaan vaalilautakunnan saamelaiskäräjävaalien toimeenpanoa varten. Käräjät voi asettaa myös muita toimielimiä saamelaisten kulttuuri-itsehallintoon kuuluvien asioiden hoitamiseksi. Saamelaiskäräjillä on työjärjestyksensä nojalla elinkeino- ja oikeuslautakunta, koulutus- ja oppimateriaalilautakunta, kulttuurilautakunta, sosiaali- ja terveyslautakunta sekä saamen kielineuvosto ja nuorisoneuvosto. Saamelaiskäräjät nimeää jäsenet lautakuntiin ja neuvostoihin. Lautakunnat ja neuvostot toimivat käräjien hallituksen alaisuudessa valmistellen omaan toimialaansa kuuluvia asioita ja tehden päätöksiä omaan alaansa kuuluvien varojen jakamisesta ja käyttämisestä.

Saamelaiskäräjien työjärjestyksessä määrätään myös saamelaiskäräjien yhteydessä toimivasta saamelaisten koulutusasiain yhteistyöelimestä. Saamelaiskäräjät asettaa yhteistyöelimen ja nimittää siihen kaksi jäsentä, opetusministeriö ja [Lapin lääninhallitus] nimittävät kumpikin yhden jäsenen ja saamelaisten kotiseutualueen kunnat kukin yhden jäsenen. Saamelaiskäräjien koulutussihteeri toimii yhteistyöelimen sihteerinä ja esittelijänä.

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain (1230/2001) ja asetuksen (1411/2001) nojalla toimivaan Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukseen on perustettu erillinen saamelaisyksikkö. Yksikkö toimii saamelaiskäräjien yhteydessä ja yksikön työntekijä on saamelaiskäräjien palveluksessa. Saamelaisyksikön tehtävistä on määräyksiä saamelaiskäräjien työjärjestyksessä.

Toimivallan siirto

Saamelaiskäräjien hallitus ja muut toimielimet voivat lain 15 §:n mukaan käyttää käräjille kuuluvaa toimivaltaa siten kuin saamelaiskäräjälaissa säädetään tai saamelaiskäräjien työjärjestyksessä määrätään. Säännöksen esitöiden mukaan tällainen siirto tulisi kyseeseen lähinnä kiireellisissä tapauksissa, jolloin käräjien kokousta on vaikea tai mahdoton saada koolle (HE 248/1994 vp). Toimivallan siirto ei kuitenkaan ole pykälän 2 momentin

mukaan sallittu, kun on kyse saamelaiskäräjien kertomuksesta (7 §), saamelaiskäräjien jäsenen tai varajäsenen vaalikelpoisuuden menettämisestä (10 § 3), puheenjohtajan valinnasta (11 §), kokousten koollekutsumisesta (12 §), saamelaiskäräjien hallituksen valinnasta (13 §) tai vaalilautakunnan ja muiden toimielinten asettamisesta (14 §) taikka tilikautta ja tilipäätöstä, tilintarkastajia sekä tilintarkastuskertomuksen käsittelyä koskevasta asiasta (18 b, 18 c ja 18 j §).

Toimistot ja henkilöstö

Saamelaiskäräjillä on lain 16 §:n mukaan toimistoja sekä virka- ja työsuhteista henkilöstöä siten kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään. Käräjillä on nykyisin yleinen toimisto, koulutus- ja oppimateriaalitoimisto sekä saamen kielilain (1086/2003) 26 §:n perusteella Saamen kielen toimisto. Saamen kielen toimistosta on säädetty tarkemmin saamelaiskäräjäasetuksessa.

Saamelaiskäräjien virkamiehiin, virkoihin ja virkasuhteeseen sovelletaan, mitä valtion virkamiehistä, viroista ja virkasuhteesta säädetään ja määrätään. Henkilöstön palvelussuhteen ehdoista on vastaavasti voimassa mitä valtion palvelussuhteen ehdoista säädetään, määrätään tai sovitaan.

Kirjanpito ja tilintarkastus

Saamelaiskäräjälain 18 a §:n mukaan saamelaiskäräjien kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä on sen lisäksi, mitä saamelaiskäräjälaisissa säädetään, soveltuvin osin voimassa, mitä kirjanpitolaissa (655/1973) säädetään. Saamelaiskäräjälain 18 b – 18 j §:ssä säädetään tilikaudesta ja tilinpäätöksestä, tilintarkastajien valinnasta, tilintarkastajien kelpoisuudesta, riippumattomuudesta ja esteellisyydestä, tilintarkastuksen toimittamisesta, tilintarkastajien tiedonsaantioikeudesta, tilintarkastuskertomuksen sisällöstä ja sen käsittelystä saamelaiskäräjillä sekä asiakirjojen toimittamisesta oikeusministeriölle.

Muutoksenhaku

Saamelaiskäräjien hallituksen ja lautakunnan sekä käräjien asettaman muun toimielimen päätökseen saa lain 41 §:n mukaan hakea muutosta valittamalla saamelaiskäräjille, jollei saamelaiskäräjälaisissa tai muualla laissa toisin säädetä. Saamelaiskäräjien päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Pykälän mukaan muutoksenhaussa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/1950) säädetään. Pykälässä viitattu laki on kumottu ja korvattu hallintolainkäyttölaila (586/1996).

Saamelaiskäräjälaisissa on muutoksenhausta useita lain 41 §:n pääsäännön sijasta sovellettavia erityissäännöksiä.

Muutoksenhausta vaaliluettelomerkintää koskevassa asiassa säädetään lain 26 §:ssä. Sen mukaan se, joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois vaaliluettelosta tai että häntä koskeva merkintä vaaliluettelossa on virheellinen, voi kirjallisesti vaatia oikaisua vaalilautakunnalta viimeistään 14 päivänä vaaliluettelon nähtävillä pitämistä koskevan ajan päättymisestä. Vaalilautakunnan on ratkaistava asia kiireellisesti. Vaalilautakunnan päätökseen tyytymätön voi saattaa oikaisuvaatimuksen saamelaiskäräjien hallituksen ratkaistavaksi viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, kun hän on saanut päätöksestä tiedon. Hallituksen on ratkaistava asia kiireellisesti. Hallituksen päätökseen saa lain 26 b §:n perusteella hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen viimeistään 14 päivänä siitä, kun asianomainen on saanut päätöksestä tiedon.

Lain 26 a §:ssä säädetään itseoikaisusta. Jos vaalilautakunta katsoo, että henkilö on oikeudettomasti jätetty pois vaaliluettelosta tai oikeudettomasti otettu siihen taikka että häntä koskeva merkintä vaaliluettelossa on virheellinen, vaalilautakunnalla on pykälän mukaan viran puolesta oikeus lisätä henkilö vaaliluetteloon tai poistaa hänet vaaliluettelosta taikka korjata häntä koskeva virheellinen merkintä. Muutokset on tehtävä viimeistään kaksi kuukautta ennen vaalitoimituksen aloittamista. Vaalilautakunnan päätökseen

saa lain 26 b §:n perusteella hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen viimeistään 14 päivänä siitä, kun asianomainen on saanut päätöksestä tiedon.

Vaalien toimittamista ja vaalien tulosta koskeva muutoksenhakusääntely sisältyy lain 40 §:ään. Äänioikeutettu, joka katsoo, että vaalilautakunnan päätös vaalien tuloksen vahvistamisesta tai vaalien toimittamiseen liittyvä muu toimenpide on lainvastainen, voi pykälän mukaan tehdä saamelaiskäräjien hallitukselle oikaisuvaatimuksen viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, jona vaalilautakunta on vahvistanut vaalien tuloksen. Saamelaiskäräjien hallituksen on käsiteltävä oikaisuvaatimus kiireellisesti ja viimeistään ennen vaalivuoden loppua. Saamelaiskäräjien hallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, jona asianomainen on saanut käräjien hallituksen päätökseen tiedoksi. Vaalilautakunnan päätökseen ehdokasluettelosta ei lain 27 a §:n 3 momentin mukaan saa hakea erikseen muutosta. Muutosta tähän päätökseen saa hakea 40 §:n mukaisesti vaalilautakunnan vahvistettua vaalien tuloksen.

Saamelaiskäräjien päätökseen saamelaisten yhteiseen käyttöön osoitettujen varojen jaosta ei lain 8 §:n 2 momentin perusteella saa hakea muutosta valittamalla. Valituskielto on perusteltu. Kyse on sellaisista yhteisistä varoista, joita ei jaeta oikeusharkintaisesti (HE 248/1994 vp).

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkempia säännöksiä saamelaiskäräjälain täytäntöönpanosta annetaan lain 43 §:n nojalla asetuksella. Tämä yleisluonteisen täytäntöönpanovaltuuden lisäksi laissa on yksityiskohtaisempia asetuksenantovaltuuksia. Saamelaiskäräjillä on lain 16 §:n 1 momentin mukaan toimistoja sekä virka- ja työsopimussuhteista henkilöstöä siten kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään. Saamelaisten kotiseutualueen rajoista julkaistaan kartta lain 4 §:n mukaan asetuksessa tai sen liitteessä.

Valtuuksissa tarkoitettu sääntely sisältyy saamelaiskäräjistä annettuun asetukseen

(1727/1995), joka on osin annettu saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetun lain (516/1991) nojalla. Asetuksessa säädetään saamelaiskäräjien toimistoista, saamen kielen toimiston tehtävistä, saamelaiskäräjien henkilöstöstä ja henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista sekä saamelaiskäräjien asiakirjojen allekirjoittamisesta. Asetuksen liitteenä on julkaistu kartta, johon on merkitty saamelaisten kotiseutualueen rajat.

Oikeusministeriön asetuksella voidaan lain 40 c §:n perusteella antaa tarkempia säännöksiä 1) vaaleihin liittyvistä kuulutuksista, 2) vaaliluetteloon hakeutumisesta ja vaaliluettelosta poistamisesta sekä hakemukseen liitettävistä selvityksistä, 3) vaaliluettelon nähtävänä pitämisestä, 4) ehdokasluettelon julkaisemisesta ja nähtävänä pitämisestä, 5) äänestyslipusta sekä 6) vaaliasiakirjojen säilyttämisestä. Valtuuden nojalla on annettu oikeusministeriön asetus saamelaiskäräjien vaaleissa noudatettavasta menettelystä (160/2003).

Saamelaiskäräjät vahvistaa lain 5 §:n 3 momentin nojalla toimintaansa varten työjärjestyksen. Saamelaiskäräjien hyväksymä työjärjestys sisältää määräyksiä käräjien toimielimistä ja niiden tehtävistä, saamelaiskäräjien sihteeristöstä, asioiden käsittelyssä käräjillä noudatettavasta menettelystä, saamelaisen kulttuurimäärärahan käyttämisestä ja saamelaisten koulutusasiain yhteistyöelimestä.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö

Kansainvälinen kehitys

Yleistä

Alkuperäiskansoja koskeva kansainvälinen oikeus on kehittynyt saamelaiskäräjälain voimaantulon jälkeen.

Suomi on ratifioinut Euroopan neuvoston alueellisia tai vähemmistökieliä koskevan eurooppalaisen peruskirjan (SopS 23/1998) ja määritellyt ratifioinnin yhteydessä vähemmistökieleksi saamen kielen. Euroopan neuvoston kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevaa puiteyleissopimusta (SopS 1 ja 2/1998) sovelletaan saamelaisiin alkuperäis-

kansana ja kansallisena vähemmistönä. Molemmilla sopimuksilla on oma, riippumaton maavierailuja tekevä sopimuksen täytäntöönpanoa valvova asiantuntijakomitea, jota viimeksi mainitussa sopimuksessa kutsutaan ministerineuvostolle neuvoo-antavaksi komiteaksi. Euroopan neuvoston ministerikomitea antaa valtiolle suosituksia sopimusten täytäntöönpanosta.

YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista (A/RES/61/295) hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa syyskuussa 2007. Suomi äänesti julistuksen hyväksymisen puolesta. Julistus ei ole oikeudellisesti sitova eikä sillä luoda uusia oikeuksia. Se kuitenkin heijastaa alkuperäiskansoja koskevan kansainvälisen oikeuden kehitystä sekä valtioiden sitoutumista edistää, kunnioittaa ja toteuttaa alkuperäiskansojen oikeuksia.

Biodiversiteetisopimuksen 8 (j) artiklan mukaan kunkin sopimuspuolen tulee mahdollisuuksien mukaan ja soveltuvin osin kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti kunnioittaa, suojella ja ylläpitää alkuperäiskansojen ja paikallisten yhteisöjen sellaista tietämystä, keksintöjä ja käytäntöä, joita sisältyy biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön kannalta merkityksellisiin perinteisiin elämänmuotoihin, sekä edistää ja laajentaa niiden soveltamista mainittujen yhteisöjen luvalla ja myötävaikutuksella sekä rohkaista tietämyksestä, keksinnöistä ja käytännöstä saadun hyödyn tasapuolista jakoa. YK:n biodiversiteetisopimuksen osapuolikokous hyväksyi vuonna 2004 vapaaehtoiset Akwé: Kon-ohjeet osana sopimuksen toimeenpanoa.

YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen (KP-sopimus, SopS 7-8/1976) täytäntöönpanoa seuraava ihmisoikeuskomitea (Human Rights Committee) on luonut soveltamiskäytäntöä alkuperäiskansojen oikeuksista tulkitsemalla yleissopimuksen 27 artiklaa. Ihmisoikeuskomitea on 1990-luvulta lukien käsitellyt viisi Suomea koskevaa yksilövalitusta, joissa saamelaiset poronhoitajat ovat valittaneet metsänhakkuun, metsätien rakentamisen ja/tai kivenlouhinnan estävän heidän poronhoitoaan. Poronhoito osana saamelaisten perinteistä kulttuuria kuuluu artiklan sovelta-

misalaan. KP-sopimuksen 27 artiklaa ei ole katsottu rikotun näissä tapauksissa.

Ihmisoikeuskomitean 27 artiklaa koskeva tulkinta voidaan kiteyttää kolmeen päähuomioon: 1. Neuvotteluvollisuus. Valtion viranomaisten tulee neuvotella saamelaisten kanssa suunnitelmistaan, jotka tulee tarvittaessa sopeuttaa 27 artiklan vaatimuksiin. 2. Kokonaisvaltainen harkinta. Valtion on otettava poronhoitoalueella samanaikaisesti tapahtuva eri viranomaisten toiminta kokonaisvaltaisesti huomioon. Alueella aikaisempien toimenpiteiden vaikutukset tulee ottaa kumulatiivisesti huomioon arvioitaessa viireillä olevan hankkeen vaikutuksia saamelaisten kulttuurinsa harjoittamisen mahdollisuuksiin. 3. Vaikutusten arviointi. Valtion on punnittava suunnitellun toiminnan hyvät ja huonot puolet. Yhtäältä on huomioitava vaikutukset poronhoitoon sekä toisaalta esimerkiksi työllistämiskysymykset ja tasa-arvo. Näin ollen esimerkiksi metsänhakkuut eivät ole sellaisenaan saamelaisten oikeuksia loukkaavia, vaan valtio voi ottaa mm. työllisyysnäkökulmat huomioon, kunhan toiminnassa samalla pidetään huolta saamelaisten oikeuksista.

YK:n alkuperäiskansojen ihmis- ja perusoikeuksien tilan erityisraportointia James Anaya vieraili Suomessa vuonna 2010. Raportissaan vuonna 2011 ihmisoikeusneuvostolle saamelaisten asemasta Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa hän suositti, että Pohjoismaat jatkavat ja tehostavat ponnistelujaan saamelaiskansojen itsemääräämisoikeuden sekä aiempaa aidompien vaikuttamismahdollisuuksien toteuttamiseksi heitä koskevassa päätöksenteossa.

YK:n rotusyrjintäkomitea totesi Suomelle vuonna 2012 antamissaan suosituksissa olevansa huolissaan siitä, että saamelaiskäräjillä on edelleen hyvin rajallisesti itsenäistä päätösvaltaa kulttuuri-itsehallinnon piiriin kuuluvissa asioissa. Komitea suosittaa, että Suomi kehittää saamelaiskäräjien päätösvaltaa koskien saamelaisten asuttamien maalueiden ja luonnonresurssien käyttöä saamelaiskäräjälain tarkistamisen yhteydessä. Komitea myös suosittaa, että Suomi ryhtyy toimenpiteisiin saamelaisen poronhoitomallin turvaamiseksi.

Kansainvälinen työjärjestö (ILO) on vuonna 1989 hyväksynyt itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen nro 169 (ILO-sopimus nro 169). Yleissopimuksen pääasiallisena tarkoituksena on säilyttää alkuperäis- ja heimokansojen elintavat sekä kytkeä tällaiset kansat niitä koskevien asioiden kansalliseen päätöksentekoon. Suomi ei ole toistaiseksi ratifioinut yleissopimusta.

Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehtyyn sopimukseen (liittymissopimus, SopS 103/1994) sisältyy pöytäkirja nro 3 saamelaisista, jonka nojalla Euroopan unionin oikeus ei estä pitämästä voimassa tai toteuttamasta saamelaisten kielellisiä tai kulttuurisia oikeuksia ylläpitäviä ja kehittäviä erityistoimia. Sen mukaan perinteinen saamelaiskulttuuri ja saamelaiselinkeinot ovat riippuvaisia luontaiselinkeinoista, kuten poronhoidosta, saamelaisten perinteisillä asuinalueilla. Pöytäkirjan 1 artiklan mukaan saamelaisille saadaan myöntää yksinoikeuksia poronhoidon harjoittamiseen perinteisillä saamelaisalueilla. Pöytäkirjan 2 artiklan mukaan pöytäkirja voidaan laajentaa koskemaan muitakin perinteisiin saamelaiselinkeinoihin liittyviä saamelaisten yksinoikeuksia niiden vastaisen kehityksen huomioon ottamiseksi. Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja alueiden komiteaa kuultuaan tehdä tarvittavat muutokset pöytäkirjaan.

Lisäksi Euroopan unionin perusoikeuskirjan, jolla on "sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksilla" Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen nojalla, 22 artiklan mukaan unioni kunnioittaa kulttuurista, uskonnollista ja kielellistä monimuotoisuutta. Kulttuurien ja kielten monimuotoisuuden kunnioittamisesta määrätään myös Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artiklan 3 kohdassa. Artiklat voivat osaltaan vaikuttaa myös saamelaisten oikeuteen alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

Saamelaisen määritelmä

YK:n rotusyrjintäkomitea on vuosina 2003 ja 2009 toistanut jo vuonna 1990 ensimmäi-

sen kerran antamansa suosituksen siitä, että Suomen tulisi saamelaiskäräjälain 3 §:ää sovellettaessa antaa enemmän merkitystä henkilön itseidentifikaatiolle. Vuonna 2012 komitea nosti esiin myös saamelaisten ryhmähyväksynnän merkityksen. Komitean suosituksen mukaan on annettava asianmukainen painoarvo saamelaisten itsemääräämisoikeudelle ja heidän oikeudelleen määrätä omasta jäsenyydestään ja oikeudelleen siihen, ettei heitä pakkosulauteta, kun määritellään, kenellä on äänioikeus saamelaiskäräjien vaaleissa.

Euroopan neuvoston kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen asiantuntijakomitea lausui vuonna 2001 kantanaan, että määritelmää koskeva asia tulisi priorisoida ja siinä tulisi saamelaisia asiaankuuluvalla tavalla kuullen pyrkiä saamaan aikaan ratkaisu, joka edesauttaisi sitä, että saamelaiset voisivat ylläpitää ja kehittää kulttuuriaan ja säilyttää identiteettinsä olennaiset ainesosat. Vuonna 2006 komitea kehotti jatkamaan asian käsittelyä saamelaiskäräjien kanssa pitäen mielessä, että saamelaiskäräjät on ilmaissut puoltavansa nykyistä enemmän kielellisiin perusteisiin perustuvaa määrittelyä. Tässä tarkastelussa komitea kehotti pohtimaan, onko tyydyttävää, että määritelmän eräät avainkysymykset ovat pelkästään tuomioistuinratkaisun varassa. Vuonna 2010 komitea palasi tähän kysymykseen neuvoen pohtimaan sitä, vaarantuiko mahdollisesti oikeusvarmuus pelkästään tuomioistuinratkaisuun perustuvasta määritelmästä.

Euroopan neuvoston kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen selitysmuistiossa tähdennetään sitä, että kansallisen vähemmistöön kuuluvan henkilön oikeutta vapaasti valita, kohdellaanko häntä vähemmistöön kuuluvana vai ei, ei ole ymmärrettävä siten, että yksilöllä olisi oikeus mielivaltaisesti valita, kuuluuko hän vähemmistöön, vaan hänen subjektiiviseen valintaansa tulee erottamattomasti liittyä yksilön identiteetin kannalta merkityksellisiä objektiivisiä kriteereitä (3 artikla).

YK:n alkuperäiskansojen oikeuksista antaman julistuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaan alkuperäiskansoilla ja niihin kuuluvilla yksilöillä on oikeus siihen, ettei heitä pak-

kosulauteta eikä kulttuuria tuhota. Julistuksen 9 artiklan mukaan alkuperäiskansoilla ja niihin kuuluvilla yksilöillä on oikeus kuulua alkuperäisyhteisöön tai alkuperäiskansakuntaan kyseisen yhteisön tai kansakunnan perinteiden ja tapojen mukaisesti. Oikeuden käyttämisestä ei saa seurata minkäänlaista syrjintää. Julistuksen 33 artiklan mukaan alkuperäiskansoilla on oikeus määrätä omasta identiteetistään tai jäsenyydestään tapojensa ja perinteidensä mukaisesti sekä oikeus määrätä toimielintensä rakenteet ja valita niiden jäsenet omia menettelyjään noudattaen.

Neuvotteluvollisuus

Euroopan neuvoston ministerikomitea on vuonna 2012 kiinnittänyt huomiota neuvottelumenettelyssä Suomessa ilmenneisiin puutteisiin ottaessaan kantaa kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleis-sopimuksen täytäntöönpanoon. Neuvottelumenettelyjen puutteisiin ja tarpeisiin niiden kehittämiseksi on kiinnittänyt huomiota myös YK:n alkuperäiskansojen ihmis- ja perusoikeuksien tilan erityisraportointia James Anaya raportoidessaan v. 2011 ihmisoikeusneuvostolle saamelaisten asemasta Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa.

Neuvotteluelvoite sisältyy joko nimenomaisesti tai välillisesti alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan julistuksen 18 artiklaan (päättökentekoon osallistuminen), 19 artiklaan (ennakkosuostumuksen saaminen toimiin, jotka voivat vaikuttaa alkuperäiskansoihin), 23 artiklaan (osallistuminen ohjelmista päättämiseen), 30 artiklan 2 kohtaan (alkuperäiskansojen alueiden käyttäminen sotilaalliseen toimintaan), 32 artiklan 2 kohtaan (ennakkosuostumuksen saaminen hankkeisiin, jotka vaikuttavat alkuperäiskansojen maihin, alueisiin tai luonnonvaroihin), 36 artiklan 2 kohtaan (toimet, joilla helpotetaan yhteyksiä yli rajojen) ja 38 artiklaan (toimet julistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi).

ILO-sopimus nro 169 edellyttää neuvotteluita alkuperäiskansojen kanssa heitä koskevia asioita käsiteltäessä. Sopimuksen 6 artiklan mukaan hallitusten on asianmukaisella tavalla neuvoteltava alkuperäiskansojen ja erityisesti näiden edustuselinten kanssa aina,

kun harkitaan lainsäädännöllisiä ja hallinnollisia toimenpiteitä, joilla voi olla näihin kansoihin välitön vaikutus. Neuvottelut on käytävä vilpittömin mielin ja olosuhteisiin katsoen asianmukaisella tavalla pyrkimyksenä saavuttaa yhteisymmärrys tai hyväksyntä ehdotetuille toimenpiteille.

Myös 15 artiklan 2 kohta (maahan kohdistuvien tutkimus- tai hyödyntämishojelmien aloittaminen tai niitä koskevien lupien myöntäminen), 17 artiklan 2 kohta (kelpoisuus luovuttaa alkuperäiskansayhteisön maita tai siirtää niihin liittyviä oikeuksia yhteisön ulkopuolisille), 22 artiklan 3 kohta (erityiskoulutusohjelmien järjestäminen ja toiminta) ja 28 artiklan 1 kohta (toimenpiteet sen saavuttamiseksi, että alkuperäiskansoihin kuuluvat lapset opetetaan lukemaan ja kirjoittamaan äidinkieltään) edellyttävät neuvotteluita näissä sopimusmääräyksissä tarkoitetuista asioista. Neuvotteluelvoite voi syntyä myös sopimuksen 2, 4, 7 ja 16 artiklojen perusteella.

ILO:n asiantuntijakomitean tulkintasuosituksen (ILO CEACR General Observation, Indigenous and Tribal Peoples, Document No iloex 052011GENS20) mukaan neuvotteluelvoite koskee viranomaisia. Neuvotteluiden tulee olla säännöllistä menettelyä, jossa asia käsitellään kokonaan ja vilpittömässä mielessä. Niiden tulee olla aitoa viranomaisten ja alkuperäiskansojen väliseen mielipiteen vaihtoon ja ymmärtämykseen sekä keskinäiseen kunnioitukseen perustuvaa vuoropuhelua, jolla pyritään aidosti saavuttamaan yhteinen näkemys. Neuvotteluelvoitteen täyttämiseksi tulee perustaa asianmukaiset kansallisen tason menettelyt, jotka ovat valitsevia olosuhteita vastaavat. Neuvottelut tulee käydä alkuperäiskansoja edustavien instituutioiden kanssa lainsäädäntöön ja hallinnollisiin toimenpiteisiin liittyvissä asioissa. Neuvotteluiden tarkoituksena tulee olla yhteisymmärryksen pääseminen tai alkuperäiskansan hyväksynnän saaminen. Neuvotteluvollisuus ei kuitenkaan sisällä alkuperäiskansan mahdollisuutta veto-oikeuteen neuvottelujen lopputuloksen suhteen. Yhteisesti sovittujen ratkaisujen aikaansaaminen on silti vuoropuhelun olennaisimpia seikkoja.

Yhteisymmärrys tai hyväksyntä perustuu Free, Prior and Informed Consent –

käsitteeseen, johon on viitattu myös YK:n alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan julistuksen yhteydessä. Käsitteen mukaan alkuperäiskansaan ei saa kohdistaa painostusta tai manipulaatiota päätöksenteon yhteydessä. Osallistumisen on tapahduttava hyvissä ajoin päätöksentekoa edeltävissä vaiheissa. Alkuperäiskansalle on annettava tarpeellinen, kattava tieto asiasta ja sen vaikutuksista. Asiasta on käytävä vilpittön ja tasapuolinen neuvottelu, johon kuuluu molemminpuolinen arvostus ja yhdenvertainen osallistuminen. Neuvottelut käydään valmistelun sellaisessa vaiheessa, että vaikutusmahdollisuus on todellinen.

Biodiversiteettisopimukseen liittyvä Nagoyan pöytäkirja geenivarojen saannista ja saatavuudesta sekä niiden käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaisesta ja tasapuolisesta jaosta edellyttää, että valtio ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin varmistukseksi alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen mahdollisuudet osallistua prosessiin ja antaa suostumuksensa silloin, kun on kyse heidän hallussaan olevista geenivaroista tai niihin liittyvästä perinteisestä tietämyksestä. Euroopan unioni, Suomi ja useat muut unionin jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet Nagoyan pöytäkirjan 23.6.2011.

Asiantuntijatyöryhmän vuonna 2005 laatima luonnos pohjoismaiseksi saamelaisopimukseksi sisältää niin ikään neuvotteluvuorot koskevan artiklan. Sen mukaan saamelaiskäräjien kanssa tulee neuvotella ennen kuin julkinen viranomaislainen tekee päätöksen asiassa, jolla on olennainen merkitys saamelaisille. Näiden neuvottelujen tulee tapahtua riittävän aikaisin, jotta saamelaiskäräjät voisi vaikuttaa asian käsittelyyn ja lopputulokseen. Valtioiden ei ilman asianomaisten saamelaiskäräjien suostumusta tule ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin tai sallia sellaisia toimenpiteitä, jotka voivat merkittävästi vahingoittaa saamelaiskäräjien kulttuurin, elinkeinon tai yhteiskuntaelämän perustavanlaatuisia ehtoja. Varsinaiset sopimusneuvottelut on aloitettu 2011 ja niille on varattu viisi vuotta aikaa.

Ulkomaisten lainsäädäntö

Ruotsi

Ruotsin hallitusmuodon 1 luvun 2 §:n 6 momentissa saamelaiset mainitaan kansana. Säännöksen mukaan saamen kansan sekä etnisten, kielellisten ja uskonnollisten vähemmistöjen mahdollisuuksia ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan ja yhteisöelämäänsä tulee edistää. Säännös lisättiin hallitusmuotoon vuonna 2010.

Ruotsin saamelaiskäräjälaki on vuodelta 1992 (sametingslag 1992:1433). Siinä säädetään saamelaiskäräjien tehtävistä, kokoonpanosta, hallituksesta ja lautakunnista sekä asioiden käsittelystä. Laissa säädetään myös saamelaiskäräjävaaleista. Laki sisältää myös saamelaismääritelmän. Laissa ei ole säännöstyä käräjien kuulemisesta tai neuvotteluvuorovälisyydestä.

Ruotsin saamelaiskäräjien tehtävänä on toimia elävän saamelaiskulttuurin puolesta ja tehdä aloitteita toiminnaksi ja ehdotuksia toimenpiteiksi jotka edistävät kulttuuria. Käräjien tehtäviin kuuluu erityisesti päättää valtionavusta saamelaiskäräjien hyväksi, valita jäsenet saamelaiskäräjien hallitukseen, päättää tavoitteista ja johtaa saamen kieleen liittyviä töitä, myötävaikuttaa yhteiskuntasuunnitteluun ja valvoa saamelaiskäräjien tarpeiden huomioimista, erityisesti perinnettöiden etujen ja veden käytössä, tiedottaa saamelaisista olosuhteista ja suorittaa muut sille laissa tai asetuksessa annetut tehtävät. Saamelaiskäräjät on Ruotsin hallituksen alainen viranomainen.

Saamelaismääritelmää koskeva säännös on Ruotsin saamelaiskäräjälain 1 luvun 2 §:ssä. Sen mukaan saamelaisella tarkoitetaan henkilöä, joka pitää itseään saamelaisena ja 1) osoittaa todennäköiseksi sen, että hänellä on tai on ollut saame kotikielenä, 2) osoittaa todennäköiseksi että jollakulla hänen vanhemmistaan tai isovanhemmistaan on tai on ollut saame kotikielenä, tai 3) jolla on vanhempi joka on tai on ollut saamelaiskäräjien vaaliluettelossa.

Ruotsin saamelaiskäräjälain 3 luvun 5 a §:n mukaan vaaliluetteloon merkitsemistä koskeva valitus tehdään lääninhallitukselle, jonka päätös asiassa on lopullinen.

Norja

Norjan perustuslain 108 §:n mukaan valtion viranomaisten velvollisuutena on toimia siten, että saamelainen kansanryhmä voi turvata ja kehittää kieltään, kulttuuriaan ja yhteisöelämäänsä. Säännös on lisätty perustuslakiin vuonna 1988 ja sitä on muutettu 2006 ja 2014.

Norjan saamelaislaki (Sameloven) on vuodelta 1987 (LOV 198706-12 nr 56). Sen mukaan Norjan saamelaiskäräjien tehtäviin kuuluvat kaikki ne asiat, jotka käräjät katsoo koskevan sanottua kansanryhmää. Lain mukaan viranomaisten on kuultava käräjiä ennen päätöksen tekemistä asioissa, jotka kuuluvat käräjien toimivaltaan. Laissa on myös säännökset saamen kielestä ja käräjien vaaleista ml. saamelaismääritelmä sekä säännös saamenlipusta.

Norjassa ei ole käräjien kanssa käytävistä neuvotteluista säädetty laissa. Sen sijaan silloiset saamelaiskäräjien presidentti ja saamelaisasioista vastaava ministeri allekirjoittivat 11.5.2005 ns. neuvottelusopimuksen (konsultasjonsavtal) jonka käräjät hyväksyi 1.6.2005 ja joka vahvistettiin kuninkaan resoluutiolla 1.7.2005.

Sopimuksen tavoitteena on, että valtiolliset viranomaiset ja käräjät pääsisivät yhteisymmärrykseen saamelaisia suoraan koskevista laki- ja muista hankkeista. Käräjillä on myös mahdollisuus tuoda asioita neuvotteluiden piiriin. Sopimus ei myönnä käräjille veto-oikeutta asioissa jotka koskevat saamelaisia. Sen sijaan sopimus antaa käräjille mahdollisuuden vaikuttaa ja tulla kuulluksi. Sopimuksen mukaan näkemuserot viranomaisen ja käräjien välillä tuodaan esiin asian käsittelyssä hallituksessa ja eduskunnassa. Sopimuksessa on todettu mihin asioihin neuvottelumenettelyä sovelletaan, viranomaisten tiedonantovelvollisuudesta ja siitä, että tieto voidaan pitää luottamuksellisena.

Sopimuksen mukaan neuvottelut käydään avoimin mielin ja tavoitteena on yhteisymmärrykseen pääseminen. Neuvotteluja jatketaan niin kauan kuin osapuolet katsovat yhteisymmärryksen löytämisen olevan mahdollista. Neuvotteluista laaditaan pöytäkirja. Mahdollisten erillisten lisäselvitysten hank-

kimisestä pyritään pääsemään yksimielisyyteen. Mikäli valtio aikoo kuulla myös muita saamelaisia tahoja, kuten paikallisedustajia, siitä on tiedotettava käräjiä ja neuvottelumenettelyiden yhteensovittamisesta on keskusteltava käräjien kanssa.

Sopimuksen mukaan saamelaiskäräjien presidentti tapaa puolivuositain saamelaisasioista vastaavan ministerin ja käräjät samoin puolivuositain ministeriöiden välisen saamelaisasioiden yhteistyöelimen (interdepartementale samordningsutvalget for samiske saker). Tapaamisista laaditaan julkinen pöytäkirja. Tapaamisissa käsitellään periaatteellisia asioita ja käynnissä olevia neuvotteluja.

Norjan saamelaisen määritelmää koskeva säännös on lain 2 luvun 6 §:ssä. Sen mukaan kaikki jotka antavat ilmoituksen siitä, että he kokevat itsensä saamelaiseksi ja joilla a) on saame kotikielenä, tai b) on tai on ollut vanhempi, isovanhempi tai isoisovanhempi, jolla on kotikielenä saame, tai c) on sellaisen henkilön lapsi, joka on tai on ollut merkitty vaaliluetteloon, voi vaatia itsensä merkittäväksi vaaliluetteloon.

Norjan lainsäädännön mukaan valitus koskien vaaliluetteloon merkitsemistä tehdään saamelaiskäräjille (FOR 2008-12-19 nr 1480: Forskrift om valg til Sametinget § 76). Saamelaiskäräjien päätöksestä on mahdollista valittaa alioikeuteen yleisten valitusta koskevien säännösten mukaan. Norjan viranomaisten antamien tietojen mukaan vaaliluetteloon merkitsemistä koskevassa asiassa ei ole koskaan valitettu.

2.3 Nykytilan arviointi

Saamelaisen määritelmä

Saamelaiskäräjälain sääntelyä saamelaisen määritelmästä voidaan pitää ongelmallisena ennen muuta siltä osin kuin kyse on maan-, veronkanto- tai henkikirjoihin tunturi-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi merkittyjen henkilöiden jälkeläisistä. Näissä asiakirjoissa on merkintöjä muistakin saamelaisten nykyisellä kotiseutualueella menneisyydessä asuneista ihmisistä kuin saamelaisista eikä asiakirjamerkintä sellaisenaan siten välttämättä

osoita henkilön polveutuvan saamelaisesta suvusta. Sääntelyä saamelaisen määritelmäästä on aiheellista tarkistaa. Myös saamelaisten ryhmähyväksynnän merkitykseen on tällöin kiinnitettävä huomiota.

Saamelaiskäräjien yleinen toimivalta ja tehtävät

Saamelaiskäräjillä on yleinen toimivalta hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevat asiat. Saamelaiskäräjälain sääntelyä saamelaiskäräjien yleisestä toimivallasta ja tehtävistä olisi tarkoituksenmukaista tarkistaa siten, että laista kävisi ilmi saamelaiskäräjien tehtävä edistää ja kehittää saamelaisten asemaa alkuperäiskansana.

Saamelaiskäräjät laatii voimassa olevan lain mukaan vuosittain kertomuksensa valtioneuvostolle hallituksen kertomuksen laatimista varten. Saamelaiskäräjät toimittaa kertomuksensa tässä tarkoituksessa oikeusministeriölle, joka liittyy kertomuksen sellaisenaan osaksi hallituksen kertomusta. Menettely ei ole omiaan lisäämään saamelaisia koskevien asioiden saamaa huomiota eduskunnassa. Säännöstä olisi aiheellista muuttaa siten, että saamelaiskäräjät toimittaisi kertomuksensa suoraan eduskunnalle.

Neuvotteluvollisuus

Voimassa oleva säännös viranomaisen velvollisuudesta neuvotella saamelaiskäräjien kanssa on maantieteellisesti rajattu koskemaan vain sellaisia toimenpiteitä, jotka koskevat säännökseen sisältyvässä luettelossa mainittuja toimenpiteitä saamelaisten kotiseutualueella. Neuvotteluvollisuuden ulkopuolelle jäävät siten nykyisin kotiseutualueen ulkopuolella toteutettavaksi suunnitellut toimenpiteet silloinkin, kun niiden vaikutukset ulottuvat kotiseutualueelle. Neuvotteluvollisuus ei nykyisin koske myöskään sellaisia, vaikutuksensa kotiseutualueen ulkopuolelle ulottavia toimenpiteitä, jotka voivat merkittävästikin vaikuttaa saamelaisten kulttuuriin. Tällaisia ovat etenkin saamen kieleen liittyvät asiat. Neuvotteluvollisuuden pii-

riin kuuluvien toimenpiteiden ja asioiden alaa on aiheellista laajentaa.

Laissa nykyisin tarkoitettu neuvotteluvollisuus ei perustuslakivaliokunnan kannan mukaan voi merkitä pidemmälle menevää menettelyllistä suojaa kuin hallintoasian asianosaisen oikeus tulla kuulluksi omassa asiassaan. Velvollisuuden oikeudellinen vaikutavuus rajoittuu siihen, että viranomaisen on varattava saamelaiskäräjille tilaisuus tulla kuulluksi ja mahdollisuus neuvotella asiasta. Kuulemisen osalta kysymys on saamelaiskäräjille varattavasta tilaisuudesta lausua käsitöksensä esimerkiksi kirjallisesti jostakin ehdotuksesta, jonka toteuttaminen vaikuttaisi saamelaisten asemaan. Neuvottelumahdollisuus tarkoittaa suoraa vuorovaikutusta viranomaisten edustajien kanssa (PeVM 17/1994 vp).

Tavanomaisen lausunnonantomahdollisuuden varaamisen on usein katsottu riittävän neuvotteluvollisuuden täyttämiseksi. Neuvotteluvollisuuden tarkoitus aidosta vuoropuhelusta viranomaisen ja saamelaiskäräjien kesken ei kuitenkaan toteudu pelkässä lausunnonmenettelyssä. Sääntelyä olisi aiheellista tarkistaa kansainvälistä kehitystä paremmin vastaavaksi niin, että neuvottelu muodostuisi säädösperusteisesti tavanomaista lausunnonmenettelyä pidemmälle meneväksi muodoksi vaikuttaa viranomaisen päätöksentekoon.

Saamelaiskäräjien kokoonpano

Saamelaiskäräjiin kuuluu saamelaiskäräjälain mukaan 21 jäsentä ja neljä varajäsentä. Äänioikeutettujen saamelaisten lukumäärä on lain voimaantuloaikana lisääntynyt noin 4600 henkilöstä noin 5400 henkilöön.

Saamelaiskäräjissä tulee lain mukaan olla vähintään kolme jäsentä ja yksi varajäsen kustakin saamelaisten kotiseutualueen kunnasta. Säännöksen tavoitteena on varmistaa, että vähintään puolet saamelaiskäräjien jäsenistä valitaan kotiseutualueelta. Saamelaisten kotiseutualueen kunnissa äänioikeuttaan käyttäneiden saamelaisten lukumäärä jakaantui vuonna 2011 pidetyissä saamelaiskäräjien vaaleissa seuraavasti:

Enontekiö: 275
Inari: 1434
Sodankylä: 124
Utsjoki: 560

Vuoden 2011 vaalien äänioikeutettujen lukumäärän perusteella suhteellisesti laskettuna kuntakohtaiset kiintiöt olisivat seuraavat: Enontekiö 1, Inari 7, Utsjoki 3 ja Sodankylä 1 (yhteensä 12 paikkaa). Vuoden 2011 vaaleissa valitut jäsenet olivat yhtä lukuun ottamatta kaikki kotiseutualueelta. Kotiseutualueen ulkopuolelta valitun jäsenen erottua sittemmin tehtävästään, ovat kaikki vuosille 2011–2015 valitut jäsenet kotiseutualueelta.

Saamelaiskäräjien kokoonpanoa ja sääntelyä kiintiöistä olisi aiheellista tarkistaa siten, että ne vastaisivat nykyistä paremmin kunta-kohtaista äänioikeutettujen lukumäärää. Kotiseutualueen ulkopuolella asuville saamelaisille olisi aiheellista varata oma kiintiö.

Saamelaiskäräjien toimielimet ja toiminta

Saamelaiskäräjien kokouksen puheenjohtaja toimii nykyisin myös käräjien hallituksen puheenjohtajana. Toimielinten tehtäväjaon ja vastuusuhteiden selkeyden kannalta olisi aiheellista säätää siitä, ettei sama henkilö voi samanaikaisesti toimia sekä saamelaiskäräjien kokouksen että hallituksen puheenjohtajana.

Osallistuminen saamelaiskäräjien toimielinten kokouksiin vaatii pitkiä matkustusaikoja ja yöpymisiä kokousten yhteydessä. Henkilökohtainen läsnäolo ei välttämättä ole kokouksessa päätettävien asioiden käsittelyn kannalta aina tarpeen, jos kokoukseen olisi mahdollista osallistua nykyaikaisia tietoteknisiä välineitä käyttämällä. Lakiin olisi syytä sisällyttää säännökset mahdollisuudesta osallistua käräjien toimielinten kokouksiin teknisen neuvotteluyhteyden avulla.

Toimivallan siirto

Saamelaiskäräjien kokoukselle kuuluvaa toimivaltaa on voimassa olevan lain nojalla mahdollista varsin laajasti siirtää käräjien muille toimielimille. Saamelaiskäräjien hallitus ja käräjien muut toimielimet voivat lain

mukaan käyttää käräjille kuuluvaa toimivaltaa siten kuin saamelaiskäräjäläissa tai saamelaiskäräjien työjärjestyksessä säädetään. Laissa on lueteltu joitakin asioita, joissa toimivallan siirto on kielletty. Sääntelyä saamelaiskäräjien kokouksen toimivallasta ja sen siirtämisestä on aiheellista tarkistaa. Sääntelyn tulisi ilmentää saamelaiskäräjien kokouksen asemaa saamelaisten ylimpänä edustus- ja päätöksentekuelimenä.

Vaalilautakunta

Saamelaiskäräjien vaalilautakunta toimeenpanee saamelaiskäräjien vaalit ja laatii siihen liittyen vaaliluettelon äänioikeutetuista. Vaaliluetteloon on pyynnöstä otettava siitä puuttuva saamelainen. Näin ollen vaalilautakunta päättää ensi asteessa siitä, onko hakija saamelaiskäräjäläissa tarkoitettu saamelainen ja onko hänet siten merkittävä vaaliluetteloon.

Nykyisin vaalilautakunta käsittelee hakemuksia vaaliluetteloon merkitsemisestä vain lyhyenä aikana vaalivuonna ennen vaalien toimittamista. Hakemukset on käytännössä myös jätettävä tänä aikana. Käytäntö on omiaan ruuhkauttamaan hakemuksia. Hakemukset on lisäksi käsiteltävä vaalilautakunnassa ja muutoksenhakuasteissa kiireellisesti. Lyhyt haku aika kerran neljässä vuodessa saattaa myös vaikuttaa siten, että jotkut henkilöt luopuvat kokonaan hakemuksen jättämisestä. Sääntelyä ja käytäntöä on aiheellista kehittää niin, että hakemuksia voi jättää vaalilautakunnalle muinakin kuin vaalivuosina ja että vaalilautakunta käsittelee hakemukset ilman aiheetonta viivytystä.

Vaalilautakuntaan kuuluu lain mukaan puheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Lautakunnassa tulee olla jäsen ja varajäsen jokaisesta saamelaisten kotiseutualueen kunnasta. Vaalilautakunnan kokoonpano on verraten suppea. Erityisesti vaaliluetteloon merkitsemistä koskevien hakemusten käsittelyn kannalta olisi tärkeää, että lautakunta edustaisi mahdollisimman kattavasti eri saamen kielten ja kulttuurin muotoja. Vaatimus kotiseutualueen kaikista kunnista tulevasta edustuk-

sesta ei riittävästi huomioi näitä näkökohtia. Sääntelyä on aiheellista tarkistaa.

Äänestäminen

Äänioikeutettu voi lain mukaan käyttää äänioikeuttaan postin välityksellä, jolloin äänestysasiakirjat on lähetettävä vaalilautakunnalle kirjattuna lähetyksenä. Vaatimus on käytännössä aiheuttanut hankaluuksia. Postitoimipaikkoja on harvassa ja joskus kirjatusta lähetyksestä on saatettu periä maksu. Vaatimuksesta kirjata kirjeet olisi syytä luopua.

Äänestyskäytäntöjä on aiheellista kehittää äänestäjien kannalta vaivattomammiksi. Sähköinen äänestys olisi saamelaiskäräjien vaaleissa sinänsä toimiva ratkaisu. Se edellyttäisi kuitenkin verraten suurten taloudellisten resurssien osoittamista turvallisen äänestysjärjestelmän luomista varten. Kiertävän äänestysbussin käyttöönottoa saamelaisten kotiseutualueella voidaan ainakin toistaiseksi pitää riittävänä ja taloudelliselta kannalta toteuttamiskelpoisena vaihtoehtona helpottaa äänestämistä saamelaiskäräjien vaaleissa.

Muutoksenhaku

Saamelaiskäräjien hallituksen ja lautakunnan sekä käräjien asettaman muun toimielimen päätökseen saa lain pääsäännön mukaan hakea muutosta valittamalla saamelaiskäräjille. Käräjien kokouksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Saamelaiskäräjien toimielinten kaikista päätöksistä ei ole tarpeen saada hakea muutosta nimenomaan käräjien kokoukselta eikä kaikista päätöksistä ole tarpeen voida hakea muutosta valittamalla suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Asianmukaisena ei voida pitää sitä, että saamelaiskäräjiltä haetaan näissä asioissa muutosta valittamalla ja että muutoksenhaussa noudatetaan tällöin hallintolainkäyttölakia. Oikaisusta viranomaisen soveltamana muutoksenhakumenettelynä on saamelaiskäräjälain voimaantulon jälkeen lisätty säännökset hallintolakiin. Nämä säännökset olisi aiheellista saattaa koskemaan myös saamelaiskäräjiä niiden toimiessa muutoksenhakuviranomaisena.

Vaalilautakunnan päätökseen vaaliluetteloon merkitsemisestä saa nykyisin hakea oikaisua ensin vaalilautakunnalta ja sitten saamelaiskäräjien hallitukselta. Kahta saamelaiskäräjien sisäistä oikaisumenettelyä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Sääntelyä on aiheellista tarkistaa. Vaaliluettelon periaatteellisen merkityksen takia olisi perusteltua, että oikaisua vaalilautakunnan päätökseen näissä asioissa saisi hallituksen asemasta hakea saamelaiskäräjien kokoukselta.

Vaalilautakunnan päätökseen ns. itseoikaisua koskevassa asiassa saa nykyisin hakea muutosta valittamalla suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Vaalilautakunnan päätökseen vaalien tuloksen vahvistamisesta tai vaalien toimittamiseen liittyvästä muusta toimenpiteestä voi hakea oikaisua saamelaiskäräjien hallitukselta. Hallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitustietä suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei voida näissä asioissa pitää perusteltuna.

Saamelaiskäräjälain sääntelyä muutoksenhausta on kaiken kaikkiaan tarpeen tarkistaa ottamalla huomioon, että oikaisusta on nykyisin yleiset säännökset hallintolaissa, että muutoksenhaku valittamalla tulisi ensi vaiheessa ohjata alueellisiin hallinto-oikeuksiin ja että jatkovalitukselta korkeimpaan hallinto-oikeuteen voidaan monissa asioissa edellyttää valituslupaa (PeVL 32/2012 vp). Korkeimpaan hallinto-oikeuteen tulisi voida valittaa suoraan vain, jos se on asian poikkeuksellisen laadun vuoksi välttämätöntä.

Kirjanpito ja tilintarkastus

Saamelaiskäräjälaisissa olevat säännökset kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta ovat vanhentuneet näitä asioita koskevien lainsäädäntöuudistusten vuoksi. Saamelaiskäräjälain sääntelyä on tältä osin tarpeen tarkistaa.

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Saamelaiskäräjistä säädetään nykyisin lain lisäksi asetuksen ja saamelaiskäräjien työjärjestyksen tasolla. Saamelaiskäräjien itsehallinnollisen aseman vuoksi ei voida pitää asianmukaisena, että saamelaiskäräjien teh-

tävistä, organisaatiosta tai toiminnasta säädetäisiin vastaisuudessakin asetuksella. Sääntely tulisi näissä asioissa toteuttaa vain lailla ja saamelaiskäräjien työjärjestyksellä.

Rikosoikeudellinen virkavastuu

Rikoslain 40 luvun säännökset virkarikoksisista eivät nykyisin koske saamelaiskäräjien luottamushenkilöitä tai käräjien henkilöstöä. Tätä on pidettävä puutteena. Lainsäädäntöä on aiheellista täydentää saamelaiskäräjien jäsenten ja sen toimielimissä toimivien henkilöiden sekä saamelaiskäräjien palveluksessa olevien henkilöiden rikosoikeudellisesta virkavastuusta.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen yleisenä tavoitteena on parantaa saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä. Saamelaiskäräjien tehtävän dynaamisuutta ja aktiivista toimintavelvoitetta edistää saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana pyritään vahvistamaan. Neuvottelumenettelysäännöstä ehdotetaan muutettavaksi viranomaisten ja saamelaiskäräjien yhteistyötä aiempaa painottavamaksi.

Tavoitteena on myös tarkistaa sääntelyä saamelaiskäräjien toimielinrakenteista saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon kehittämisen kannalta toimivammaksi samoin kuin toimielinten valta- ja vastuusuhteiden näkökulmasta selkeämmäksi. Kansalaistason vaikuttamista pyritään vahvistamaan uudella säännöksellä aloiteoikeudesta.

Tarkoitus on myös kehittää saamelaiskäräjien vaalijärjestelmää suhteellisen vaalitavan suuntaan sekä äänioikeutettujen alueellista jakautumista paremmin huomioon ottavaksi. Lisäksi tarkoitus on nykyaikaistaa joiltakin osin jo vanhentuneeksi käynyttä sääntelyä. Edelleen tavoitteena on tarkistaa saamelaisen määritelmää niin, että saamelaisena itseään pitävää henkilöä ei pidettäisi saamelaisena pelkästään maa-, veronkanto- tai henkikirja-

merkintöjen perusteella ja että määritelmässä toisaalta otettaisiin nykyistä paremmin huomioon saamelaisen alkuperäiskansan henkisen ja aineellisen kulttuurin moninaisuus. Samalla korostettaisiin saamelaisten ryhmäidentifikaation merkitystä.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Saamelainen

Saamelaiskäräjälain määritelmäsäännöstä saamelaisesta ehdotetaan tarkistettavaksi. Säännös sisältäisi voimassa olevan lain tapaan subjektiivisen kriteerin lisäksi objektiivisia perusteita. Saamelaisella tarkoitettaisiin ehdotuksen mukaan henkilöä, joka pitää itseään saamelaisena, edellyttäen että hän itse tai ainakin yksi hänen vanhemmistaan tai isovanhemmistaan on oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielenään tai, että hän on sukusiteittensä kautta omaksunut saamelaiskulttuurin ja ylläpitänyt yhteyttä siihen ja on sellaisen henkilön jälkeläinen, joka on merkitty verotusta tai väestökirjanpitoa varten laadittuun viranomaisasiakirjaan lappalaiseksi tai, että ainakin yksi hänen vanhemmistaan on merkitty tai olisi voitu nyt ehdotettavan lain mukaan merkitä äänioikeutetuksi saamelaisvaltuuskunnan tai saamelaiskäräjien vaaleissa.

Laissa ei siten enää pidettäisi henkilöä saamelaisena pelkästään sillä perusteella, että hän on sellaisen henkilön jälkeläinen, joka on merkitty tunturi-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi maa-, veronkanto- tai henkikirjassa. Ehdotuksessa on toisaalta otettu huomioon saamelaisten alkuperäiskansana harjoittaman kulttuurin moninaisuus, eri saamen kielet samoin kuin saamelaiskulttuurin harjoittamisen erilaiset tavat ja muodot.

Määritelmäsäännöksen keskeinen merkitys on, että saamelainen on otettava äänioikeuteista saamelaiskäräjävaaleissa laadittavaan vaaliluetteloon. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi maininta, jonka mukaan saamelaiskäräjät käsittelee hakemukset saamelaisten ottamiseksi vaaliluetteloon ja ilmoitukset vaaliluettelosta poistamiseksi. Maininnan tarkoituksena on tuoda esiin saamelaisen yhteisön ryhmähyväksynnän merkitys käsiteltäessä

saamelaiseksi itsensä identifioivien henkilöiden hakemuksia vaaliluetteloon merkitsemisestä.

Vaalilautakunta

Saamelaiskäräjien asettama vaalilautakunta päättää hakemuksesta saamelaisen merkitsemisestä vaaliluetteloon. Tämän tehtävän suuren merkityksen vuoksi on tärkeää, että Suomessa puhuttavat eri saamen kielet ja kulttuurimuodot tulevat vaalilautakunnassa edustetuiksi. Tästä ehdotetaan lakiin otettavaksi nimenomainen maininta. Lisäksi sääntelyä ehdotetaan tarkistettavaksi niin, että vaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtajan lisäksi kuusi jäsentä nykyisen neljän asemesta.

Nykyisin vaalilautakunta käsittelee hakemuksia vaaliluetteloon ottamiseksi vain vaalivuosina. Esityksellä pyritään saamaan aikaan muutos tässä käytännössä. Lakiin ehdotetaan sen vuoksi otettavaksi säännös, jonka mukaan vaalilautakunnan on käsiteltävä hakemukset vaaliluetteloon ottamiseksi ja ilmoitukset luettelosta poistamiseksi ilman aiheetonta viivytyksiä. Hakemuksia käsiteltäisiin siten vastaisuudessa jatkuvaluonteisesti.

Saamelaiskäräjien kokoonpano

Saamelaiskäräjälain sääntelyä saamelaiskäräjien kokoonpanosta ehdotetaan tarkistettavaksi. Saamelaiskäräjille ehdotetaan valittavaksi nykyisen 21 jäsenen asemesta 25 jäsentä. Tämä on äänioikeutettujen määrässä toteutuneen kehityksen vuoksi perusteltua.

Lain sääntelyä kuntakiintiöistä ehdotetaan tarkistettavaksi niin, että kiintiöt vastaisivat nykyistä paremmin saamelaisten kotiseutualueen kunnissa asuvien äänioikeutettujen saamelaisten lukumäärää. Saamelaiskäräjissä tulee ehdotuksen mukaan olla vähintään viisi jäsentä Inarin kunnasta, neljä jäsentä Utsjoen kunnasta, kolme jäsentä Enontekiön kunnasta ja kaksi jäsentä Sodankylän kunnan Lapin paliskunnan alueelta ja yksi varajäsen kustakin mainitusta kunnasta. Lisäksi käräjissä tulee olla saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelta vähintään yksi jäsen ja varajäsen. Vähintään puolet saamelaiskäräjien jäsenistä olisi siten edelleen valittava saamelaisten ko-

tiseutualueelta. Yhden paikan varaaminen kotiseutualueen ulkopuolelta valittavalle jäsenelle on perusteltua kun otetaan huomioon, että suurin osa saamelaiskäräjävaaleissa äänioikeutetuista asuu kotiseutualueen ulkopuolella.

Äänestäminen

Äänioikeutettujen mahdollisuutta äänestää saamelaiskäräjien vaaleissa pyritään helpottamaan. Esityksessä ehdotetaan, että äänestysasiakirjojen postilähetyksestä vaalilautakunnalle ei enää vastaisuudessa olisi tarpeen toimittaa kirjattuna lähetyksenä. Lisäksi sääntelyä äänestysasiakirjojen palauttamisesta ehdotetaan täydennettäväksi siten, että asiakirjat voisi palauttaa paitsi vaalilautakunnan toimistoon, kuten nykyisinkin, myös vaalilautakunnan ilmoittamiin paikkoihin. Tällainen muu paikka voisi olla myös esimerkiksi kiertävä äänestysbussi. Tämä helpottaisi niiden saamelaisten äänioikeuden käyttämistä, jotka asuvat kaukana kiinteistä äänestyspaikoista.

Saamelaiskäräjien toimivalta ja tehtävät

Sääntelyä saamelaiskäräjien toimivallasta ja tehtävistä ehdotetaan täydennettäväksi maininnalla käräjien tehtävästä edistää saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien toteutumista. Maininnan tarkoitus on ilmentää sitä, että saamelaiskäräjille kuuluu saamelaisten kulttuuri-itsehallinnosta huolehtivana toimielimenä myös saamelaiskulttuurin ja alkuperäiskansaoikeuksien aktiiviseen edistämiseen tähtäviä tehtäviä. Lakiin ehdotetaan myös lisättäväksi säännös saamelaiskulttuurin keskeisistä piirteistä.

Saamelaiskäräjien toimivallasta päättää sen tehtäviin kuuluvista asioista säädettäisiin vastaisuudessakin erikseen. On tärkeää jatkaa työtä erityislainsäädännön kehittämiseksi saamelaiskäräjien asemaa vahvistavaan suuntaan.

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi sääntelyä myös kertomusmenettelystä. Saamelaiskäräjät laatisi vastaisuudessa vuosittaisen kertomuksen suoraan eduskunnalle eikä enää valtioneuvostolle hallituksen kertomuk-

sen laatimista varten. Tältä osin tavoitteena on tarjota eduskunnalle nykyistä keskitetympi mahdollisuus arvioida saamelaisia erityisesti koskevien asioiden tilaa ja kehitystä. Ehdotus myös korostaa saamelaiskäräjien asemaa itsehallintoelimenä.

Sääntelyä saamelaiskäräjien kokouksen toimivallasta ehdotetaan täydennettäväksi. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan käräjien kokous päättää periaatteellisesti merkittävistä ja laajakantoisista asioista, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu. Ehdotus vastaa saamelaiskäräjien työjärjestyksen nykyistä sääntelyä asiasta. Lakiin nostettuna säännös korostaisi saamelaiskäräjien kokouksen asemaa saamelaisten ylimpänä edustus- ja päätöksentekokoelimenä.

Aloiteoikeus

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös vähintään viidenkymmenen äänioikeutetun saamelaisen oikeudesta tehdä saamelaiskäräjille aloite käräjien tehtäviin kuuluvissa asioissa. Aloiteoikeus olisi uusi kansalaistason vaikuttamisen muoto saamelaiskäräjien toiminnassa.

Yhteistoimintavelvoite

Saamelaiskäräjälain sääntelyä viranomais-ten velvollisuudesta ja saamelaiskäräjien tehtävästä neuvotella saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin vaikuttavista toimenpiteistä ehdotetaan muutettavaksi viranomaisten ja saamelaiskäräjien yhteistyötä aiempaa painottavammaksi.

Ehdotuksen mukaan viranomaiset ja muut julkisia hallintotehtäviä hoitavat neuvottelevat yhteisymmärrykseen pyrkien saamelaiskäräjien kanssa saamelaisten kotiseutualueella toteutettavista ja vaikutuksiltaan sinne ulottuvista sekä muista erityisesti saamen kieleen tai kulttuuriin taikka saamelaisten asemaan ja oikeuksiin alkuperäiskansana vaikuttavista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä.

Sääntelyn tarkoituksena on kansainvälisten toimielinten suositusten mukaisesti vahvistaa saamelaiskäräjien oikeutta osallistua ja myötävaikuttaa päätöksentekoon saamelaisia eri-

tyisesti koskevissa asioissa. Lisäksi tarkoitus on korostaa sitä, että neuvottelumenettely on tavanomaista lausunto- ja kuulemismenettelyä pidemmälle menevä päätöksentekoon osallistumisen muoto. Neuvottelumenettelyssä on annettava saamelaiskäräjille myös oikea-aikainen mahdollisuus osallistua toimenpiteiden valmisteluun. Ehdotus laajentaisi neuvotteluvollisuuden piiriin kuuluvien asioiden alaa. Neuvottelut olisi ehdotuksen mukaan käytävä kaikista sellaisista merkittävistä toimenpiteistä, jotka vaikuttavat erityisesti saamen kieleen tai kulttuuriin taikka saamelaisten asemaan tai oikeuksiin alkuperäiskansana siitä riippumatta, ulottuvatko toimenpiteen välittömät vaikutukset saamelaisten kotiseutualueelle. Tällaisia voivat olla esimerkiksi saamen kieleen liittyvät toimenpiteet.

Viranomaisen tulisi ehdotuksen mukaan laatia neuvotteluista pöytäkirja. Viranomaisten ja niiden toimivaltaan kuuluvien asioiden moninaisuuden vuoksi laissa ei ehdoteta säädettäväksi neuvottelujen muista muotovaatimuksista.

Viranomaisten nykyiset käytännöt neuvotella saamelaiskäräjien kanssa vaihtelevat. Viranomaisten keskuudessa on myös ollut eri käsityksiä neuvotteluvollisuuden piiriin kuuluvista asioista samoin kuin neuvottelujen luonteesta ja merkityksestä. Valtioneuvoston piirissä onkin aiheellista tehostaa tiedottamista tästä velvollisuudesta ja kokemuksiin perustuvista hyvistä käytännöistä velvollisuuden täyttämiseksi. Viranomaisten käyttöön on syytä laatia asiasta ohjeet saamelaiskäräjien kanssa neuvotellen.

Saamelaiskäräjien toiminta

Saamelaiskäräjien kokouksen puhemiehen ja käräjien hallituksen puheenjohtajan tehtävät ehdotetaan eriytettäväksi toisistaan lisäämällä lakiin säännös, jonka mukaan hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja eivät voi toimia käräjien kokouksen puhemiehenä tai varapuhemiehenä. Tarkoituksena on selkeyttää käräjien kokouksen ja hallituksen valta- ja vastuusuhteita. Tehtävien tällainen eriyttäminen ilmentäisi osaltaan saamelaiskäräjien kokouksen asemaa saamelaisten ylim-

pänä edustus- ja päätöksentekuelimenä sekä korostaisi hallituksen olevan ennen muuta asioita käräjien kokoukselle valmisteleva ja kokouksen päätöksiä täytäntöönpaneva toimielin. Tavoitteena on myös lisätä hallituksen puheenjohtajan mahdollisuuksia keskittyä tehtäväänsä hallituksen työn päätoimisena johtajana. Laissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että sama henkilö voitaisiin valita hallituksen puheenjohtajaksi enintään kolmeksi perättäiseksi toimikaudeksi.

Lakiin ehdotetaan lisättäviksi uudet säännökset saamelaiskäräjien mahdollisuudesta määrätä työjärjestyksessä, että käräjien toimielimen kokoukseen voi osallistua teknisen neuvotteluyhteyden avulla. Tarkoituksena on tällä tavoin helpottaa saamelaiskäräjien toimielinten käytännön toimintaa ja vähentää matkustamiseen liittyviä kustannuksia.

Virkavastuu

Rikoslain säännöksiä virkarikoksista ehdotetaan täydennettäväksi niin, että saamelaiskäräjien palveluksessa oleva samoin kuin saamelaiskäräjien luottamustehtävässä oleva henkilö kuuluisi vastaisuudessa rikoslain virkavastuuta koskevan sääntelyn piiriin.

Muutoksenhaku

Esityksessä ehdotetaan tarkistettavaksi säännöksiä muutoksenhausta saamelaiskäräjien toimielinten päätöksiin.

Saamelaiskäräjien hallituksen päätökseen saa ehdotetun pääsäännön mukaan vaatia oikaisua käräjien kokoukselta. Saamelaiskäräjien lautakunnan ja muun toimielimen päätökseen taas oikaisua saisi hakea käräjien hallitukselta. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Myös saamelaiskäräjien kokouksen tekemästä päätöksestä valitettaisiin hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen saa ehdotuksen mukaan hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Vaalilautakunnan päätöksestä henkilön hakemukseen tulla saamelaisena merkityksi vaaliluetteloon samoin kuin lautakunnan päätökseen vaaliluettelosta poistamista koske-

vassa asiassa saisi vastaisuudessa vaatia oikaisua saamelaiskäräjien kokoukselta. Kokouksen päätökseen taas saisi hakea muutosta valittamalla – poikkeuksellisesti – suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tällaista sääntelyä voidaan pitää perusteltuna yhtäältä asian suuren merkityksen vuoksi ja toisaalta siksi, että vaalikauden lopulla jätettyihin hakemuksiin tulee vastaisuudessakin saada lopullinen ratkaisu kiireellisesti.

Esitys sisältää muitakin ehdotuksia muutoksenhakusääntelyn nykyaikaistamiseksi.

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Saamelaiskäräjien itsehallinnollisen aseman vuoksi on katsottu perustelluksi, että saamelaiskäräjiä koskeva sääntely toteutetaan lailla ja saamelaiskäräjien itsensä hyväksymällä työjärjestyksellä. Asetuksella saamelaiskäräjien tehtävistä, organisaatiosta tai toiminnasta ei sen sijaan ole pidetty soveliaana säätää. Voimassa olevan lain asetuksenantovaltuuksia ehdotetaan siten näiltä osin kumottaviksi.

Saamelaiskäräjien vaalien teknisluonteinen sääntely on kuitenkin asianmukaista antaa lain asemesta vaalilaissa tarkoitettuna ylimpänä vaaliviranomaisena toimivan oikeusministeriön asetuksella. Tästä ehdotetaan lakiin otettavaksi uusi valtuussäännös.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Vaikutukset yksilön asemaan

Esitys selkeyttäisi sääntelyä saamelaiseksi itsensä identifioivien henkilöiden oikeudesta tulla tunnustetuksi saamelaiseksi. Ehdotuksessa saamelaisen määritelmää koskevan sääntelyn tarkistamiseksi on otettu huomioon saamelaisten alkuperäiskansana harjoittama aineellisen ja henkisen kulttuurin moninaisuus. Saamelaisen yhteisön ryhmähyväksynnän kannalta merkityksellisen vaalilautakunnan kokoonpanon laajentaminen ja lautakunnan jäsenten valintaa ohjaavan sääntelyn sisällyttäminen lakiin olisivat omiaan lisäämään saamelaisten luottamusta lautakunnan päätöksentekoon. Esityksessä ehdotettu muutoksenhakusääntelyn kehittäminen olisi saa-

melaisten oikeusturvan kannalta merkityksellistä.

Ehdotukset vaalijärjestelmän suhteellisuuden lisäämiseksi ja saamelaiskäräjien alueellista edustavuutta koskevan sääntelyn kehittämiseksi olisivat omiaan tasaamaan äänioikeutettujen antamien äänten painoarvoa samoin kuin tarjoamaan välineitä saamelaisten kansalaisyhteiskuntatason toiminnan kehittämiseksi. Aloiteoikeus lisäisi saamelaisten mahdollisuuksia vaikuttaa saamelaiskäräjien toimintaan.

4.2 Vaikutukset saamelaiskäräjien asemaan ja toimintaan

Esitys parantaisi saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä ja vahvistaisi saamelaiskäräjien asemaa. Ehdotettu sääntely selkeyttäisi saamelaiskäräjien toimielinten valta- ja vastuusuhteita ja siirtäisi yksityiskohtaisen sääntelyn antamisen saamelaiskäräjien toiminnasta nykyistä useammassa asioissa saamelaiskäräjien työjärjestyksellä toteutettavaksi. Mahdollisuus käyttää teknistä neuvotteluyhteyttä saamelaiskäräjien toimielinten kokouksissa joustavoittaisi kokouskäytäntöjen kehittämistä. Saamelaiskäräjien kokouksen asema saamelaisten ylimpänä edustus- ja päätöksentekoaikana selkeytyisi.

Saamelaiskäräjien oikeus osallistua ja myötävaikuttaa päätöksentekoon saamelaisia erityisesti koskevissa asioissa vahvistuisi. Saamelaiskäräjien kertomuksen antaminen suoraan eduskunnalle korostaisi käräjien asemaa saamelaisten kulttuuri-itsehallinnosta huolehtivana toimijana.

Esitys sisältää saamelaiskäräjien toimintaan kohdistuvan luottamuksen lisäämisen kannalta merkityksellisiä ehdotuksia. Saamelaiskäräjien luottamushenkilöt ja virkamiehet olisivat vastaisuudessa rikosoikeudellisen virkavastuun piirissä ja saamelaiskäräjien tilintarkastajat tilintarkastajiin yleensä kohdistuvan valvonnan alaisia.

4.3 Vaikutukset eduskunnan toimintaan

Saamelaiskäräjien kertomuksen antaminen suoraan eduskunnalle tarjoaisi eduskunnalle nykyistä keskitetyemmän mahdollisuuden ar-

vioida saamelaisia erityisesti koskevien asioiden tilaa ja kehitystä.

4.4 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Viranomaisten velvollisuus neuvotella saamelaiskäräjien kanssa saamelaisten kieleen ja kulttuuriin samoin kuin saamelaisten asemaan ja oikeuksiin alkuperäiskansana vaikuttavista toimenpiteistä laajenisi. Ehdotetulla sääntelyllä kehitetään neuvottelumenetelyä tavanomaista lausunto- ja kuulemismenettelyä pidemmälle meneväksi muodoksi osallistua ja myötävaikuttaa viranomaisten ja julkisia hallintotehtäviä hoitavien tahojen päätöksentekoon.

4.5 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä on jonkin verran vaikutuksia saamelaiskäräjien talouteen.

Vaalilautakunnan työn muuntuminen jatkuvaluonteiseksi aiheuttaisi lautakunnalle tarpeen kokoontua nykyistä useammin ja säännöllisemmin. Tämä samoin kuin lautakunnan kokoonpanon laajentaminen lisäisivät lautakunnan menoja, joskaan ei merkittävästi. Jonkin verran menoja kasvattaisi myös saamelaiskäräjien kokouksen jäsenmäärän lisääminen ehdotetulla neljällä. Esityksen mahdollistama äänestysbussin käyttäminen saamelaiskäräjien vaaleissa aiheuttaisi sekin uusia kustannuksia, tosin vain vaalivuosina. Saamelaiskäräjien kokouksen uusi tehtävä käsitellä oikaisuvaatimuksia vaalilautakunnan päätökseen vaaliluetteloön merkitsemistä koskevissa asioissa saattaa aiheuttaa tarpeen kutsua kokous koolle aiempaa useammin. Tästä aiheutuviin lisäkustannuksiin tulee osoittaa riittävät varat.

Esitykseen sisältyy ehdotus mahdollistaa teknisten tiedonvälitystapojen käyttö saamelaiskäräjien kokouksiin osallistuttaessa. Ehdotuksella pyritään vähentämään kokouksiin osallistumisesta aiheutuvia matka- ja majoituskuluja.

Esityksen mukainen ehdotus yhteistoimintavelvoitteesta saattaa lisätä saamelaiskäräjien kustannuksia jonkin verran.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Oikeusministeriön toimeksiannosta laadittiin keväällä 2012 selvitys saamelaiskäräjälain muutostarpeista. Oikeusministeriö sai myös saamelaiskäräjien alustavan kannanoton saamelaiskäräjälain kiireellisimmistä muutostarpeista. Oikeusministeriö asetti 28.6.2012 työryhmän, jonka tehtävänä oli laaditun selvityksen ja saamelaiskäräjien alustavan kannanoton pohjalta selvittää saamelaiskäräjistä annetun lain muutostarpeet ja valmistella ehdotus lain tarkistamiseksi tarvittavilta osin. Työryhmä luovutti mietintönsä oikeusministeriölle 30.10.2013 (Saamelaiskäräjälakityöryhmän mietintö; OM 55/2013). Työryhmän mietintö lähetettiin lausuntokierrokselle, ja sen lisäksi ehdotusta oli mahdollista kommentoida otakantaa.fi palvelussa.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Oikeusministeriö pyysi työryhmän mietinnöstä lausunnot yhteensä 64 viranomaiselta ja yhdistykseltä. Lausuntoja annettiin yhteensä 48 kappaletta. Otakantaa.fi -palvelun kautta tuli 101 vastausta. Lausunnonantajista liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, poliisihallitus, rajavartiolaitos ja valtioneuvoston oikeuskansleri ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa mietinnön johdosta. Puolustusministeriöllä ei ollut huomautettavaa ehdotetuista muutoksista. Verohallinto ja Lapin aluehallintovirasto kannattivat työryhmän ehdotuksia. Valtaosa muista lausunnonantajista suhtautui myönteisesti työryh-

män ehdotuksiin tai suurimpaan osaan ehdotuksista. Työryhmän ehdotuksia lain 4 a, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 17 a, 18, 18 a-i, 19, 23, 25, 25 a, 29, 30, 31 c, 31 h ja 32 §:iin sekä rikoslain 40 luvun 11 §:n 1 momentin muuttamiseksi kannatettiin joko sellaisenaan tai pienin täsmennyksin. Eniten huomioita tuotiin esiin saamelaisen määritelmää (3 §), yhteistoimintavelvoitetta (9 §), aloiteoikeutta (17 b §), vaalilautakuntaa (20 §), ehdokasasettelua (27 §) sekä yhteislistoja (27 a §) koskevien säännösehdoitusten osalta. Lausunnot ovat kokonaisuudessaan luettavissa valtioneuvoston hankerekisterin nettisivuilta: www.hare.vn.fi ja niistä on laadittu tiivistelmä (OM 22/2014).

Lausuntopalautteen perusteella päädyttiin viidenkymmenen äänioikeutetun saamelaisen mahdollisuuteen tehdä aloite työryhmän ehdottaman sadanviidenkymmenen aloitteentekijän sijaan. Niin ikään lausuntopalautteen perusteella ehdokasasettelua koskevan valitsijayhdistyksen osalta päädyttiin pysyttämään voimassa oleva laki, jonka mukaan valitsijayhdistyksen voi perustaa vähintään kolme äänioikeutettua. Jatkovalmistelussa pohdittiin syvällisemmin erityisesti ehdotuksia saamelaisen määritelmästä, neuvotteluelvoitteesta sekä yhteislistoista. Saamelaisasioiden ministerityöryhmä käsitteli asiaa kevätkaudella 2014 ja oikeusministeriö neuvotteli saamelaiskäräjien kanssa touko- ja kesäkuussa 2014. Neuvotteluissa päästiin yhteisymmärrykseen säännösehdoituksista ja niiden perusteluista. Saamelaiskäräjien kokous antoi kokouksessaan 27.6.2014 tukensa ehdotuksille, yhteislistoja koskevaa ehdotusta lukuun ottamatta. Yhteislistoja koskevaa ehdotusta ei tämän vuoksi ole sisällytetty hallituksen esitykseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki saamelaiskäräjistä

1 luku Yleiset säännökset

3 §. Saamelainen. Lain määritelmäsäännöstä saamelaisesta ehdotetaan tarkistettavaksi. Säännös sisältäisi voimassa olevan lain tapaan subjektiivisen kriteerin lisäksi objektiivisia perusteita.

Pykälän 1 momentin johdantovirkkeeseen nykyisinkin sisältyvän subjektiivisen kriteerin mukaan laissa tarkoitettua saamelaisen olisi itse pidettävä itseään saamelaisena. Henkilön olisi siis nykyiseen tapaan identifioidava itsensä saamelaiseksi. Ketään ei ole sallittua vastoin asianomaisen henkilön tahtoa kirjata saamelaiseksi. Henkilön itseidentifikaatiolle olisi lakia sovellettaessa annettava asianmukainen painoarvo. Tältä osin lakia ei ehdoteta muutettavaksi.

Itseään saamelaisena pitävän henkilön olisi lisäksi täytettävä joku momentin 1–3 kohdan vaihtoehtoisesta objektiivisesta kriteeristä, jotta hänellä olisi oikeus tulla pidetyksi laissa tarkoitettuna saamelaisena. Voimassa olevassa laissa säädettyjä objektiivisia kriteerejä ehdotetaan alempaa ilmenevällä tavalla joiltakin osin tarkistettaviksi.

Momentin 1 kohtaa ei ehdoteta muutettavaksi. Siten kohdan mukaisena edellytyksenä vastaisuudessakin olisi, että henkilö itse tai ainakin yksi hänen vanhemmistaan tai isovanhemmistaan on oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielenään. Ensimmäisen kielen henkilö oppii kotonaan vanhemmiltaan, lähisuvultaan tai muilta läheisiltään ja on kieli, jonka hän parhaiten taitaa. Ensimmäisellä kielellä omaksutaan myös saamelaiskulttuuria ja sen perinteitä. Saamen kielellä viitataan Suomessa puhuttaviin saamen kieliin eli pohjoissaamen, inarinsaamen ja koltansaamen kieliin.

Momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi. Ehdotuksen mukaan henkilön olisi ensinnäkin tullut sukusiteittensä kautta omak-

sua saamelaiskulttuuri ja ylläpitää yhteyttä siihen. Ehdotuksen mukaan toisena edellytyksenä olisi, että henkilö on sellaisen henkilön jälkeläinen, joka on merkitty verotusta tai väestökirjanpitoa varten laadittuun viranomaisasiakirjaan lappalaiseksi.

Saamelaiskulttuuri olisi tässä yhteydessä ymmärrettävä samaan tapaan laajasti kuin lakiin otettavaksi ehdotettavassa uudessa 3 a §:ssä saamelaiskulttuurin keskeisistä piirteistä ja ottamalla siten huomioon saamelaisten alkuperäiskansana harjoittaman kulttuurin moninaisuus, eri saamen kielet samoin kuin alkuperäiskansakulttuurin harjoittamisen erilaiset tavat ja muodot. Poronhoitoon liittyvän ja sen ympärille muotoutuneen elämäntavan rinnalla olisi siten otettava huomioon myös esimerkiksi inarinsaamelaisille ominainen kalastajakulttuuri samoin kuin esimerkiksi koltasaamelainen kalastusperinne, Utsjoen ja Enontekiön kalastuskulttuuri sekä saamelainen pyyntikulttuuri. Edellytyksenä ei ole, että henkilön tulisi olla omaksunut eri saamen kielet taikka eri kulttuurimuotojen tai tapojen kaikki erityiset piirteet. Kulttuurin omaksumisella viitataan yleisesti saamelaisen elämäntavan sisäistämiseen.

Ehdotuksessa kulttuurin edellytetään tulleen omaksutuksi sukusiteiden kautta. Tällä on tarkoitus ilmaista, että saamelaisuutta kiinnostuksen tai muun vastaavan ulkoisen syyn vuoksi teknisessä mielessä harrastamaan ryhtyneet eivät olisi laissa tarkoitettuja saamelaisia, vaikka he itse itseään sellaisina pitäisivätkin ja vaikka he olisivat saamelaisen elämäntavan mielestään sinänsä sisäistäneetkin. Olennaista on, että henkilö on omaksunut saamelaisen elämäntavan tai kulttuurin saamelaisessa yhteisössä. Yleensä kysymys on kasvamisesta saamelaiseksi perhe- tai sukuyhteisössä. Sukusiteillä ei ehdotuksessa viitata pelkästään saamelaiskäräjien vaaliluetteloon merkittyihin sukuihin, koska myös vaaliluettelon ulkopuolella on saamelaisia sukuja.

Ehdotuksen mukaan saamelaiskulttuurin omaksumisen lisäksi edellytetään, että henki-

lö on pitänyt kulttuuriin yhteyttä. Saamelaisiksi itsensä identifioivalla tulisi siten olla yleisessä mielessä elävä yhteys saamelaiskulttuuriin. Yhteyttä saamen kielisiin tai perinteisiin ja kaiken kaikkiaan moninaiseksi ymmärrettyyn kulttuuriin voi pitää eri tavoin eikä se edellytä esimerkiksi perinteisten saamelaiselinkeinojen harjoittamista eikä asumista saamelaisten kotiseutualueella. Suuri osa saamelaisista tai saamelaisiksi itsensä identifioivista asuu nykyisin kotiseutualueen ulkopuolella, mutta on elävässä yhteydessä saamelaisyhteisöön tai sen kulttuurin erilaisiin muotoihin esimerkiksi toimimalla eri saamen kielten tai muiden kulttuurimuotojen vaalimiseksi ja elvyttämiseksi. Saamen kieli, käsityöt, tapaperinne, taide ja yhteydenpito saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamelaisten ja sukulaisten kanssa ovat tärkeitä keinoja ylläpitää saamelaista kulttuuria.

Lisäedellytyksenä olisi, että henkilö on sellaisen henkilön jälkeläinen, joka on merkitty lappalaiseksi verotusta tai väestökirjanpitoa laadittuun viranomaisasiakirjaan. Ehdotus vastaa asiallisesti voimassa olevan lain säännöstä maa-, veronkanto- tai henkikirjaan tunhuri-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi merkityn henkilön jälkeläisestä. Ehdotettu säännös olisi kuitenkin sanamuodoltaan nykyistä säännöstä yleisempi. Laissa ei enää yksilöitäisi verotusta tai väestökirjanpitoa varten laadittuja viranomaisasiakirjoja nimeltä eikä laissa edellyttäisi merkinnän koskevan tietynlaista lappalaisuutta.

Olennaista kuitenkin olisi, että polveutuminen säännöksessä tarkoitettuun asiakirjaan merkitystä henkilöstä ei enää sellaisenaan riittäisi täyttämään pykälän 2 kohdan kriteeriä, vaan henkilön tulisi olla omaksunut saamelaiskulttuuri sukusiteittensä kautta ja olla siihen elävässä yhteydessä. Verotusta ja väestökirjanpitoa varten laadittuihin asiakirjoihin on nimittäin lappalaisiksi merkitty muitakin kuin saamelaisia. Hyvin vanhoihin – aina 1500 – luvulle saakka ulottuviin – asiakirjoihin merkittyjen henkilöiden määrä voisi nousta varsin suureksi ja tällaisten henkilöiden tosiasiallinen kielellinen ja kulttuurinen yhteys saamelaisuuteen jäädä kaiken kaikkiaan hyvin kyseenalaiseksi. Näin ollen pelkästään se seikka, että henkilö on tällai-

seen asiakirjaan merkityn ihmisen jälkeläinen, ei riitä osoittamaan henkilön olevan saamelainen.

Momentin 3 kohtaa ehdotetaan tarkistettavaksi viittamaan nyt säädettäväksi ehdotetun lain määritelmäsäännökseen. Tämä on tarpeen ennen kaikkea 2 kohtaan tehtäväksi ehdotettujen muutosten vuoksi. Edellytyksenä 3 kohdan mukaan siten olisi, että ainakin toinen henkilön vanhemmista on jo ennen nyt ehdotetun lain voimaantuloa voimassa olleen lainsäädännön nojalla merkitty tai olisi voitu – jos nyt ehdotettu lainmuutos olisi ollut jo aikanaan voimassa – merkitä äänioikeutetuksi saamelaisvaltuuskunnan tai saamelaiskäräjien vaaleissa.

Ehdotuksella ei siten puututa niiden henkilöiden asemaan, jotka ovat kulloinkin voimassa olleen lainsäädännön nojalla jo tulleet merkityiksi äänioikeutetuksi lainkohdassa mainituissa vaaleissa. Saamelaisena ei kuitenkaan muutettavaksi ehdotetun 3 kohdan perusteella pidettäisi sellaista luettelosta puuttuvaa henkilöä, joka olisi voitu merkitä äänioikeutetuksi vain aiemman, mutta ei nyt uudistettavaksi ehdotetun määritelmäsäännöksen mukaan.

Pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 2 momentti, jossa todettaisiin saamelaiskäräjien käsittelevän hakemukset saamelaisten ottamiseksi vaaliluetteloon ja ilmoituksen vaaliluettelosta poistamiseksi. Maininnan tarkoituksena on tuoda esiin saamelaisen yhteisön ryhmähyväksynnän merkitys käsiteltäessä saamelaisiksi itsensä identifioivan henkilön hakemusta vaaliluetteloon merkitsemisestä. Maininnan on tarkoitus korostaa saamelaisen ryhmähyväksyntää ja antaa sille asianmukainen painoarvo lain tulkinnassa huomioiden jatkuvan kansainvälisoikeudellisen kehityksen ja ihmisoikeuselinten suositukset alkuperäiskansojen oikeusaseman suhteen ja YK:n alkuperäiskansajulistuksen keskeiset artiklat alkuperäiskansojen itsemääräämisoikeuteen, jäsenyyteen ja kulttuurin suojeluun liittyen. Saamelaiskäräjillä hakemukset käsittelee vaalilautakunta sen mukaan kuin lain 20 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi.

3 a §. Saamelaiskulttuuri. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös saamelaiskulttuurin keskeisistä piirteistä. Saamelaiskulttuuriin

kuuluvat ehdotuksen mukaan saamen kieli, saamelainen kulttuuriperintö, saamelaisten kulttuuri-ilmaukset, saamelaisten perinteinen tieto, perinteiset saamelaislinkeinot ja niiden nykyaikaiset harjoittamisen muodot samoin kuin saamen käsityö ja muut saamelaisten alkuperäiskansana harjoittaman kulttuurin tavat ja muodot.

Perinteisillä saamelaiselinkeinoilla viitataan saamelaisten kulttuurimuotoon kuuluviin elinkeinoihin, kuten poronhoitoon, kalastukseen ja metsästyksen (ks. esim. PeVL 32/2010 vp, s. 10, PeVL 17/2010 vp, s. 3, PeVL 14/2010 vp, s. 3). Saamelaiskulttuuriin kuuluisi ehdotuksen mukaan myös näiden elinkeinojen nykyaikaiset harjoittamisen muodot.

Ehdotettu säännös saamelaiskulttuurista olisi kaiken kaikkiaan ymmärrettävä laajasti. Momentissa mainittaisiin vain saamelaiskulttuurin joitakin keskeisiä piirteitä. Säännöstä ei siten ole tarkoitettu tyhjentäväksi. Ehdotuksen mukaan laissa tarkoitettuun saamelaiskulttuuriin sisältyisikin myös muut kuin säännöksessä nimenomaisesti mainitut saamelaisten alkuperäiskansana harjoittaman kulttuurin erilaiset tavat ja muodot.

4 a §. *Hallinto-oikeudellisten säädösten soveltaminen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi maininta, jonka mukaan myös lakia sähköisestä asioinnista viranomaisissa sovellettaisiin saamelaiskäräjiin ja sen toimielimiin.

2 luku Saamelaiskäräjien tehtävät

5 §. *Saamelaiskäräjien yleinen toimivalta.* Pykälää ehdotetaan täydennettäväksi maininnalla saamelaiskäräjien yleisestä tehtävästä edistää alkuperäiskansaoikeuksien toteutumista. Säännöksen otsikkoa tarkistettaisiin sanallisesti.

Saamelaiskäräjien tehtävänä olisi pykälän 1 momentin mukaan edistää saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien toteutumista Suomessa sekä hoitaa saamelaisten omaa kieltä, kulttuuria ja asemaa alkuperäiskansana koskevat asiat. Edistämistehtävää koskevan maininnan sisällyttäminen lakiin korostaisi sitä, että saamelaiskäräjille kuuluu saamelaisten kulttuuri-itsehallinnosta huolehtivana

toimielimenä myös saamelaiskulttuurin ja alkuperäiskansaoikeuksien edistämiseen tähtäviä, dynaamisia tehtäviä. Alkuperäiskansaoikeuksilla säännöksessä viitataan yhtäältä perustuslain säännöksiin saamelaisten oikeuksista ja toisaalta alkuperäiskansojen oikeuksia koskevaan kansainväliseen oikeuteen. Edistämistehtävää koskevaa mainintaa lukuun ottamatta ehdotettu säännös vastaa asiallisesti voimassaolevan saamelaiskäräjälain 5 §:n 1 momenttia.

Saamelaiskäräjät voisi ehdotetun 2 momentin mukaan tehdä viranomaisille aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja, kehittää ja hallinnoida saamelaiskulttuuria sekä myöntää rahoitusta. Säännöksessä mainittaisiin voimassaolevan saamelaiskäräjälain 5 §:n 2 momentissa säädettyjen aloitteiden, esitysten ja lausuntojen laatimistehtävän lisäksi saamelaiskulttuurin kehittämis- ja hallinnointi- sekä rahoituksen myöntämistehtävät. Näiden mainintojen lisääminen momenttiin liittyy ehdotukseen lisätä pykälän 1 momenttiin säännös saamelaiskäräjien edistämistehtävästä. Määrärahojen myöntämistä koskevalla maininnalla ei ole tarkoitus muuttaa saamelaiskäräjälain 8 §:n voimassa olevaa sääntelyä määrärahojen jakamisesta. Saamelaiskäräjät voi tehdä esityksen myös esimerkiksi ehdotuksen 9 §:ssä tarkoitettujen neuvotteluiden käynnistämistä.

Ehdotetussa 2 momentissa tarkoitetuissa asioissa saamelaiskäräjät käyttäisi päätösvaltaa siten kuin saamelaiskäräjistä annetussa laissa ja muualla laissa erikseen säädetään. Ehdotuksella ei puututa viranomaisille tai muille julkisia hallintotehtäviä hoitaville elimille laissa säädettyihin ohjaus- tai edistämistehtäviin. Esimerkiksi poronhoitoa, metsästystä ja kalastusta sekä metsätaloutta varten on säädetty erityisistä ohjaus- ja edistämisyjärjestelmistä, jotka ovat voimassa myös saamelaisten kotiseutualueella. Muun muassa rahoituksen myöntämisestä määrätarkoituksiin ja määrärahoja myönnettäessä noudattavasta menettelystä säädettäisiin vastaisuudessa erikseen. Saamelaiskäräjät käyttää päätösvaltaa niissä asioissa ja niiltä osin kuin päätösvaltaa saamelaiskäräjille erikseen lainsäädännössä osoitetaan.

Pykälän 3 momenttia ei ehdoteta muutettavaksi.

6 §. Saamelaisten edustaminen. Pykälää ehdotetaan sanonnaltaan tarkistettavaksi. Ehdotuksen mukaan saamelaiskäräjät edustaa saamelaisia kansallisissa ja kansainvälisissä tehtävissään. Saamelaiskäräjät on saamelaisten keskuudestaan valitsema edustuselin, joka siten virallisuonteisesti edustaa saamelaisia tehtäviensä alalla. Selvää on, ettei ehdotetussa laissa säädetä saamelaisten yhdistys- ja muusta vastaavasta kansalaisyhteiskunnan tason toiminnasta.

7 §. Kertomus. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että saamelaiskäräjät laatisi vuosittain kertomuksen suoraan eduskunnalle eikä enää valtioneuvostolle hallituksen kertomuksen laatimista varten. Eduskunnalle tarjoutuisi näin nykyistä keskitetympi mahdollisuus arvioida saamelaisia koskevien asioiden tilaa ja kehitystä.

9 §. Yhteistoimintavelvoite. Lain nykyistä säännöstä viranomaisten velvollisuudesta ja saamelaiskäräjien tehtävästä neuvotella saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin vaikuttavista toimenpiteistä ehdotetaan muutettavaksi viranomaisten ja saamelaiskäräjien yhteistyötä aiempaa painottavamaksi. Pykälän otsikko ehdotetaan tarkistettavaksi säännöksen tällaista sisältöä paremmin vastaavaksi.

Pykälän 1 momentin mukaan viranomaiset ja muut julkisia hallintotehtäviä hoitavat neuvottelevat yhteisymmärrykseen pyrkien saamelaiskäräjien kanssa saamelaisten kotiseutualueella toteutettavista ja vaikutuksiltaan sinne ulottuvista sekä muista erityisesti saamelaisten kieleen tai kulttuuriin taikka heidän asemaansa ja oikeuksiinsa alkuperäiskansana vaikuttavista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä.

Neuvotteluvelvollisuus koskisi paitsi nykyiseen tapaan kaikkia viranomaisia myös muita julkisia hallintotehtäviä hoitavia. Ministeriöiden ja valtion keskushallinnon muiden viranomaisten lisäksi neuvotteluvelvollisia olisivat siten myös valtion alue- ja paikallishallintoviranomaiset samoin kuin kaikki kunnalliset viranomaiset sekä sellaiset muut kuin viranomaiskoneistoon kuuluvat toimijat, joille on lailla tai sen nojalla osoitettu julkisia hallintotehtäviä hoidettaviksi. Neuvottelun

kohteena voi olla asianomaisen viranomaisen toimivaltaan kuuluva asia. Ministeriössä kysymys voi olla esimerkiksi saamelaisia koskevan lainsäädännön valmistelusta ja muussa viranomaisessa sen toimivaltaan kuuluvan hallinnollisen tai taloudellisen päätöksen valmistelusta. Saamelaiskäräjät voi lain 5 §:n 2 momentin perusteella tehdä esityksen tai aloitteen neuvottelujen käynnistämisestä.

Neuvottelut tulee ehdotetun säännöksen mukaan käydä muistakin kuin voimassa olevassa laissa tarkoitetuista saamelaisten kotiseutualueella toteutettaviksi suunnitelluista hankkeista tai toimenpiteistä. Tällaisten lisäksi säännöksen piiriin kuuluisivat myös sellaiset laajakantoiset ja merkittävät hankkeet, joiden vaikutukset ulottuvat kotiseutualueelle, vaikka ne sinänsä toimeenpantaisiinkin kotiseutualueen ulkopuolella. Esimerkiksi ympäristöön ja maankäyttöön liittyvien toimenpiteiden vaikutus voi ulottua kotiseutualueelle hankkeiden varsinaisesta maantieteellisestä toimeenpanopaikasta riippumatta.

Neuvottelut tulisi maantieteellisestä kriteeristä riippumatta käydä myös muista erityisesti saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin vaikuttavista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä. Tällaisia voivat olla etenkin saamen kieleen liittyvät toimenpiteet. Oikeus saada saamen kielen opetusta kotiseutualueen ulkopuolella on erityisellä tavalla saamelaisten asemaan alkuperäiskansana vaikuttava asia. Tämän kaltaisista asioista tulisi siten neuvotella siitä riippumatta, onko hankkeella välittömiä vaikutuksia saamelaisten kotiseutualueella.

Säännökseen ei ehdoteta otettavaksi voimassa olevassa laissa olevaa luetteloa neuvotteluvelvollisuuden piiriin kuuluvista asioista. Ehdotettu säännös on soveltamisalaltaan nykyistä säännöstä laajempi rinnastuen lähinnä voimassa olevan lain 9 §:n 1 momentin 6 kohtaan. Neuvottelut olisi ehdotuksen mukaan käytävä kaikista sellaisista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka vaikuttavat erityisesti saamelaisten kieleen tai kulttuuriin taikka heidän asemaansa tai oikeuksiinsa alkuperäiskansana.

Erityisellä vaikutuksella säännöksessä viitataan ennen muuta hankkeisiin, jotka koske-

vat nimenomaan saamelaisia. Käytännössä tällaisia ovat etenkin saamelaisia koskevat lainvalmisteluhankkeet. Tällaisessa hankkeessa saamelaiskäräjät tulee kytkeä valmisteluun jo hankkeen alusta lähtien (PeVL 40/2009 vp). Hankkeet, jotka koskevat yleisesti kaikkia Suomen oikeudenkäyttöpiirissä olevia, eivät sen sijaan yleensä ole ehdotuksessa tarkoitettulla tavalla erityisesti saamelaisiin vaikuttavia. Hallinnolliset toimenpiteet voivat vaikuttaa erityisesti saamelaisiin toimenpiteen toteuttajasta riippumatta. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi sellaiset viranomaisen myöntämät luvat, joiden perusteella on sallittua ryhtyä toimimaan kotiseutualueella tai sen välittömässä läheisyydessä.

Toimenpiteen tulee ehdotuksen mukaan vaikuttaa erityisesti saamelaisten kieleen tai kulttuuriin taikka heidän asemaansa tai oikeuksiinsa alkuperäiskansana, jotta asia kuuluisi ehdotetun neuvotteluvollisuuden piiriin. Sellaisten perinteisten elinkeinojen kuin poronhoidon, metsästyksen ja kalastuksen harjoittaminen on vakiintuneesti luettu kuuluvaksi saamelaiseen kulttuurimuotoon (ks. esim. PeVL 32/2010 vp). Käytännössä neuvotteluvollisuuden piiriin kuuluisivat nykyiseen tapaan erityisesti maa- ja vesialueiden käyttöä ja käytön suunnittelua samoin kuin maa- tai vesialueita käyttävien elinkeinojen harjoittamista sekä saamen kielen ja saamelaiskulttuurin opetusta ja elvyttämistä tai saamenkielisiä palveluja koskevat hankkeet ja toimenpiteet.

Toimenpiteen tulisi lisäksi olla laajakantoinen tai merkittävä, jotta siitä olisi ehdotetun säännöksen mukaan neuvoteltava. Tältä osin ehdotus vastaa voimassa olevan lain sääntelyä. Nykyisinkin neuvotteluvollisuus koskee laajakantoisia ja merkittäviä toimenpiteitä. Laajakantaisuudella ehdotuksessa viitataan lähinnä toimenpiteen suureen maantieteelliseen, väestölliseen tai ajalliseen vaikutavuuteen. Merkittävyydellä puolestaan viitataan siihen, missä määrin tai kuinka syvästi toimenpiteen arvioidaan vaikuttavan saamelaisten kieleen tai kulttuuriin taikka heidän asemaansa ja oikeuksiinsa alkuperäiskansana. Vähäisemmissä saamelaisiin sinänsä vaikuttavissa asioissa riittäisi siten vastaisuudes-

sakin tavanomainen lausunto- tai muu kuulemismenettely. Neuvottelumennettely on tavanomaista lausunto- ja kuulemismenettelyä pidemmälle menevä muoto osallistua viranomaisen päätettävien asioiden valmisteluun. Neuvottelut on siksi käytävä sellaisistakin ehdotetussa säännöksessä tarkoitetuista asioista, joista saamelaiskäräjille on jonkin erityislainsäädännössä olevan säännöksen mukaan varattava tilaisuus antaa lausunto tai tulla muutoin kuulluksi. Saamelaiskäräjien edustajan osallistuminen esimerkiksi jonkin työryhmän työhön ei sekään sinänsä poistaisi velvollisuutta käydä käräjien kanssa ehdotetussa laissa tarkoitettut neuvottelut.

Viranomaiset ja saamelaiskäräjät käyvät ehdotuksen mukaan neuvotteluja yhteisymmärrykseen pyrkien. Tällä viitataan kansainvälisessä oikeudessa kehittyneisiin vaatimuksiin neuvottelujen vilpittömyydestä ja oikea-aikaisuudesta sekä asian kannalta riittävästä, yhteisestä tietopohjasta. Neuvottelut tulee siten käydä vilpittömästi ja molemminpuolisen arvostuksen hengessä sekä oikea-aikaisesti siten, että neuvotteluilla on aidosti mahdollista vaikuttaa suunniteltuun toimenpiteeseen. Saamelaiskäräjillä tulee olla mahdollisuus käsitellä asiaa omilla toimielimissään asian laadun mukaan. Neuvotteluosapuolilla tulee myös olla riittävän kattavat tiedot neuvottelujen kohteena olevasta asiasta ja suunnittelun toimenpiteen vaikutuksista. Vaatimus pyrkimisestä yhteisymmärrykseen ei kuitenkaan merkitse sitä, että saamelaiskäräjillä olisi oikeus omilla päätöksillään tai esimerkiksi jättäytymällä passiiviseksi estää viranomaista päättämästä sen toimivaltaan kuuluvaa asiaa. Pyrkimys yhteisymmärrykseen ei merkitse myöskään sitä, että yhteisymmärrys olisi aina saavutettavissa. Viranomaisella voi olla hyväksyttävät perusteet toiminnalleen siinäkin tapauksessa, että saamelaiskäräjät toimenpidettä nimenomaisesti vastustaisi. Viranomaisen voi olla velvollinen neuvottelemaan sen toimivaltaan kuuluvasta asiasta muidenkin tahojen kanssa tai sen on – kuten esimerkiksi ympäristölainsäädännön alaan kuuluvissa erinäisissä suunnitteluprosesseissa – sovittava yhteen useiden asianosaistahojen erilaisia intressejä. Ehdotuksen pääasiallinen tarkoitus on, että neuvottelut yhteistoimintavel-

voitteen piiriin kuuluvista asioista käydään saamelaiskäräjien kanssa saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien turvaamisen näkökulmasta aidosti ja vilpittömin mielin, eikä pelkästään muodollisesti lain vaatimuksen täyttämiseksi.

Pykälään ei ehdoteta otettaviksi säännöksiä neuvottelujen muotovaatimuksista. Neuvottelut voitaisiin siten vastaisuudessa käydä eri tavoin. Joissakin asioissa neuvottelut olisi mahdollista käydä vaikkapa teknisten tiedonvälityskeinojen avulla. Tästä voisi olla kyse esimerkiksi sellaisissa asioissa, joiden valmistelussa saamelaiskäräjät on ollut jo muulla tavalla mukana. Toisissa asioissa neuvottelut voivat edellyttää useammankin tapaamisen järjestämistä. Olennaista on suora vuorovaikutus saamelaiskäräjien ja viranomaisen välillä. Neuvottelujen käytännön yksityiskohdista on aiheellista sopia asiakohtaisesti osapuolten kesken. Tärkeää on, että menettely mahdollistaa vilpittömien, oikea-aikaisten ja aidosti yhteisymmärrykseen pyrkivien keskustelujen käymisen asiasta. Neuvottelut päättyvät joko yhteisymmärryksen saavuttamiseen tai siihen, ettei yhteisymmärrystä ole keskustelua jatkamallaakaan mahdollista saavuttaa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös viranomaisen ja muun julkista hallintotehtävää hoitavan velvollisuudesta laatia käydyistä neuvotteluista pöytäkirja. Pöytäkirja tulee liittää neuvottelujen kohteena olleen asian asiakirja-aineistoon. Pöytäkirjan laatiminen on tarpeen senkin vuoksi, että neuvottelujen käyminen ehdotetussa säännöksessä tarkoitetuista hallinnollisista asioista on viranomaisen päätöksenteon oikeudellinen edellytys. Pöytäkirjaan on aiheellista merkitä tieto neuvotteluissa eriaviksi mahdollisesti jääneistä käsityksistä.

3 luku Toimikausi, toimielimet ja toiminta

10 §. Kokoonpano ja toimikausi. Pykälän säännöstä saamelaiskäräjien jäsenmäärästä ehdotetaan tarkistettavaksi nykyisestä kahdestakymmenestä yhdestä (21) kahteenkymmeneenviiteen (25). Jäsenmäärän tarkistus on perusteltu saamelaisten kokonaismäärässä to-

teutuneen kasvun vuoksi. Ehdotuksen mukaan saamelaiskäräjiin kuuluisi siten 25 jäsentä ja viisi varajäsentä, jotka valitaan saamelaiskäräjien vaaleilla neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan.

Voimassaolevan lain säännöstä vähintään kolmen jäsenen ja yhden varajäsenen valitsemisesta kustakin saamelaisten kotiseutualueen kunnasta ehdotetaan tarkistettavaksi vastaamaan paremmin äänioikeutettujen saamelaisten alueellista jakautumista ja lisäämään siten saamelaiskäräjien alueellista edustavuutta. Saamelaiskäräjissä tulee ehdotuksen mukaan olla vähintään viisi (5) jäsentä Inarin kunnasta (äänioikeutettuja 2 137, joista äänioikeuttaan viimeksi toimitetuissa saamelaiskäräjien vaaleissa käytti 1 434), neljä (4) jäsentä Utsjoen kunnasta (768 / 560), kolme (3) jäsentä Enontekiön kunnasta (391 / 275) ja kaksi (2) jäsentä Sodankylän kunnan Lapin paliskunnan alueelta (169 / 124) sekä yksi varajäsen kustakin mainitusta kunnasta. Lisäksi ehdotetaan, että saamelaiskäräjissä tulisi saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelta olla vähintään yksi (1) jäsen ja varajäsen. Saamelaiskäräjien jäsenistä yli puolet (14) olisi perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla (PeVM 17/1994 vp) vastaisuudessa valittava saamelaisten kotiseutualueen kunnista.

11 §. Saamelaiskäräjien puhemies. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi koskemaan saamelaiskäräjien kokouksen puhemiehen ja kahden varapuhemiehen valintaa. Ehdotus liittyy 13 §:ään otettavaksi ehdotettuun säännökseen, jonka mukaan saamelaiskäräjien hallituksen puheenjohtaja ei voisi samanaikaisesti toimia saamelaiskäräjien kokouksen puhemiehenä. Puhemiehen tehtävä ei olisi päätoiminen. Puhemiehen ja kahden varapuhemiehen valinnasta olisi välittömästi ilmoitettava oikeusministeriölle. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan sen uutta sisältöä.

12 §. Kokousten koollekutsuminen. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että se koskisi nimenomaan saamelaiskäräjien kokouksen koollekutsumista. Lähtökohtana olisi voimassa olevan lain tapaan, että saamelaiskäräjien kokous päättää kokouksensa pidosta. Kokous olisi ehdotuksen mu-

kaan kutsuttava koolle myös, jos saamelaiskäräjien puhemies taikka – kuten nykyisinkin – hallituksen puheenjohtaja tai hallitus katsoo sen tarpeelliseksi. Tällöin on perusteltua, että saamelaiskäräjien puhemies, hallituksen puheenjohtaja ja hallitus sopivat koollekutsuttavan kokouksen riittävästä valmistelusta. Lisäksi kokous olisi kutsuttava koolle, jos kolmasosa saamelaiskäräjien kokouksen jäsenistä sitä vaatii tietyn asian käsittelyä varten. Tältä osin säännöstä kokouksen määrävähemmistön oikeudesta täydennettäisiin maininnalla, jonka mukaan kokousta vaativan määrävähemmistön olisi yksilöitävä koolle kutsuttavassa kokouksessa käsiteltävä asia.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelta valitun jäsenen varajäsenen osalta.

13 §. Saamelaiskäräjien hallitus. Pykälän 1 momentin mukaan saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan hallituksen, jossa on puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa sekä enintään neljä muuta jäsentä. Tältä osin ehdotus vastaa sisällöllisesti voimassa olevan lain 13 §:n 1 momenttia. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, jonka mukaan saamelaiskäräjät valitsee saamelaisten keskuudesta hallituksen jäsenille henkilökohtaiset varajäsenet. Heidän tulisi siten olla saamelaisia, mutta ei välttämättä saamelaiskäräjien jäseniä, kuten puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja hallituksen varsinaisten jäsenten. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi myös maininta valintojen ilmoittamisesta oikeusministeriölle.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan otettavaksi uusi säännös, jonka mukaan hallituksen puheenjohtaja ja kumpikaan varapuheenjohtajista ei voi toimia saamelaiskäräjien kokouksen puhemiehenä eikä varapuhemiehenä. Tällä pyritään selkeyttämään saamelaiskäräjien kokouksen ja käräjien hallituksen välistä suhdetta sekä korostamaan käräjien kokouksen asemaa saamelaisten ylimpänä edustuselimenä.

Pykälän 3 momentin mukaan hallituksen puheenjohtaja toimisi tehtävässään päätoimisesti. Ehdotus vastaa voimassa olevan lain 11 §:n 2 momentin säännöstä puheenjohtajan

tehtävän päätoimisesta luonteesta. Momentissa ehdotetaan myös – nykyisestä poiketen – rajoitettavaksi hallituksen puheenjohtajan toimikausia. Ehdotuksen mukaan sama henkilö voidaan valita hallituksen puheenjohtajaksi enintään kolmeksi perättäiseksi toimikaudeksi. Rajoitusta 12 vuoden yhtäjaksoiseen toimintaan pidetään hallituksen puheenjohtajan keskeisen aseman vuoksi perustelluna. Toisaalta rajoitus koskisi vain perättäisiä toimikausia eikä siten kohtuuttomasti kaventaisi saamelaiskäräjien vapautta valita hallitukselle tahtomansa puheenjohtaja. Säännöstä sovellettaessa ei otettaisi lukuun niitä toimikausia, jotka ovat päättyneet ennen lain voimaantuloa. Tästä ehdotetaan säädettäväksi lain voimaantulosäännöksessä.

Pykälän 4 momentti vastaa voimassa olevan lain 13 §:n 2 momenttia ja 5 momentti voimassa olevaa 13 §:n 3 momenttia. Näihin ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia, sanallista tarkistusta lukuun ottamatta.

14 §. Muut toimitukset. Saamelaiskäräjät asettaa voimassa olevan lain 14 §:n ensimmäisen virkkeen mukaan vaalilautakunnan 4 luvussa tarkoitettuja vaaleja varten. Vaalilautakunnan tehtävänä on kuitenkin myös käsitellä hakemukset saamelaisten ottamiseksi vaaliluetteloon ja ilmoitukset vaaliluettelosta poistamiseksi. Vaikka tämä tehtävä kiinteästi vaaleihin liittyikin, on siinä kyse myös saamelaisena itseään pitävän ihmisen hyväksymisestä saamelaisyhteisön jäseneksi. Pykälän ensimmäisestä virkkeestä ehdotetaan tämän vuoksi poistettaviksi sanat ”4 luvussa tarkoitettuja vaaleja varten”.

Pykälään ei ehdoteta tehtäväksi muita muutoksia. Saamelaiskäräjät voi siten pykälän toisen virkkeen nojalla vastaisuudessakin asettaa muita toimielimiä saamelaisten kulttuuri-itsehallintoon kuuluvien asioiden hoitamiseksi.

15 §. Toimivallan käyttö. Pykälän otsikko ehdotetaan tarkistettavaksi pykälän säännösten pääasiallista sisältöä paremmin vastavaksi.

Saamelaiskäräjien kokous ehdotetaan erikseen mainittavaksi 1 momentissa käräjien toimivaltaa käyttävänä toimielimenä saamelaiskäräjien hallituksen ja muiden toimielinten rinnalla. Momenttiin ehdotetaan lisäksi

tehtäväksi vähäisiä sanonnallisia tarkistuksia. Ehdotuksen mukaan saamelaiskäräjien kokous sekä hallitus ja muut toimielimet käyttävät käräjille kuuluvaa toimivaltaa sen mukaan kuin saamelaiskäräjistä annetussa laissa säädetään ja saamelaiskäräjien työjärjestyksessä määrätään.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi säännös asioiden pidättämisestä saamelaiskäräjien kokouksen toimivaltaan. Ehdotuksen mukaan saamelaiskäräjien kokous päättää periaatteellisesti merkittävistä ja laajakantoisista asioista, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu. Ehdotus vastaa asiallisesti saamelaiskäräjien työjärjestyksen nykyistä sääntelyä asiasta. Kokouksen tehtävänä on työjärjestyksen 4 §:n 3 kohdan mukaan hyväksyä käräjien puolesta tehtävät periaatteellisesti merkittävät ja laajakantoiset aloitteet, esitykset, lausunnot ja muut kannanotot. Hallituksen tehtävänä puolestaan on työjärjestyksen 6 §:n 7 kohdan mukaan ratkaista käräjien kokoukselle kuuluva asia, jos asian kiireellisyys sitä vaatii ja hallitus yksimielisesti toteaa asian niin kiireelliseksi, ettei sitä voida siirtää käräjien seuraavaan kokoukseen.

Saamelaiskäräjien kokouksen käsiteltäviin kuuluvia asioita koskevan säännöksen lisääminen lakiin korostaisi omalta osaltaan käräjien kokouksen asemaa saamelaisten ylimpänä edustus- ja päätöksentekuelimenä. Säännös olisi sinänsä yleisluonteinen ja joustava.

Saamelaiskäräjien kokouksen toimivaltaan kuuluvasta asiasta voisi ehdotuksen mukaan päättää saamelaiskäräjien muu toimielin, jos asian kiireellisyys sitä jossakin tapauksessa vaatisi. Saamelaiskäräjien työjärjestyksessä olisi vastaisuudessakin mahdollista määrätä menettelystä, jossa käräjien kokoukselle sinänsä kuuluvan asian todetaan olevan kiireellinen ja siten esimerkiksi käräjien hallituksen päätettävissä.

Pykälän 3 momentti toimivallan siirtokielosta vastaisi pääosin voimassaolevan lain 15 §:n 2 momenttia. Säännöstä ehdotetaan kuitenkin täydennettäväksi siten, että toimivallan siirto olisi nimenomaisesti kielletty myös 5 §:n 3 momentissa sekä 20 ja 26 §:ssä tarkoitetuissa asioissa. Siirtää ei siten saisi myöskään saamelaiskäräjien kokouksen toi-

mivaltaa hyväksyä saamelaiskäräjien työjärjestys (5 §:n 3 momentti), vaalilautakunnan toimivaltaa päättää hakemuksesta saamelaisen merkitsemisestä vaaliluetteloon, laatia vaaliluettelo ja toimeenpanna saamelaiskäräjien vaalit (20 §) eikä kokouksen toimivaltaa ratkaista oikaisuvaatimus vaaliluetteloon merkitsemistä tai siitä poistamista koskevassa asiassa (26 §).

Selvää on, ettei saamelaiskäräjien kokouksen toimivaltaa päättää 2 momentissa tarkoitetuista periaatteellisesti merkittävistä ja laajakantoisista asioista olisi sallittua siirtää muun toimielimen päätettäväksi muulloin kuin kiireellisissä yksittäistapauksissa.

16 §. Toimistot ja henkilöstö. Saamelaiskäräjillä on pykälän 1 momentin mukaan toimistoja sekä virka- ja työsopimussuhteista henkilöstöä sen mukaan kuin siitä saamelaiskäräjien työjärjestyksessä tarkemmin määrätään. Voimassaolevan lain 16 §:n 1 momentti sisältää valtuussäännöksen säätää saamelaiskäräjien toimistoista ja henkilöstöstä asetuksella. Saamelaiskäräjien itsehallinnollisen aseman vuoksi ei kuitenkaan ole asianmukaista, että tällaisista kulttuuri-itsehallinnon käytännön järjestämiseen liittyvistä seikoista säädetään asetuksella. Perusteltua on, että saamelaiskäräjien toimintaa koskeva sääntely toteutetaan vain lailla ja – saamelaiskäräjien määrärahojen rajoissa – saamelaiskäräjien itsensä hyväksymällä työjärjestyksellä. Saamelaiskäräjistä annettuun asetukseen nykyisin sisältyvät säännökset saamelaiskäräjien toimistoista, henkilöstöstä ja henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista tulisi näin ollen kumota. Näistä asioista voisi vastaisuudessa määrätä saamelaiskäräjien työjärjestyksessä.

Momenttiin ehdotetaan lisäksi otettavaksi maininta, jonka mukaan Saamen kielen toimistosta säädetään erikseen. Saamen kielen toimistoa koskeva sääntely sisältyy nykyisin Saamen kielilain 26 §:ään ja saamelaiskäräjistä annetun asetuksen 3 §:ään.

Pykälän 2 ja 3 momenttiin ei ehdoteta muutoksia.

17 a §. Kokoukseen osallistuminen teknistä tiedonvälitystapaa käyttäen. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä mahdollisuudesta osallistua saamelaiskäräjien kokouksen ja

toimielinten kokoukseen teknisen tiedonvälitystavan avulla.

Pykälän 1 momentin mukaan saamelaiskäräjät voisi työjärjestyksessään määrätä, että sen toimielinten kokouksiin voi osallistua videoneuvotteluyhteyden tai muun soveltuvan teknisen tiedonvälitystavan avulla. Tällainen välitystapa voisi olla esimerkiksi videoneuvotteluyhteys, jolloin kokoukseen osallistuvilla on kahdensuuntainen puhe- ja näköyhteys keskenään, tai tavallinen puhelinyhteys ilman näköyhteyttä. Videoneuvotteluyhteys voisi olla luonteva apuväline osallistuttaessa saamelaiskäräjien kokouksen istuntoon teknistä apuvälinettä käyttäen. Muun toimielimen kokoukseen taas voisi olla mahdollista osallistua myös tavallista puhelinyhteyttä käyttämällä. Teknisen tiedonvälitystavan avulla kokoukseen voisivat osallistua toimielimen jäsenet ja toimielimen kokouksessa puhe- ja läsnäolo-oikeutetut henkilöt. Puheenjohtajan ja sihteerin olisi kuitenkin oltava varsinaisella kokouspaikalla läsnä.

Pykälän 2 momentin perusteella työjärjestyksessä voitaisiin tarvittaessa antaa tarkemmat määräykset teknistä tiedonvälitystapaa käytettäessä noudatettavasta menettelystä.

17 b §. Aloiteoikeus. Lakiin ehdotetaan otettavaksi uusi pykälä vähintään viidenkymmenen äänioikeutetun saamelaisen oikeudesta tehdä saamelaiskäräjille aloite käräjien tehtäviin kuuluvassa asiassa.

Aloiteoikeus olisi uusi kansalaistason vaikuttamisen muoto saamelaiskäräjien toiminnassa. Äänioikeutetuilla saamelaisilla olisi aloiteoikeuden perusteella mahdollisuus saada asioita saamelaiskäräjillä vireille. Ehdotuksen mukaan aloitteen voisi tehdä viisikymmentä äänioikeutettua saamelaista. Tämä olisi noin 1 prosentti vaaliluetteloon nykyisin merkityistä äänioikeutetuista.

Aloitteen voisi ehdotuksen mukaan tehdä vain saamelaiskäräjien tehtäviin kuuluvassa asiassa. Laissa ei säädettäisi aloiteoikeuden käyttämiselle muita asiallisia tai sisällöllisiä edellytyksiä. Lakiin ei ehdoteta otettavaksi myöskään säännöksiä aloiteoikeuden käyttämisessä noudatettavasta menettelystä tai aloitteen käsittelemisestä saamelaiskäräjillä. Tarkemmat määräykset näistä seikoista an-

nettaisiin pykälän 2 momentin nojalla saamelaiskäräjien työjärjestyksessä.

18 §. Asioiden käsittely. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että sääntelyssä otetaan huomioon 11 §:ään otettaviksi ehdotetut säännökset saamelaiskäräjien puhemiehestä ja varapuhemiehistä. Saamelaiskäräjien kokous on ehdotuksen mukaan päätösvaltainen, kun puhemies tai jompikumpi varapuhemiehistä ja vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla. Saamelaiskäräjien muu toimielin olisi vastaavasti päätösvaltainen, kun sen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja – tai joku heistä, jos toimielimellä on useampia varapuheenjohtajia – sekä vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla.

Pykälän 2 momenttiin ei ehdoteta muutoksia.

Pykälän 3 momentin toiseen virkkeeseen ehdotetaan lisättäväksi maininta puhemiehestä. Siten puhemiehen tai puheenjohtajan ääni ratkaisisi asian silloin, kun äänet ovat menneet tasan. Muilta osin momenttiin ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

3 a luku Kirjanpito ja tilintarkastus

18 a §. Kirjanpito. Pykälässä nimikkeeltään mainitun kirjanpitolain säädöskokoelmanumero ehdotetaan muutettavaksi viittamaan voimassa olevaan kirjanpilakiin. Säännöstä ehdotetaan myös sanallisesti tarkistettavaksi.

18 c §. Tilintarkastus. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi pykälän pääasiallista sisältöä paremmin vastaavaksi.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettaviksi yleiset maininnat saamelaiskäräjien tilintarkastajien valintaan ja tilintarkastuksen toimittamiseen sovellettavasta lainsäädännöstä. Ehdotuksen mukaan näihin asioihin sovelletaan, mitä saamelaiskäräjistä annetussa laissa ja tilintarkastuslaissa säädetään.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tilintarkastajien ja varatilintarkastajien valinnasta sekä heidän toimikaudestaan. Saamelaiskäräjillä on ehdotuksen mukaan kaksi tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa. Saamelaiskäräjät ja oikeusministeriö valitsisivat kumpikin yhden tilintarkastajan ja

yhden varatilintarkastajan. Näiltä osin ehdotus vastaa asiallisesti voimassa olevan 18 c §:n sääntelyä. Lisäksi momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi säännös tilintarkastajien toimikauden pituudesta. Sen mukaan tilintarkastajat ja varatilintarkastajat valitaan neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan.

Tilintarkastajan ja varatilintarkastajan tulee ehdotetun 3 momentin mukaan olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa tarkoitettu JHTT-tilintarkastaja tai JHTT-yhteisö.

18 d §. Tilintarkastuskertomus. Pykälään ehdotetaan otettaviksi säännökset tilintarkastuskertomuksesta ja se korvaisi voimassa olevan lain 18 i §:n sääntelyn asiasta. Pykälän otsikko ehdotetaan tämän vuoksi muutettavaksi.

Tilintarkastajan on ehdotuksen mukaan annettava kultakin tilikaudelta huhtikuun loppuun mennessä saamelaiskäräjien hallitukselle kirjallinen tilintarkastuskertomus, jonka tulee, sen lisäksi mitä tilintarkastuslaissa edellytetään, sisältää lausunto siitä, ovatko valtionavustuksen käytöstä toimintakertomuksessa annetut tiedot oikeita.

18 e–18 i §. Pykälät ehdotetaan kumottaviksi. Ehdotetun 18 c §:n 1 momentissa viitattu tilintarkastuslaki sisältää tarvittavan sääntelyn kumottaviksi ehdotetuissa pykälissä nykyisin säädetystä asioista. Tämän vuoksi saamelaiskäräjistä annetussa laissa on tarpeen säätää enää vain tilintarkastajien valinnasta ja toimikaudesta (edellä 18 c §), tilintarkastuskertomuksesta (edellä 18 d §), tilintarkastuskertomuksen käsittelystä (voimassa oleva 18 j §) sekä asiakirjojen toimittamisesta oikeusministeriölle (voimassa oleva 18 k §).

4 luku Saamelaiskäräjien vaalit

19 §. Vaalivuosi ja vaalipiiri. Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan lain 20 §:n 1 momentin säännös, jonka mukaan maa on saamelaiskäräjien vaaleja varten yhtenä vaalipiirinä. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi pykälän uutta sisältöä vastaavaksi.

Pykälän 1 momenttiin ei ehdoteta muutoksia.

20 §. Vaalilautakunta. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi vaalilautakunnasta, sen kokoonpanosta ja tehtävistä. Pykälän otsikko ehdotetaan tarkistettavaksi sen tätä sisältöä vastaavaksi. Voimassa olevan lain 20 §:n 1 momentin säännös on edellä ehdotettu otettavaksi 19 §:n 2 momenttiin.

Vaalilautakunnan keskeisenä tehtävänä on käsitellä hakemukset saamelaisten merkitsemiseksi vaaliluetteloon ja siten ensiasteessa päättää henkilön merkitsemisestä luetteloon. Lautakunnan tehtävä on näin ollen perustavanlaatuisempi kuin vain panna käytännössä toimeen saamelaiskäräjien vaalit. Tämän on aiheellista ilmetä lautakunnan tehtäviä koskevasta lain perussäännöksestä. Sen vuoksi asiasta ehdotetaan otettavaksi maininta pykälän uudistettavaksi ehdotettuun 1 momenttiin. Lisäksi momentissa todettaisiin vaalilautakunnan tehtävänä olevan laatia vaaliluettelo samoin kuin toimeenpanna saamelaiskäräjien vaalit. Vaalien toimeenpanotehtävän osalta ehdotus vastaa asiallisesti lain voimassa olevaa 20 §:n 2 momenttia.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettaviksi säännökset vaalilautakunnan kokoonpanosta. Nykyisin asiasta säädetään pykälän 3 momentissa. Vaalilautakuntaan kuuluu ehdotuksen mukaan puheenjohtajan lisäksi nykyisen neljän jäsenen asemesta kuusi jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Vaalilautakunnassa tulee olla jäsen ja varajäsen jokaisesta saamelaisten kotiseutualueen kunnasta. Tältä osin ehdotus vastaa voimassa olevan 20 §:n 3 momentin sääntelyä. Saamen eri kielten ja saamelaisten eri kulttuurimuotojen tulee ehdotetun uuden säännöksen mukaan olla vaalilautakunnassa edustettuina. Vaalilautakunnassa tulee sen tehtävien ja lautakunnan toiminnan hyväksyttävyyteen kohdistuvien vaatimusten takia olla monipuolisesti edustettuna saamelaisten eri kulttuurimuodot ja kielet. On hyvin tärkeää, että vaalilautakunta soveltaa lain määritelmää saamelaisesta kunnioittaen saamelaisyhteisön eri kulttuurimuotoja ja laissa säädetyt edellytykset täyttävän henkilön oikeutta tulla tunnustetuksi saamelaiseksi. Vaalilautakunnan tulee siksi kokonaisuudessaan edustaa mahdollisimman laajasti saamelaisyhteisön ja -kulttuurin moninaisuutta.

Tämä tulee ottaa vaalilautakunnan jäseniä valittaessa asianmukaisesti huomioon.

Lakiin ei ehdoteta otettavaksi voimassa olevan 20 §:n 4 momentin säännöstä, jonka mukaan vaalilautakunta voi oikeusministeriön luvalla ottaa itselleen tarvittavan henkilöstön. Saamelaiskäräjät nimittää tai ottaa lain 42 §:n nojalla – ja käräjien määrärahojen puitteissa – muutoinkin oman henkilöstönsä eikä tätä ole laissa säädetty oikeusministeriön lupaa edellyttäväksi.

23 §. Vaaliluettelo. Pykälään ehdotetaan eräin muutoksin koottaviksi voimassa olevan lain 23 ja 23 a §:ään sisältyvä sääntely vaaliluettelon laatimisesta.

Vaalilautakunta laatii pykälän 1 momentin mukaan äänioikeutetuista vaaliluettelon edellisten vaalien vaaliluettelon ja väestötietojärjestelmän tietojen pohjalta. Vaaliluetteloon merkitään kunnittain aakkoselliseen järjestykseen jokaisen äänioikeutetun nimi, henkilötunnus, kotikunta ja osoite, jos kotikunta ja osoite ovat tiedossa. Näiltä osin ehdotus vastaa asiallisesti voimassa olevan lain 23 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä. Kotikuntaa ja osoitetta ei kuitenkaan vastaisuudessakaan saisi merkitä vaaliluetteloon, jos nämä tiedot ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan salassa pidettäviä. Lisäksi momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi säännös, jonka mukaan kotikuntaa ja osoitetta ei saa merkitä vaaliluetteloon silloinkaan, jos henkilön kohdalle väestötietojärjestelmään on talletettu väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 36 §:ssä tarkoitettu turvakielto.

Vaaliluettelo on pykälän 2 momentin mukaan hakemuksesta (voimassa olevan 23 a §:n 1 momentin mukaan ”pyynnöstä”) otettava siitä puuttuva äänioikeutettu saamelainen. Vaaliluettelo on merkitty henkilö on poistettava vaaliluettelosta, jos hän ilmoittaa, ettei enää halua olla merkittynä vaaliluetteloon, tai jos hän on kuollut. Tältä osin ehdotus vastaa sisällöllisesti 23 a §:n 1 momentin nykyistä sääntelyä.

Hakemus ja ilmoitus tehdään vaalilautakunnalle, kuten nykyisinkin. Momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi säännös vaalilautakunnan velvollisuudesta käsitellä hakemus ja

ilmoitus ilman aiheetonta viivytystä. Säännöksen tarkoitus on saada aikaan muutos siinä vakiintuneeksi muodostuneessa käytännössä, jonka mukaan vaalilautakunta käsittelee hakemuksia vain vaalivuosina. Vastaisuudessa hakemuksia tulisi voida jättää vaalilautakunnalle muinakin kuin vaalivuosina ja tavanomaiseen tapaan saamelaiskäräjien asianomaisen toimiston aukioloaikoina tai sähköisesti asioimalla. Vaalilautakunnan olisi vastaavasti käsiteltävä hakemuksia muinakin kuin vaalivuosina ja ilman aiheetonta viivytystä, mikä tässä asiayhteydessä voi tarkoittaa joidenkin kuukausien käsittelyaikaa. Vaalilautakunnan olisi siten toimikautensa aikana kokoonnuttava käsittelemään hakemuksia mahdollisesti muutaman kerran vuodessa.

Laissa on kuitenkin edelleen tarpeen säätää määräajasta, johon mennessä hakemukset on vaalioikeuksien käyttämiseksi lähinnä seuraavissa saamelaiskäräjien vaaleissa viimeistään tehtävä. Momentin viimeiseksi virkkeeksi ehdotetaan sen vuoksi otettavaksi säännös, jonka mukaan edellytyksenä vaalioikeuksien käyttämiseksi lähinnä seuraavissa saamelaiskäräjien vaaleissa on, että hakemus tehdään viimeistään vaalivuotta edeltävän joulukuun 31 päivänä ennen kello 16. Ehdotettu määräpäivä on sinänsä sama kuin voimassa olevan lain 23 a §:n 1 momentissa.

Pykälään otettavaksi ehdotettu 3 momentti vastaa sellaisenaan voimassa olevan lain 23 a §:n 2 momenttia ja ehdotettu 4 momentti sellaisenaan 23 a §:n 3 momenttia. Näihin säännöksiin ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

23 a §. Vaaliluettelon laatiminen. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Siinä nykyisin oleva sääntely ehdotetaan tarpeellisilta osin otettavaksi 23 §:ään.

25 §. Vaaliluettelon nähtävänä pitäminen. Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös äänioikeutetun oikeudesta vaatia häntä koskeva virheellinen merkintä vaaliluettelossa oikaistuksi. Ehdotuksen mukaan äänioikeutettu, joka katsoo, että häntä koskeva merkintä vaaliluettelossa on virheellinen, saa vaatia oikaisua vaalilautakunnalta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimus on kuitenkin tehtävä viimeistään 14 päivän kuluessa vaaliluettelon nähtävillä pitämistä koskevan ajan päättymisestä.

Säännöksessä ei ole kyse saamelaisen oikeudesta tulla merkityksi vaaliluetteloon, vaan äänioikeutetuksi jo hyväksytyt henkilön oikeudesta vaatia hänestä luetteloon mahdollisesti merkityt virheelliset tiedot korjatuiksi. Vaalilautakunta on lain 26 a §:n 1 momentin perusteella myös viran puolesta oikeutettu korjaamaan virheelliset merkinnät. Vastaavan kaltainen sääntely virheellisten merkintöjen korjaamisesta sisältyy vaalilain 24–26 §:n säännöksiin.

Pykälän 1 – 3 momenttiin ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

25 a §. Vaaliluettelon julkisuus. Pykälän 2 momentin viimeistä virkettä ehdotetaan täydennettäväksi maininnalla, jonka mukaan salsapitovelvollisuus ei estä tiedon antamista saamelaiskäräjille saamelaiskäräjien toimielimen jäsenten ja varajäsenten valintaa tai aloiteoikeuden käytön selvittämistä varten. Täydennys on tarpeen lain 13 §:n 1 momenttiin ehdotetun sen lisäyksen vuoksi, jonka mukaan hallituksen varajäsenet valitaan saamelaiden keskuudesta, ja siksi, että oikeus tehdä saamelaiskäräjille aloite olisi ehdotetun 17 b §:n perusteella viidelläkymmenellä äänioikeutetulla saamelaisella. Muilta osin 25 a §:ään ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

26 §. Oikaisuvaatimus vaaliluetteloä koskevassa asiassa. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi oikeudesta vaatia oikaisua vaalilautakunnan päätökseen 23 §:ssä tarkoitettua vaaliluetteloön merkitsemistä tai siitä poistamista koskevassa asiassa. Ehdotuksen mukaan päätökseen saa vaatia oikaisua saamelaiskäräjien kokoukselta siten kuin hallintolaisissa säädetään. Oikaisuvaatimus olisi kuitenkin tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi pykälän uutta sisältöä vastaavaksi.

Nykyisin oikaisuvaatimus tehdään lain vuonna 2002 muutetun 26 §:n 1 ja 2 momentin nojalla ensin vaalilautakunnalle ja sitten saamelaiskäräjien hallitukselle eikä lisäksi saamelaiskäräjien kokoukselle, kuten aiemmin. Tuolloin muutosta perusteltiin hakemusten käsittelykäytännön sanelemalla vaatimuksella voida ratkaista asiat kiireellisesti. Vaalilautakunnan olisi 23 §:ään ehdotettujen muutosten vuoksi vastaisuudessa käsiteltävä

hakemukset ilman aiheetonta viivytystä muulloinkin kuin vaalivuosina. Voidaan olettaa, että hakemusten käsittelyn jakautuminen aiempaa olennaisesti pidemmälle aikajaksolle on omiaan vähentämään riskiä hakemusten ruuhkautumisesta juuri vaalivuosina käsiteltäviksi. Lisäksi on ryhmähyväksynnän kannalta perusteltua, että oikaisuvaatimuksen tällaisessa yksilön kannalta perustavanlaatuisessa asiassa käsittelee saamelaisyhteisön korkein edustuselin.

Pykälän 3 momentti siirtyisi uudeksi 2 momentiksi ja sen sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan 1 momenttiin ehdotettua oikaisuvaatimusmenettelyä.

26 b §. Valitus vaaliluetteloä ja itseoikaisua koskevassa asiassa. Pykälän 1 momentin mukaan saamelaiskäräjien kokouksen päätökseen 26 §:ssä tarkoitettua asiassa saisi hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valitus olisi kuitenkin tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Kysymys on oikeudesta valittaa saamelaiskäräjien kokouksen oikaisuvaatimuksen johdosta antamasta päätöksestä vaaliluetteloön merkitsemistä tai siitä poistamista koskevassa asiassa. Valitus on ehdotuksen mukaan tehtävissä suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tämä on perusteltua, koska asia on erityisesti vaalivuonna voitava ratkaista kiireellisesti. Tältä osin ehdotus vastaa voimassa olevan 26 b §:n 1 momentin sääntelyä.

Pykälän 2 momentin mukaan vaalilautakunnan päätökseen 25 §:n 4 momentissa (vaalilautakunnan päätös virheellistä merkintää koskevan oikaisuvaatimuksen johdosta) tai 26 a §:ssä (vaalilautakunnan päätös oikaista tai korjata virheellinen merkintä viran puolesta) tarkoitettua asiassa saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valitus olisi kuitenkin tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Hallinto-oikeuden päätökseen ei ehdotuksen mukaan saa hakea muutosta valittamalla. Kysymys on oikeudellisesti verraten selkeistä asioista eikä yksilön oikeusturva siten edellytä mahdollisuutta saattaa näitä asioita korkeimman hallinto-oikeuden käsiteltäväksi. Vaalilain 27

§:n 3 momentissa on säädetty vastaavia asioita koskevasta jatkovalituskiellosta.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan korkeimman hallinto-oikeuden lisäksi mainittavaksi myös hallinto-oikeus. Tämä on tarpeen, koska muutoksenhakua koskeviin säännöksiin ehdotetaan tarkistuksia. Korkeimman hallinto-oikeuden ja vastaavasti hallinto-oikeuden olisi siten annettava päätöksestään viipymättä tieto valittajalle ja vaalilautakunnalle, jonka on tehtävä vaaliluetteloon päätöksestä mahdollisesti aiheutuvat muutokset ja tarvittaessa lähetettävä asianomaiselle 24 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti.

27 §. Ehdokasettelu ja ehdokasluettelo. Pykälään ehdotetaan eräin muutoksin koottavaksi voimassa olevan lain 27 ja 27 a §:ään sisältyvä sääntely sen pääasiallista sisältöä sinänsä muuttamatta.

Ehdokkaan saamelaiskäräjien vaaleihin voi 1 momentin mukaan nykyiseen tapaan asettaa vähintään kolmen äänioikeutetun perustama valitsijajyhdistys, jolla on oltava asiamies ja vara-asiemies. Ehdotus vastaa voimassa olevan lain 27 §:n 1 ja 2 momentin sääntelyä.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan lain 27 §:n 3 momentti sellaisenaan. Kukin äänioikeutettu saisi siten vastaisuudessa osallistua vain yhden ehdokkaan asettamiseen. Jos henkilö kuuluisi kahteen tai useampaan valitsijajyhdistykseen, olisi vaalilautakunnan momentin mukaan poistettava hänen nimensä niistä kaikista.

Valitsijajyhdistyksen tulee pykälän 3 momentin mukaan tehdä ehdokashakemus vaalilautakunnalle viimeistään 31. päivänä ja sitä koskevat täydennykset viimeistään 27. päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Ehdotettua asiallisesti vastaava sääntely sisältyy voimassa olevan lain 27 §:n 1 ja 4 momenttiin. Vaalilautakunnan olisi ehdotuksen mukaan laadittava ehdokasluettelo viimeistään 21. päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Asiallisesti vastaava säännös sisältyy voimassa olevan lain 27 a §:n 1 momenttiin. Momenttiin ehdotetaan otettavaksi myös voimassa olevan lain 27 a §:n 2 momentin viimeistä virkettä asiallisesti vastaava säännös, jonka mukaan ehdokasluettelo on julkaistava,

lähetettävä vaaliasiamiehille ja pidettävä vaalien ajan nähtävänä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi valtuussäännös, jonka nojalla tarkempia säännöksiä ehdokashakemuksesta ja ehdokasluettelosta voitaisiin antaa oikeusministeriön asetuksella. Voimassa olevan lain 27 ja 27 a §:ään sisältyvä teknisluonteinen sääntely näistä asioista voitaisiin siten vastaisuudessa antaa ministeriön asetuksella.

Pykälän 4 momenttiin otettaisiin voimassa olevan lain 27 a §:n 3 momentissa säädetty kielto hakea erikseen muutosta ehdotetussa 3 momentissa tarkoitettuun vaalilautakunnan päätökseen ehdokasluettelosta.

27 a §. Ehdokasluettelo. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Pykälään sisältyvät lain tasolla säädettävät säännökset 1 ja 2 momentista ehdotetaan otettavaksi 27 §:ään niin kuin edellä on selostettu. Pykälän 3 momentti on edellä ehdotettu otettavaksi 27 §:n 4 momentiksi. Pykälän 1 ja 2 momenttiin sisältyvä teknisluonteinen sääntely annettaisiin vastaisuudessa ministeriön asetuksella. Tätä koskeva valtuussäännös otettaisiin 27 §:n 3 momenttiin.

29 §. Vaaliasiakirjat. Pykälään ehdotetaan koottaviksi säännökset vaaliasiakirjoista. Pykälän otsikko ehdotetaan tarkistettavaksi pykälän tällaista sisältöä vastaavaksi.

Vaalilautakunnan on 1 momentin mukaan toimitettava vaaliasiakirjat postitse viipymättä vaalitoimituksen alkamisen jälkeen jokaiselle äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa.

Vaaliasiakirjoja ehdotuksen mukaan ovat vaalilautakunnan leimalla varustettu äänestyslippu, vaalikuori, lähetekirje, lähetekuori, ehdokasluettelo ja äänestysohje. Ehdotus vastaa vaaliasiakirjojen ja niiden toimittamisen osalta asiallisesti voimassa olevan lain 29 §:n sääntelyä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi säännös äänioikeutetun oikeudesta saada vaaliasiakirjat. Äänioikeutetulla, joka ei ole postitse saanut vaaliasiakirjoja tai jolta ne jostakin syystä muutoin puuttuvat, tulee ehdotuksen mukaan varata mahdollisuus saada vaaliasiakirjat vaalilautakunnan toimistosta tai vaalilautakunnan ilmoittamasta paikasta.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettaviksi niin ikään uudet säännökset äänestysohjeessa mainittavista asioista. Äänestysohjeessa tulee tehdä selkoa äänioikeuden käyttämisen kannalta olennaisista seikoista. Ohjeessa tulee ehdotuksen mukaan mainita ainakin vaalilautakunnan toimiston ja mahdollisten muiden paikkojen, joista vaaliasiakirjat voidaan saada ja joihin ne voidaan palauttaa, käyntiosoitteet ja aukioaloajat sekä lisäksi vaalipäivän äänestyspaikkojen käyntiosoitteet ja aukioaloajat. Säännöksessä tarkoitettu mahdollinen muu paikka voisi olla myös esimerkiksi äänestysbussi. Tällöin äänestysohjeessa tulisi olla tiedot bussin reitistä samoin kuin sen pysähdyspaikoista ja aukioaloajoista. Ohjeessa voisi olla muitakin kuin laissa edellytetyjä tietoja.

30 §. *Äänestäminen postin välityksellä.* Äänioikeutettu voi 1 momentin mukaan käyttää äänioikeuttaan saatuaan vaaliasiakirjat. Tältä osin ehdotus vastaa voimassa olevan lain 30 §:n ensimmäistä virkettä. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös äänestyslippuun tehtävästä merkinnästä. Äänestäjän olisi ehdotuksen mukaan selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan lain 30 §:n toisen ja kolmannen virkkeen sisältämä sääntely kuitenkin niin, että laissa ei enää edellytettäisi äänestysasiakirjojen jättämistä kirjattuna lähetyksenä postin kuljetettavaksi. Äänestäminen on siten ehdotuksen mukaan suoritettu, kun äänioikeutettu on jättänyt äänestyslipun sisältävän suljetun vaalikuoren ja täyttämänsä ja allekirjoittamansa vaalilautakunnalle osoitetun lähetekirjeen lähetekuoreen suljetuina (voimassa olevassa laissa suljettuna) postin kuljetettavaksi. Jos äänestäjä liittäisi mukaan ilmoituskorttinsa, hänen olisi merkittävä lähetekirjeeseen vain allekirjoituksensa.

Pykälän 3 momentti vastaa voimassa olevan lain 30 §:n 2 momenttia. Siihen ehdotetaan tehtäväksi vain sanonnallinen tarkistus siten, että säännös ei koske kaikkia vaaliasiakirjoja vaan ainoastaan lähetekuoreen suljettuja äänestysasiakirjoja.

31 §. *Äänestäminen palauttamalla lähetekuori vaalilautakunnalle muutoin kuin postit-*

se. Pykälän 1 momentin sääntelyä lähetekuoren palauttamisesta muulla tavoin kuin postitse ehdotetaan täydennettäväksi siten, että asiakirjat voi palauttaa vaalilautakunnan toimistoon – kuten nykyisin – tai vaalilautakunnan ilmoittamiin paikkoihin. Useammilla palautuspaikoilla on määrä helpottaa äänioikeuden käyttämistä. Vaalilautakunnan ilmoittama muu paikka voisi olla myös esimerkiksi kiertävä äänestysbussi. Selvyiden vuoksi momenttiin ehdotetaan vielä lisättäväksi maininta, jonka mukaan lähetekuoren voi toimittaa myös äänestyspaikan vaalitoimikunnalle, jos lain 31 a §:ssä tarkoitettu vaalipäivän äänestys järjestetään. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi sen uudeksi kaavailtua asiasisältöä paremmin vastaavaksi.

Momenttiin sisältyvä säännös asiakirjojen palauttamisesta vaalien kolmannen täyden viikon maanantain ja neljännen täyden viikon perjantain välisenä aikana vastaa voimassa olevan lain 31 §:n 1 momentin sääntelyä asiasta.

Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevan lain 31 §:n 2 momenttia. Siihen ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

31 c §. *Vaalitoimikunta.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että vaalitoimikuntaan voisi vastaisuudessa kuulua enemmänkin kuin nykyisin edellytetyt kaksi varajäsentä. Muilta osin momenttiin ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

Pykälän 2 ja 3 momentti vastaavat voimassa olevan lain 31 c §:n 2 ja 3 momenttia. Niitä ei ehdoteta muutettaviksi.

31 h §. *Vaalipäivän äänestyksen päättymisen ja vaalipöytäkirja.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi säännöksellä, jonka mukaan vaalitoimikunnan on huolehdittava paitsi voimassa olevassa laissa mainittujen vaaliuurnan ja vaaliluettelon myös vaalitoimikunnalle mahdollisesti jätettyjen lähetekuorten toimittamisesta vaalilautakunnan Inarin toimistoon. Lisäksi momenttiin ehdotetaan otettaviksi uudet maininnat vaalitoimikunnan velvollisuudesta toimittaa puheena olevat asiakirjat vaalilautakunnan toimistoon ilman aiheetonta viivytystä ja huolehtia sinetöimisvälineiden tuhoamisesta välittömästi vaaliuurnan sinetöinnin jälkeen. Vaaliasiakirjat tulisi siten toimittaa vaalilau-

takunnalle viivytyksettä ja vaalitoimituksen luotettavuutta vaarantamatta.

Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevan lain 31 h §:n 2 momenttia. Siihen ei ehdoteta tehtäväksi kuin vähäinen sanallinen tarkennus.

32 §. Äänestys hoitolaitoksessa ja kotona. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lähinnä esteellisyystilanteisiin liittyvistä käytännön syistä lisättäväksi säännös, jonka mukaan hoitopaikassa äänestystä varten voidaan vaalitoimitsijan varamieheksi nimetä muikin tehtävään soveltuva henkilö kuin vaalilautakunnan varajäsen. Muilta osin pykälään ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

38 §. Vaalien tuloksen määräytyminen. Sääntelyä vaalien tuloksen määräytymisestä ehdotetaan tarkistettavaksi. Tämä on tarpeen, koska 10 §:n sääntelyä saamelaiskäräjien kokonpanosta ehdotetaan muutettavaksi.

Pykälän 1 momentin mukaan saamelaiskäräjien jäseniksi tulevat valituiksi 25 eniten ääniä saanutta ehdokasta edellyttäen, että heidän joukossaan on vähintään 10 §:ssä säädetty määrä ehdokkaita kustakin saamelaisten kotiseutualueen kunnasta ja kotiseutualueen ulkopuolelta. Jos jostakin kotiseutualueen kunnasta tai kotiseutualueen ulkopuolelta ei tässä joukossa ole säädettyä määrää ehdokkaita, tulevat ehdotuksen mukaan tästä kunnasta tai kotiseutualueen ulkopuolelta olevista ehdokkaista valituiksi eniten ääniä saaneet ehdokkaat siten, että säädetty vähimmäismäärä täyttyy.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelta valittavasta varajäsenestä.

Pykälän 3 momenttia ei ehdoteta muutettavaksi.

40 §. Vaalien tulosta koskeva valitus. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi vaalien tuloksen vahvistamista ja vaalien toimittamiseen liittyviä muita toimenpiteitä koskevasta valituksesta, joka vastaisuudessa voitaisiin tehdä korkeimman hallinto-oikeuden asemesta hallinto-oikeuteen. Valitus olisi kuitenkin tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu. Hallinto-oikeuden päätöksestä saisi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Voimassa olevassa laissa säädetyistä oikaisuvaatimusmenettelyistä näissä asioissa ehdotetaan luovuttavaksi. Puheena olevien päätösten ja toimenpiteiden lainmukaisuuden arvioinnin saattaminen ensi vaiheessa oikaisuvaatimuksella saamelaiskäräjien hallituksen tehtäväksi ei toisi asian käsittelyyn oikeusturvan kannalta sanottavaa lisäarvoa.

Pykälän 2 ja 3 momentin säännökset vastaavat voimassa olevan lain 40 §:n 4 ja 5 momenttia. Niihin ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia vähäistä sanallista tarkistusta lukuun ottamatta.

40 a §. Valituksen johdosta uusittavat vaalit. Edellä on ehdotettu, että vaalien tulosta koskeva valitus tehtäisiin jatkossa hallinto-oikeuteen. Pykälän 1 momentin sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi lain tätä muutosta vastaavaksi. Pykälän 2 ja 3 momenttia ei ehdoteta muutettaviksi.

5 luku Erinäiset säännökset

Luvun nykyinen otsikko Muutoksenhaku ehdotetaan muutettavaksi, koska laissa on muutoksenhakua koskevia säännöksiä muuallakin kuin 5 luvussa. Siinä on nykyisin vain yksi pykälä. Lain lukujakoa ehdotetaan siksi tarkistettavaksi niin, että sen pykälät jakaantuisivat vain viiteen lukuun nykyisen kuuden sijasta. Voimassa olevan lain 6 luvun otsikko ehdotetaan siten kumottavaksi.

41 §. Muutoksenhaku. Pykälään ehdotetaan otettaviksi säännökset muutoksenhausta niissä asioissa, joiden muutoksenhausta laki ei sisältäisi erityissäännöksiä. Pykälän otsikko ehdotetaan myös tarkistettavaksi.

Pykälän 1 momentin mukaan saamelaiskäräjien hallituksen päätökseen haettaisiin oikaisua saamelaiskäräjien kokoukselta ja lautakunnan sekä käräjien muun toimielimen päätökseen saamelaiskäräjien hallitukselta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muutoksenhausta jossakin asiassa ole toisin säädetty.

Saamelaiskäräjien kokouksen ja hallituksen oikaisuvaatimuksen johdosta tekemään päätökseen saisi pykälän 2 momentin mukaan hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Myös saamelaiskäräjien kokouksen tekemään päätökseen haettaisiin muutos-

ta hallinto-oikeudelta. Hallinto-oikeuden päätökseen taas saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

43 §. Tarkemmat säännökset ja määräykset. Pykälässä säädetään valtuudesta antaa asetuksella tarkempia säännöksiä saamelaiskäräjistä annetun lain täytäntöönpanosta. Pykälä ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi.

Voimaantulo. Lain voimaantulosäännöksen 2 momentiksi ehdotetaan otettavaksi siirtymäsäännös, jonka mukaan joitakin saamelaiskäräjien toimielimiä ja toimintaa koskevia uusia säännöksiä sovelletaan ensimmäisen kerran vasta lain voimaantulon jälkeen valittaviin saamelaiskäräjiin. Tällaisia olisivat uudet säännökset kertomuksen antamisesta (7 §), saamelaiskäräjien puhemiehestä (11§), kokousten koollekutsumisesta (12 §), saamelaiskäräjien hallituksesta (13 §), toimivallan käytöstä (15 §), kokoukseen osallistumisesta videoneuvotteluyhteyden avulla (17 a §), aloiteoikeudesta (17 b) ja asioiden käsittelystä (18 §) samoin kuin uudet säännökset kirjainpidosta (18 a §), tilintarkastuksesta (18 c §) ja tilintarkastuskertomuksesta (18 d §).

Voimaantulosäännöksen 3 momentiksi ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan hallituksen puheenjohtajan uudelleen valintaa koskevaa 13 §:n 3 momenttia sovellettaessa ei oteta lukuun niitä toimikausia, jotka ovat päättyneet ennen ehdotetun lain voimaantuloa.

1.2 Rikoslaki

40 luku Virkarikoksista

11 §. Määritelmät. Pykälän 1 kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi siten, että siinä mainittaisiin saamelaiskäräjät. Myös saamelaiskäräjien palveluksessa oleva henkilö kuuluisi siten selkeästi virkavastuuta koskevan rikosoikeudellisen sääntelyn piiriin. Pykälän 2 kohdassa oleva viittaus 1 kohdassa tarkoitettuun julkisyhteisöön tarkoittaisi ehdotetun täydennyksen myötä myös saamelaiskäräjiä. Siten myös saamelaiskäräjillä luottamustehtävää hoitava henkilö tulisi pykälän 1 kohtaan tehtävän lisäyksen seurauksena rikoslain virkavastuuta koskevan sääntelyn piiriin.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Saamelaiskäräjien itsehallinnollisen aseman vuoksi on perusteltua, että saamelaiskäräjiä koskeva sääntely toteutetaan lailla ja saamelaiskäräjien itsensä hyväksymällä työjärjestyksellä. Asetuksella saamelaiskäräjien tehtävistä, organisaatiosta tai toiminnasta ei sen sijaan ole soveliasta säätää. Näistä syistä esityksessä ehdotetaan, ettei saamelaiskäräjistä annettuun lakiin enää sisällytettäisi voimassa olevan lain 16 §:n 1 momentissa nykyisin olevaa valtuutusta säätää asetuksella saamelaiskäräjien toimistoista ja henkilöstöstä. Saamelaiskäräjälain 43 §:n valtuutus antaa asetuksella tarkempia säännöksiä saamelaiskäräjistä annetun lain täytäntöönpanosta ehdotetaan kumottavaksi. Tarkoitus on esitykseen sisältyvien lakien tultua voimaan kumota saamelaiskäräjistä annetussa asetuksessa nykyisin olevat säännökset saamelaiskäräjien muista toimistoista kuin saamen kielen toimistosta (2 §), henkilöstöstä (4 §), henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (5 §) ja asiakirjojen allekirjoittamisesta (6 §).

Saamelaiskäräjien vaalien teknisluonteinen sääntely on asianmukaista antaa lain asemesta vaalilaisissa tarkoitettuna ylimpänä vaaliviranomaisena toimivan oikeusministeriön asetuksella. Saamelaiskäräjistä annetun lain 27 §:n 3 momenttiin ehdotetaan siksi otettavaksi uusi valtuussäännös, jonka nojalla tarkempia säännöksiä ehdokashakemuksesta ja ehdokasluettelossa voitaisiin antaa oikeusministeriön asetuksella.

3 Voimaantulo

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan siten, että kaikki saamelaiskäräjien vaaleihin vaikuttavat säännökset olisivat sovellettavissa seuraavia vaaleja toimeenpantaessa.

Seuraavat saamelaiskäräjävaalit toimitetaan syyskuussa 2015. Saamelaiskäräjien vaalien aloittamisesta ja mm. vaaliluetteloon hakeutumisesta on saamelaiskäräjien vaaleissa noudatettavasta menettelystä annetun asetuksen (965/2006) mukaan kuulutettava viimeistään vaalivuotta edeltävän marraskuun 15

päivänä julkaistavalla ilmoituksella. Hakemus vaaliluetteloon merkitsemisestä on voimassa olevan lain 23 a §:n ja ehdotetun lain 23 §:n mukaan tehtävä vaalilautakunnalle viimeistään vaalivuotta edeltävän joulukuun 31 päivänä ennen kello 16. Voimassa olevan lain 23 a §:n ja ehdotetun lain 23 §:n mukaan vaalilautakunta vahvistaa ja allekirjoittaa vaaliluettelon viimeistään vaalivuoden helmikuun viimeisenä päivänä. Vaalilautakunta asettaa voimassa olevan ja ehdotetun lain 25 §:n mukaan vaaliluettelon nähtävillä siten, että nähtävänä pitämisestä koskevan ajan päättymisestä on aikaa vaalien toimittamiseen vähintään viisi kuukautta. Vaaliluettelo pidetään nähtävänä 10 perättäisenä arkipäivänä.

Vuonna 2015 toimitettavien vaalien asianmukaisen toimeenpanon kannalta ehdotetun saamelaismääritelmän muutoksen tulisi olla voimassa ennen kuin vaalilautakunnan on viimeistään julkaistava ilmoitus vaalien aloittamisesta ja vaaliluetteloon hakeutumisesta eli ennen marraskuun 15 päivää 2014 tai ainakin hyvissä ajoin ennen joulukuun 31 päivää 2014, jolloin hakemukset vaaliluetteloon merkitsemiseksi on voimassa olevan ja ehdotetun lain mukaan viimeistään tehtävä. Jos laki tulisi voimaan vasta hyvin lähellä kuluvan vuoden loppua, olisi lain voimaantulosäännöstä tarpeen täydentää vuoden 2015 vaalien toimittamista ja vaaliluetteloon hakeutumista varten tarpeellisilla siirtymäsäännöksillä vaaliluetteloon hakeutumisen, luettelon vahvistamisen ja luettelon nähtävillä pitämisen määräajoista ja ajankohdista. Siirtymäsäännös on tarpeen myös vuoden 2015 vaalien toimittamisesta annettavan uuden kuulutuksen antamisesta, jos laki tulee voimaan vasta marraskuun 15 päivän 2014 jälkeen.

Esityksessä ehdotetaan vaalilautakunnan kokoonpanoa koskevia lain 20 §:n säännöksiä tarkistettaviksi. Tästäkin syystä lain tulisi olla voimassa hyvissä ajoin ennen joulukuun 31 päivää 2014, jotta saamelaiskäräjät voi asettaa vaalilautakunnan uudelleen käsittelemään hakemuksia vaaliluetteloon merkitsemisestä ja päättämään vaaliluettelon vahvistamisesta vuoden 2015 vaaleja varten.

Saamelaiskäräjien toimielimiä ja toimintaa koskevat jotkut uudet säännökset tulisivat ensimmäisen kerran sovellettaviksi vasta lain voimaantulon jälkeen valittaviin ja kokoon tuviin saamelaiskäräjiin. Tällaisia olisivat uudet säännökset kertomuksen antamisesta (7 §), saamelaiskäräjien puhemiehestä (11 §), kokousten koollekutsumisesta (12 §), saamelaiskäräjien hallituksesta (13 §), toimivallan käytöstä (15 §), kokoukseen osallistumisesta videoneuvotteluyhteyden avulla (17 a §), aloiteoikeudesta (17 b §) ja asioiden käsitte-lystä (18 §) samoin kuin uudet säännökset kirjanpidosta (18 a §), tilintarkastuksesta (18 c §) ja tilintarkastuskertomuksesta (18 d §).

4 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

Yleistä

Saamelaisilla on perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaan saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään. Saamelaisten asemasta alkuperäiskansana ja saamelaisten oikeudesta ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan säädetään perustuslain 17 §:ssä.

Saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon perusrakenteista on säädetty saamelaiskäräjistä annetulla lailla, jota esityksessä ehdotetaan muutettavaksi. Esitys sisältää ehdotuksia sääntelyn tarkistamiseksi muun ohella saamelaiskäräjien toimivallasta ja tehtävistä, saamelaiskäräjien toimielimistä ja toimivallan käytöstä sekä saamelaiskäräjien vaaleista. Saamelaisten vaikuttamismahdollisuuksien parantamiseksi ehdotetaan kehitettäväksi sääntelyä viranomaisten velvollisuudesta neuvotella saamelaiskäräjien kanssa saamelaisten alkuperäiskansa-asemaan ja -oikeuksiin vaikuttavista merkittävistä toimenpiteistä. Esitys sisältää ehdotuksen myös saamelaisen määritelmästä laissa olevan säännöksen tarkistamiseksi.

Kertomus

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sääntelyä saamelaiskäräjien kertomuksesta. Esi-

tyksen 1. lakiehdotuksen 7 §:n mukaan saamelaiskäräjät antaisi vastaisuudessa vuosittain kertomuksensa suoraan eduskunnalle eikä enää valtioneuvostolle hallituksen kertomukseen liitettäväksi, kuten nykyisin. Tätä on pidetty saamelaiskäräjien kulttuuritsehallinnollisen aseman vuoksi perusteltuna. Eduskunnalle annettavista kertomuksista voidaan perustuslain 46 §:n 2 momentin mukaan säätää lailla.

Muutoksenhaku

Esitys sisältää säännöksiä muutoksenhausta saamelaiskäräjien toimielinten päätöksiin. Sääntely on merkityksellistä perustuslain 21 §:n 1 momentin kannalta. Jokaisella on sen mukaan oikeus saada asiansa käsitteilyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 41 § sisältää yleiset säännökset muutoksenhausta. Niitä olisi sovellettava, jollei muutoksenhausta ole laissa jonkin asian osalta erityissäännöksiä. Ehdotuksen mukaan saamelaiskäräjien hallituksen päätökseen saa vaatia oikaisua käräjien kokoukselta. Saamelaiskäräjien lautakunnan ja muun toimielimen päätökseen taas oikaisua saisi hakea käräjien hallitukselta. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen ja saamelaiskäräjien tekemään päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen saa ehdotuksen mukaan hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Ehdotus ei ole perustuslain kannalta ongelmallinen (PeVL 32/2012 vp, s. 3-4).

Vaalien tulosta koskevaan muutoksenhaakuun ei 1. lakiehdotuksen 40 §:ssä ehdoteta kytkettäväksi oikaisuvaatimusmenettelyä, vaan muutosta olisi haettava valittamalla hallinto-oikeuteen, jonka päätökseen taas saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Vaalilautakunnan päätökseen ehdokaslistoista ei 1. lakiehdotuksen 27 §:n 4 momentin mukaan saisi hakea erikseen muutosta, vaan muutosta olisi mahdollista hakea 40 §:n nojalla vasta vaalilautakunnan vahvistettua ja julkaistua päätöksensä vaalien tuloksesta. Ehdotus ei tältäkkään osin ole ongelmallinen perustuslain kannalta, koska vaalilautakunnan päätös ehdokaslistoista on pääasian ratkaisua koskevan muutoksenhaun yhteydessä saatettavissa tuomioistuimen käsiteltäväksi (PeVL 61/2002 vp, s. 8-9).

Vaalilautakunnan päätöksestä henkilön hakemukseen tulla saamelaisena merkityksi vaaliluetteloon samoin lautakunnan päätökseen vaaliluettelosta poistamista koskevassa asiassa saa 1. lakiehdotuksen 26 §:n mukaan vaatia oikaisua saamelaiskäräjien kokoukselta. Kokouksen päätökseen taas saisi 1. lakiehdotuksen 26 b §:n 1 momentin perusteella hakea muutosta valittamalla – poikkeuksellisesti – suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Ehdotettua sääntelyä on pidetty perusteltuna yhtäältä asian suuren merkityksen vuoksi (oikaisuvaatimus lautakunnan päätöksestä saamelaiskäräjien kokoukselle eikä 41 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan käräjien hallitukselle) ja toisaalta siksi, että vasta vaalikauden lopulla jätettyihin hakemuksiin tulee saada lopullinen ratkaisu kiireellisesti (valitus poikkeuksellisesti suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen). Ehdotus ei ole ongelmallinen perustuslain 21 §:n 1 momentin kannalta, koska hakijalla on oikeus saada oikeuttaan koskeva päätös tuomioistuimen tutkittavaksi. Valitus näissä asioissa tehdään myös voimassa olevan lain 26 b §:n mukaan suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Vaalilautakunnan oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen virheellistä vaaliluettelomerkintää koskevassa asiassa ja vaalilautakunnan itseoikaisuna vaaliluetteloon tekemistä korjauksista saa esityksen 1. lakiehdotuksen 26 b §:n 2 momentin mukaan hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla. Näissä asioissa on kyse sellaisista, teknisluonteisista vaaliluettelomerkintöjen korjauksista, joissa oikeusturvan ei voida katsoa edellyttävän jatkovali-

tusmahdollisuutta korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Lakia alemmanasteinen sääntely

Saamelaiskäräjien itsehallinnollisen aseman vuoksi on katsottu perustelluksi, että saamelaiskäräjiä koskeva sääntely toteutetaisiin lailla ja saamelaiskäräjien itsensä hyväksymällä työjärjestyksellä. Asetuksella saamelaiskäräjien tehtävistä, organisaatiosta tai toiminnasta ei sen sijaan ole pidetty soveliaana säätää. Saamelaiskäräjien vaalien teknisluonteinen sääntely on kuitenkin asianmukaista antaa lain asemesta vaalilaissa tarkoitettuna ylimpänä vaaliviranomaisena toimivan oikeusministeriön asetuksella. Esityksen 1. lakiehdotuksen 27 §:n 3 momentissa on siksi uusi valtuussäännös, jonka nojalla tarkempia säännöksiä ehdokashakemuksesta ja ehdokasluettelossa voitaisiin antaa oikeusministeriön asetuksella. Ehdotettu sääntely ei ole ongelmallista perustuslain 80 §:n säännösten kannalta asetuksen antamisesta ja lainsäädäntövallan siirtämisestä.

Säätämisyjärjestys

Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan hallituksen mielestä käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**saamelaiskäräjistä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 18 e–18 i, 23 a ja 27 a §, 6 luvun otsikko ja 43 §, sellaisina kuin niistä ovat 18 e–18 i § laissa 1725/1995 sekä 23 a ja 27 a § laissa 1279/2002,

muutetaan 3, 4 a, 5–7, 9–16, 18, 18 a, 18 c, 18 d, 19, 20, 23, 25, 25 a, 26, 26 b, 27, 29–31, 31 c, 31 h, 32, 38, 40 ja 40 a §, 5 luvun otsikko ja 41 §,

sellaisina kuin niistä ovat 4 a § laissa 1026/2003, 5, 13, 15, 20 ja 30 § osaksi laissa 1279/2002, 9 § osaksi laissa 626/2011, 16, 18 a, 18 c ja 18 d § laissa 1725/1995, 18 § osaksi laissa 1026/2003 sekä 23, 25, 25 a, 26, 26 b, 27, 31, 31 c, 31 h, 40 ja 40 a § laissa 1279/2002,

lisätään lakiin uusi 3 a, 17 a ja 17 b § seuraavasti:

3 §

Saamelainen

Saamelaisella tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, joka pitää itseään saamelaisena, edellyttäen:

1) että hän itse tai ainakin yksi hänen vanhemmistaan tai isovanhemmistaan on oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielenään; tai

2) että hän on omaksunut sukusiteittensä kautta saamelaiskulttuurin ja ylläpitänyt yhteyttä siihen ja on sellaisen henkilön jälkeläinen, joka on merkitty verotusta tai väestökirjanpitoa varten laadittuun viranomaisasiakirjaan lappalaiseksi; tai

3) että ainakin toinen hänen vanhemmistaan on merkitty tai olisi tämän lain mukaan voitu merkitä äänioikeutetuksi saamelaisvaltuuskunnan tai saamelaiskäräjien vaaleissa.

Saamelaiskäräjät käsittelee hakemukset saamelaisten ottamiseksi vaaliluetteloon ja ilmoitukset vaaliluettelosta poistamiseksi.

3 a §

Saamelaiskulttuuri

Saamelaiskulttuuriin kuuluvat saamen kieli, saamelainen kulttuuriperintö, kulttuuri-ilmaukset, saamelaistaide, saamelaisten perinteinen tieto, perinteiset saamelaiselinkeinot ja niiden nykyaikaiset harjoittamisen muodot samoin kuin muut saamelaisten alkuperäiskansana harjoittaman kulttuurin tavat ja muodot.

4 a §

Hallinto-oikeudellisten säädösten soveltaminen

Saamelaiskäräjiin ja sen toimielimiin sovelletaan hallintolakia (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), henkilötietolakia (523/1999), arkistolakia (831/1994) ja lakia sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003), jollei tässä laissa toisin säädetä.

5 §

Saamelaiskäräjien yleinen toimivalta

Saamelaiskäräjien tehtävänä on edistää saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien toteutumista Suomessa sekä hoitaa saamelaisten omaa kieltä, kulttuuria ja asemaa alkuperäiskansana koskevat asiat.

Tehtäviinsä kuuluvissa asioissa saamelaiskäräjät voi tehdä viranomaisille aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja, kehittää ja hallinnoida saamelaiskulttuuria sekä myöntää rahoitusta. Näissä asioissa saamelaiskäräjät käyttää päätösvaltaa siten kuin tässä laissa tai erikseen muualla laissa säädetään.

Saamelaiskäräjät vahvistaa toimintaansa varten työjärjestyksen.

6 §

Saamelaisten edustaminen

Saamelaiskäräjät edustaa saamelaisia kansallisissa ja kansainvälisissä tehtävissään.

7 §

Kertomus

Saamelaiskäräjät laatii vuosittain eduskunnalle kertomuksen saamelaisia koskevien asioiden kehityksestä.

9 §

Yhteistoimintavelvoite

Viranomaiset ja muut julkisia hallintotehtäviä hoitavat neuvottelevat yhteisymmärryksen pyrkien saamelaiskäräjien kanssa saamelaisten kotiseutualueella toteutettavista tai vaikutuksiltaan sinne ulottuvista sekä muista erityisesti saamelaisten kieleen tai kulttuuriin taikka heidän asemaansa tai oikeuksiinsa alkuperäiskansana vaikuttavista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä.

Viranomaisen ja muun julkista hallintotehtävää hoitavan on laadittava käydyistä neuvotteluista pöytäkirja.

10 §

Kokoonpajo ja toimikausi

Saamelaiskäräjiin kuuluu 25 jäsentä ja viisi varajäsentä, jotka valitaan saamelaiskäräjien vaaleilla neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Saamelaiskäräjissä tulee olla vähintään viisi jäsentä Inarin kunnasta, neljä jäsentä Utsjoen kunnasta, kolme jäsentä Enontekiön kunnasta ja kaksi jäsentä Sodankylän kunnan Lapin paliskunnan alueelta ja yksi varajäsen kustakin mainitusta kunnasta. Lisäksi käräjissä tulee olla saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelta vähintään yksi jäsen ja varajäsen.

Valtioneuvosto määrää saamelaiskäräjien vaalien tuloksen perusteella saamelaiskäräjien jäsenet ja varajäsenet tehtäviinsä, myöntää pyynnöstä eron tehtävästä ja määrää mainittujen vaalien tuloksen perusteella uuden jäsenen ja varajäsenen sen tilalle, joka on vaalikauden aikana lakannut olemasta jäsen tai varajäsen.

Saamelaiskäräjien jäsenen tai varajäsenen menettäessä 22 §:ssä tarkoitetun vaalikelpoisuuden tehtävänsä valtioneuvoston on saamelaiskäräjien aloitteesta todettava hänen luottamustoimensa lakanneeksi.

11 §

Saamelaiskäräjien puhemies

Saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan puhemiehen ja kaksi varapuhemiasta. Valinnasta on välittömästi ilmoitettava oikeusministeriölle.

12 §

Kokousten koollekutsuminen

Saamelaiskäräjien kokous päättää kokouksensa pidosta. Kokous on lisäksi kutsuttava koolle, jos puhemies, hallituksen puheenjohtaja tai hallitus katsoo sen tarpeelliseksi tai kolmasosa jäsenistä niin vaatii tietyn asian käsittelyä varten.

Jos saamelaisten kotiseutualueen kunnasta valittu jäsen ei voi osallistua kokoukseen,

hänen tilalleen on kutsuttava samasta kunnasta valittu varajäsen. Saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelta valitun jäsenen ollessa estynyt osallistumaan kokoukseen hänen tilalleen kutsutaan kotiseutualueen ulkopuolelta valittu varajäsen.

13 §

Saamelaiskäräjien hallitus

Saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan hallituksen, jossa on puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa sekä enintään neljä muuta jäsentä. Saamelaiskäräjät valitsee saamelaisten keskuudesta hallituksen jäsenille henkilökohtaiset varajäsenet. Valinnasta on välittömästi ilmoitettava oikeusministeriölle.

Hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja eivät voi toimia saamelaiskäräjien puhemiehenä tai varapuhemiehenä.

Hallituksen puheenjohtaja toimii tehtävänsään päätoimisesti. Sama henkilö voidaan valita hallituksen puheenjohtajaksi enintään kolmeksi perättäiseksi toimikaudeksi.

Vaalivuonna toimivan hallituksen puheenjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa ja muut jäsenet jatkavat tehtävänsään siihen asti, kunnes uusi hallitus on vaalien jälkeen valittu.

Hallitus valmistelee asiat saamelaiskäräjien kokoukselle ja toimeenpanee käräjien päätökset siten kuin työjärjestyksessä tarkemmin määrätään.

14 §

Muut toimielimet

Saamelaiskäräjät asettaa vaalilautakunnan. Käräjät voi asettaa myös muita toimielimiä saamelaisten kulttuuri-itsehallintoon kuuluvien asioiden hoitamiseksi.

15 §

Toimivallan käyttö

Saamelaiskäräjien kokous sekä hallitus ja muut toimielimet käyttävät käräjille kuuluvaa toimivaltaa sen mukaan kuin tässä laissa sää-

detään ja saamelaiskäräjien työjärjestyksessä määrätään.

Saamelaiskäräjien kokous päättää periaatteellisesti merkittävistä ja laajakantoisista asioista, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.

Toimivaltaa ei saa siirtää 5 §:n 3 momentissa, 7 §:ssä, 10 §:n 3 momentissa, 11—14, 18 b, 18 c, 18 j, 20 eikä 26 §:ssä tarkoitetuissa asioissa.

16 §

Toimistot ja henkilöstö

Saamelaiskäräjillä on toimistoja sekä virka- ja työsopimussuhteista henkilöstöä sen mukaan kuin siitä saamelaiskäräjien työjärjestyksessä tarkemmin määrätään. Saamen kielen toimistosta säädetään erikseen.

Saamelaiskäräjien virkamiehiin, virkoihin ja virkasuhteeseen sovelletaan, mitä valtion virkamiehistä, viroista ja virkasuhteesta säädetään ja määrätään.

Henkilöstön palvelussuhteen ehtoista ja niiden määräytymisestä on vastaavasti voimassa, mitä valtion palvelussuhteen ehtoista ja niiden määräytymisestä säädetään, määrätään tai sovitaan.

17 a §

Kokoukseen osallistuminen teknistä tiedonvälitystapaa käyttäen

Saamelaiskäräjien työjärjestyksessä voidaan määrätä, että toimielimen jäsenet ja henkilöt, joilla on toimielimen kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus, voivat osallistua kokoukseen käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa.

Työjärjestyksessä voidaan antaa tarkemmat määräykset teknistä tiedonvälitystapaa käytettäessä noudatettavasta menettelystä.

17 b §

Aloiteoikeus

Vähintään viidelläkymmenellä äänioikeutella saamelaisella on oikeus tehdä saame-

laiskäräjille aloite käräjien tehtäviin kuuluvassa asiassa.

Tarkemmat määräykset aloiteoikeuden käyttämisessä noudatettavasta menettelystä ja aloitteen käsittelemisestä annetaan työjärjestyksessä.

18 §

Asioiden käsittely

Saamelaiskäräjien kokous on päätösvaltainen, kun puhemies tai jompikumpi varapuhemiehistä ja vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla. Saamelaiskäräjien muu toimielin on päätösvaltainen kun sen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla.

Saamelaiskäräjien ja sen asettaman toimielimen jäsen on esteellinen ottamaan osaa sellaisen päätöksen tekemiseen, joka koskee henkilökohtaisesti häntä tai hänen hallintolain 28 §:n 2 momentissa tarkoitettua lähisukulaisistaan tai sellaiseen mainitun pykälän 3 momentin mukaan rinnastettavaa henkilöä.

Asiat ratkaistaan saamelaiskäräjillä enemmistöpäätöksellä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puhemiehen tai puheenjohtajan ääni. Vaaleissa katsotaan valituksi se, joka saa eniten ääniä. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa.

18 a §

Kirjanpito

Saamelaiskäräjien kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, kirjanpitolakia (1336/1997).

18 c §

Tilintarkastus

Saamelaiskäräjien tilintarkastajien valintaan ja tilintarkastuksen toimittamiseen sovelletaan, mitä tässä laissa ja tilintarkastuslaissa (459/2007) säädetään.

Saamelaiskäräjillä on kaksi tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa. Saamelaiskäräjät ja oikeusministeriö valitsevat kumpikin yhden tilintarkastajan ja yhden varatilintarkastajan. Tilintarkastajat ja varatilintarkastajat valitaan neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan.

Tilintarkastajan ja varatilintarkastajan tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tarkoitettu JHTT -tilintarkastaja tai JHTT -yhteisö.

18 d §

Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastajan on annettava kultakin tilikaudelta huhtikuun loppuun mennessä saamelaiskäräjien hallitukselle kirjallinen tilintarkastuskertomus, jonka tulee, sen lisäksi mitä tilintarkastuslaissa edellytetään, sisältää lausunto siitä, ovatko valtionavustuksen käytöstä toimintakertomuksessa annetut tiedot oikeita.

19 §

Vaalivuosi ja vaalipiiri

Saamelaiskäräjien vaalit toimitetaan joka neljäs vuosi (*vaalivuosi*).

Saamelaiskäräjien vaaleja varten maa on yhtenä vaalipiirinä.

20 §

Vaalilautakunta

Vaalilautakunta päättää hakemuksesta saamelaisen merkitsemisestä vaaliluetteloon ja laatii vaaliluettelon. Vaalilautakunta toimeenpanee saamelaiskäräjien vaalit siten kuin tässä laissa säädetään.

Vaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja kuusi muuta jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Vaalilautakunnassa tulee olla jäsen ja varajäsen jokaisesta saamelaisen kotiseutualueen kunnasta. Saamen eri kielten ja saamelaisten eri kulttuurimuotojen tulee olla vaalilautakunnassa edustettuina.

23 §

Vaaliluettelo

Vaalilautakunta laatii äänioikeutetuista vaaliluettelon edellisten vaalien vaaliluettelon ja väestötietojärjestelmän tietojen pohjalta. Vaaliluetteloon merkitään kunnittain aakkoselliseen järjestykseen jokaisen äänioikeutetun nimi, henkilötunnus, kotikunta ja osoite, jos kotikunta ja osoite ovat tiedossa. Kotikuntaa ja osoitetta ei kuitenkaan saa merkitä vaaliluetteloon, jos nämä tiedot ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan salassa pidettäviä tai jos henkilön kohdalle väestötietojärjestelmään on talletettu väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 36 §:ssä tarkoitettu turvakielto.

Vaaliluettelo on hakemuksesta otettava siitä puuttuva äänioikeutettu saamelainen. Vaaliluetteloon merkitty henkilö on poistettava vaaliluettelosta, jos hän ilmoittaa, ettei enää halua olla merkittynä vaaliluetteloon, tai jos hän on kuollut. Hakemus ja ilmoitus tehdään vaalilautakunnalle, jonka on käsiteltävä asia ilman aiheetonta viivytystä. Edellytyksenä vaalioikeuksien käyttämiselle lähinnä seuraavissa saamelaiskäräjien vaaleissa on, että hakemus tehdään viimeistään vaalivuotta edeltävän joulukuun 31 päivänä ennen kello 16:ta.

Vaaliluettelon laatimisen yhteydessä vaalilautakunta voi omasta aloitteestaan ottaa huomioon vaaliluetteloon merkityn äänioikeutetun edellisten vaalien jälkeen äänioikeusiän saavuttaneen lapsen ja 21 §:ssä säädettyyn ajankohtaan mennessä äänioikeusiän saavuttavan lapsen. Tällainen henkilö voidaan kuitenkin ottaa vaaliluetteloon vasta sen jälkeen, kun hän on kirjallisesti ilmoittanut vaalilautakunnalle pitävänsä itseään tässä laissa tarkoitettuna saamelaisena.

Vaalilautakunta vahvistaa ja allekirjoittaa vaaliluettelon viimeistään vaalivuoden helmikuun viimeisenä päivänä.

25 §

Vaaliluettelon nähtävänä pitäminen

Vaalilautakunta asettaa vaaliluettelon tai siinä olevat tiedot henkilötunnuksia lukuun ottamatta nähtäville siten, että nähtävänä pitämistä koskevan ajan päättymisestä on aikaa vaalien toimittamiseen vähintään viisi kuukautta.

Vaaliluettelo pidetään nähtävänä 10 peräkkäisenä arkipäivänä, ei kuitenkaan arkilauantaina, vähintään kolme tuntia päivässä.

Vaaliluettelon nähtävänä pitämisestä on julkisesti kuulutettava.

Äänioikeutettu, joka katsoo, että häntä koskeva merkintä vaaliluettelossa on virheellinen, saa vaatia oikaisua vaalilautakunnalta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimus on kuitenkin tehtävä viimeistään 14 päivänä vaaliluettelon nähtävillä pitämistä koskevan ajan päättymisestä.

25 a §

Vaaliluettelon julkisuus

Jokaisella on oikeus tutustua vaaliluetteloon ja sen laatimiseen liittyviin asiakirjoihin sinä aikana, kun vaaliluettelo pidetään nähtävänä. Vaaliluettelo ja sen laatimiseen liittyviä asiakirjoja ei saa antaa jäljennettäväksi tai kuvattaviksi eikä niistä saa antaa jäljennöksiä. Vaaliluetteloon merkityllä on kuitenkin oikeus saada maksutta ote hänestä vaaliluetteloon otetuista tiedoista. Sillä, joka on pyytänyt tulla otetuksi vaaliluetteloon, on oikeus saada tieto asian käsittelyyn liittyvistä asiakirjoista siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:ssä säädetään.

Vaaliluettelo sekä sellaiset vaaliluettelon laatimiseen liittyvät asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön etnisestä alkuperästä, on pidettävä salassa muuna kuin 1 momentissa tarkoitettuna aikana. Salassapitovelvollisuus ei estä tiedon antamista saamelaiskäräjille käräjien toimielinten jäsenten ja varajäsenten valintaa tai aloiteoikeuden käytön selvittämistä varten eikä sille, joka tarvitsee tietoa äänioikeutensa selvittämistä varten.

Vaaliluettelon laatimiseen liittyvien asiakirjojen julkisuudesta on muutoin voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

26 §

Oikaisuvaatimus vaaliluetteloa koskevassa asiassa

Vaalilautakunnan päätökseen 23 §:ssä tarkoitettussa vaaliluettelon merkitsemistä tai siitä poistamista koskevassa asiassa saa vaatia oikaisua saamelaiskäräjien kokoukselta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimus on kuitenkin tehtävä viimeistään 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Jos saamelaiskäräjien kokouksen päätös sisältää sen, että henkilö otetaan vaaliluettelon, vaalilautakunta lähettää viipymättä äänioikeutetulle 24 §:ssä tarkoitetun ilmoituskortin.

26 b §

Valitus vaaliluetteloa ja itseoikaisua koskevassa asiassa

Saamelaiskäräjien kokouksen päätökseen 26 §:ssä tarkoitettussa asiassa saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitus on kuitenkin tehtävä viimeistään 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Vaalilautakunnan päätökseen 25 §:n 4 momentissa tai 26 a §:ssä tarkoitettussa asiassa saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valitus on kuitenkin tehtävä viimeistään 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Korkeimman hallinto-oikeuden ja hallinto-oikeuden on annettava päätöksestään viipymättä tieto valittajalle, ja vaalilautakunnalle, jonka on tehtävä vaaliluettelon päätöksestä mahdollisesti aiheutuvat muutokset ja tarvittaessa lähetettävä asianomaiselle 24 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti.

27 §

Ehdokasasettelu ja ehdokasluettelo

Ehdokkaan saamelaiskäräjien vaaleihin voi asettaa vähintään kolmen äänioikeutetun perustama valitsijayhdistys, jolla on oltava asiamies ja vara-asiames.

Kukin äänioikeutettu saa osallistua vain yhden ehdokkaan asettamiseen. Jos henkilö kuuluu kahteen tai useampaan valitsijayhdistykseen, vaalilautakunnan on poistettava hänen nimensä niistä kaikista.

Valitsijayhdistyksen tulee tehdä ehdokashakemus vaalilautakunnalle viimeistään 31 päivänä ja sitä koskevat täydennykset viimeistään 27 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Vaalilautakunnan on laadittava ehdokasluettelo viimeistään 21 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Ehdokasluettelo on julkaistava, lähetettävä vaaliasiamesille ja pidettävä vaalien ajan nähtävänä. Oikeusministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ehdokashakemuksesta ja ehdokasluettelosta.

Vaalilautakunnan 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen ehdokasluettelosta ei saa hakea erikseen muutosta.

29 §

Vaaliasiakirjat

Vaalilautakunnan on viipymättä vaalitoimituksen alkamisen jälkeen toimitettava postitse jokaiselle äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa, vaalilautakunnan leimalla varustettu äänestyslippu, vaalikuori, lähetekirje, lähetekuori, ehdokasluettelo ja äänestysohje (*vaaliasiakirjat*).

Äänioikeutetulle, joka ei ole postitse saanut vaaliasiakirjoja tai jolta ne jostakin syystä muutoin puuttuvat, tulee varata mahdollisuus saada vaaliasiakirjat vaalilautakunnan toimistosta tai vaalilautakunnan ilmoittamasta paikasta.

Äänestysohjeessa tulee mainita vaalilautakunnan toimiston ja mahdollisten muiden paikkojen, joista vaaliasiakirjat voidaan saada ja joihin ne voidaan palauttaa, käyntiosoitteet ja aukioloajat sekä lisäksi vaalipäivän

äänestyspaikkojen käyntiosoitteet ja aukioloajat.

30 §

Äänestäminen postin välityksellä

Äänioikeutettu voi käyttää äänioikeuttaan saatuaan vaaliasiakirjat. Äänestäjän on selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä.

Äänestäminen on suoritettu, kun äänioikeutettu on jättänyt äänestyslipun sisältävän suljetun vaalikuoren ja täyttämänsä ja allekirjoittamansa vaalilautakunnalle osoitetun lähetekirjeen lähetekuoreen suljettuina postin kuljetettavaksi. Jos äänestäjä liittää mukaan ilmoituskorttinsa, hän merkitsee lähetekirjeeseen vain allekirjoituksensa.

Postin välityksellä lähetettyjen lähetekuorten tulee olla vaalilautakunnalla ääntenlaskennan aloittamiseen mennessä.

31 §

Äänestäminen palauttamalla lähetekuori vaalilautakunnalle muutoin kuin postitse

Äänioikeutettu voi palauttaa lähetekuoren myös vaalilautakunnan toimistoon tai vaalilautakunnan ilmoittamiin paikkoihin vaalien kolmannen täyden viikon maanantain ja neljännen täyden viikon perjantain välisenä aikana sekä, jos vaalipäivän äänestys järjestetään, äänestyspaikan vaalitoimikunnalle.

Vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että sen eri toimipisteisiin jätettyjä vaaliasiakirjoja säilytetään vaalisalaisuuden turvaavalla tavalla ja että vaaliasiakirjat toimitetaan turvallisesti vaalilautakunnan Inarin toimistoon ennen ääntenlaskennan aloittamista.

31 c §

Vaalitoimikunta

Vaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ennen vaaleja asettaa kutakin äänestyspaikkaa varten vaalitoimikunta, johon kuuluu kolme jäsentä ja vähintään kaksi varajäsentä siten, et-

tä asianomaista kuntaa vaalilautakunnassa edustava jäsen ja tämän henkilökohtainen varajäsen ovat vaalitoimikunnan yhtenä jäsenenä ja varajäsenenä.

Vaalitoimikunnan puheenjohtajana toimii toimikunnassa vaalilautakuntaa edustava jäsen. Varapuheenjohtajan vaalitoimikunta valitsee tarvittaessa keskuudestaan.

Vaalitoimikunta on päätösvaltainen kolmi-jäseninenä.

31 h §

Vaalipäivän äänestyksen päättymisen ja vaalipöytäkirja

Vaalipäivän äänestyksen päättymisen jälkeen vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että sinetöity vaaliurna ja äänestysmerkinnät sisältävä äänestysalueen vaaliluettelo sekä mahdollisesti vaalitoimikunnalle jätetyt lähetekuoret toimitetaan vaalisalaisuuden säilymisen turvaavalla tavalla ja ilman aiheetonta viivytystä vaalilautakunnan Inarin toimistoon. Lisäksi vaalitoimikunnan on huolehdittava sinetöimisvälineiden tuhoamisesta välittömästi urnan sinetöinnin jälkeen. Vaalilautakunnan on huolehdittava vaaliurnan ja äänestysalueen vaaliluettelon säilyttämisestä turvallisessa paikassa ääntenlaskennan aloittamiseen asti.

Vaalitoimikunnan on lisäksi huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestyksestä pidetään pöytäkirjaa, johon merkitään:

- 1) päivä sekä kellonajat, jolloin vaalipäivän äänestys alkoi ja julistettiin päättyneeksi;
- 2) läsnä olleet vaalitoimikunnan jäsenet ja varajäsenet;
- 3) vaaliavustajat sekä äänestäjien itsensä valitsevat avustajat;
- 4) äänestäneiden lukumäärä.

32 §

Äänestys hoitolaitoksessa ja kotona

Saamelaiusten kotiseutualueella sijaitsevassa laitoksessa hoidettavat henkilöt sekä ne koti-seutualueella kotona hoidettavat henkilöt,

jotka eivät muutoin voisi äänestää ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saavat äänestää hoitopaikassaan.

Hoitopaikassa äänestystä varten vaalilautakunta määrää kyseistä kuntaa vaalilautakunnassa edustavan jäsenen ja varajäsenen vaalitoimitsijaksi ja hänen varamieheksensä. Vaalitoimitsijan varamieheksi voidaan nimetä muukin tehtävään soveltuva henkilö.

Hoitopaikassa äänestettäessä äänestyksessä on äänestäjän ja vaalitoimitsijan lisäksi oltava mukana äänestäjän valitsema tai hyväksymä saamelaiskäräjien vaaliluetteloon äänioikeutetuksi merkitty henkilö.

38 §

Vaalien tuloksen määräytyminen

Saamelaiskäräjien jäseniksi tulevat valituiksi 25 eniten ääniä saanutta ehdokasta, edellyttäen, että heidän joukossaan on vähintään 10 §:ssä säädetty määrä ehdokkaita kustakin saamelaisten kotiseutualueen kunnasta ja kotiseutualueen ulkopuolelta. Jos jostakin kotiseutualueen kunnasta tai kotiseutualueen ulkopuolelta ei tässä joukossa ole säädettyä määrää ehdokkaita, tulevat tästä kunnasta tai kotiseutualueen ulkopuolelta olevista ehdokkaista valituiksi eniten ääniä saaneet ehdokkaat siten, että säädetty vähimmäismäärä täyttyy.

Varajäseneksi tulee valituksi kustakin saamelaisalueen kunnasta olevista ehdokkaista valituiksi tulneiden jälkeen seuraavaksi eniten ääniä saanut ehdokas, sekä kotiseutualueen ulkopuolelta valituksi tulleen jälkeen seuraavaksi eniten ääniä saanut ehdokas.

Jos äänimäärät ovat yhtä suuret, ratkaistaan niiden keskinäinen järjestys arpomalla.

40 §

Vaalien tulosta koskeva valitus

Äänioikeutettu, joka katsoo, että vaalilautakunnan päätös vaalien tuloksen vahvistamisesta tai vaalien toimittamiseen liittyvä muu toimenpide on lainvastainen, saa hakea muu-

tosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valitus on kuitenkin tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu.

Hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Jos vaalilautakunnan 1 momentissa tarkoitettu päätös tai toimenpide on ollut lainvastainen ja tämä on vaikuttanut vaalien tulokseen, vaalien tulosta on oikaistava ja valtioneuvoston tarvittaessa määrättävä saamelaiskäräjien jäsenet ja varajäsenet vaalien oikaistun tuloksen mukaisesti.

Jos vaalien tulos ei ole oikaistavissa, vaalit on määrättävä uusittaviksi.

40 a §

Valituksen johdosta uusittavat vaalit

Uusittavien vaalien toimittamisesta huolehtii, mikäli mahdollista, sama vaalilautakunta kuin kumotuissa vaaleissa. Uusittavissa vaaleissa käytetään samaa lainvoimaista vaaliluetteloja ja ehdokasluetteloja kuin kumotuissa vaaleissa, jollei hallinto-oikeus tai korkein hallinto-oikeus päätöksessään toisin määrää.

Uusittavien vaalien toimittamisesta on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä varsinaisten vaalien toimittamisesta on säädetty.

Uusittavat vaalit toimitetaan sen kalenterikuukauden aikana, joka alkaa kahden täyden kalenterikuukauden kuluttua 1 momentissa mainitun päätöksen antamisen jälkeen. Vaalitoimitus aloitetaan lähettämällä äänioikeutetuille 29 §:ssä mainitut vaaliasiakirjat.

Uusittavien vaalien tuloksesta on heti ilmoitettava oikeusministeriölle.

Erinäiset säännökset

41 §

Muutoksenhaku

Saamelaiskäräjien hallituksen päätökseen saa vaatia oikaistua saamelaiskäräjien koko-

ukselta ja lautakunnan sekä käräjien muun toimielimen päätökseen saamelaiskäräjien hallitukselta siten kuin hallintolaissa säädetään, jollei tässä laissa tai muualla laissa toisin säädetä.

Saamelaiskäräjien kokouksen ja hallituksen oikaisuvaatimuksen johdosta tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Saamelaiskäräjien kokouksen tekemään muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta va-

littamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

—————
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

Saamelaiskäräjiin, jonka toimikausi on kesken tämän lain tullessa voimaan, sovelletaan 7, 11–13, 15, 18, 18 a, 18 c ja 18 d §:ää sellaisina kuin ne olivat tämän lain voimaan tullessa eikä siihen sovelleta 17 a ja 17 b §:ää. Hallituksen puheenjohtajan uudelleen valintaa koskevaa 13 §:n 3 momenttia sovellettaessa ei oteta lukuun niitä toimikausia, jotka ovat päättyneet ennen tämän lain voimaantuloa.

2.

Laki**rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 40 luvun 11 §:n 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa
 604/2002 seuraavasti:

40 luku
Virkarikoksista

11 §

Määritelmät

toimintaelimeen, eduskuntaan, valtion liikelaitokseen taikka evankelisluterilaiseen kirkkoon tai ortodoksiseen kirkkokuntaan tai sen seurakuntaan tai seurakuntien yhteistoimintaelimeen, Ahvenanmaan maakuntaan, saamelaiskäräjiin, Suomen Pankkiin, Kansaneläkelaitokseen, Työterveyslaitokseen, kunnalliseen eläkelaitokseen, Kuntien takauskeskukseen tai kunnalliseen työmarkkinalaitokseen;

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) virkamiehellä henkilöä, joka on virkai tai siihen rinnastettavassa palvelussuhteessa valtioon, kuntaan taikka kuntayhtymään tai muuhun kuntien julkisoikeudelliseen yhteis-

_____ päivä
 Tämä laki tulee voimaan _____
 kuuta 201 .

Helsingissä 25 päivänä syyskuuta 2014

Pääministeri

ALEXANDER STUBB

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

*Liitteet
Rinnakkaisteksti*

1.

Laki

saamelaiskäräjistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 18 e–18 i, 23 a ja 27 a §, 6 luvun otsikko ja 43 §, sellaisina kuin niistä ovat 18 e–18 i § laissa 1725/1995 sekä 23 a ja 27 a § laissa 1279/2002,

muutetaan 3, 4 a, 5–7, 9–16, 18, 18 a, 18 c, 18 d, 19, 20, 23, 25, 25 a, 26, 26 b, 27, 29–31, 31 c, 31 h, 32, 38, 40 ja 40 a §, 5 luvun otsikko ja 41 §,

sellaisina kuin niistä ovat 4 a § laissa 1026/2003, 5, 13, 15, 20 ja 30 § osaksi laissa 1279/2002, 9 § osaksi laissa 626/2011, 16, 18 a, 18 c ja 18 d § laissa 1725/1995, 18 § osaksi laissa 1026/2003 sekä 23, 25, 25 a, 26, 26 b, 27, 31, 31 c, 31 h, 40 ja 40 a § laissa 1279/2002,

lisätään lakiin uusi 3 a, 17 a ja 17 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Saamelainen

Saamelaisella tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, joka pitää itseään saamelaisena, edellyttäen:

1) että hän itse tai ainakin yksi hänen vanhemmistaan tai isovanhemmistaan on oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielenään; tai

2) että hän on sellaisen henkilön jälkeläinen, joka on merkitty tunturi-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi maa-, veronkanto- tai henkikirjassa; taikka

3) että ainakin yksi hänen vanhemmistaan on merkitty tai olisi voitu merkitä äänioikeutetuksi saamelaisvaltuuskunnan tai saamelaiskäräjien vaaleissa.

Ehdotus

3 §

Saamelainen

Saamelaisella tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, joka pitää itseään saamelaisena, edellyttäen:

1) että hän itse tai ainakin yksi hänen vanhemmistaan tai isovanhemmistaan on oppinut saamen kielen ensimmäisenä kielenään; tai

2) että hän on omaksunut sukusiteittensä kautta saamelaiskulttuurin ja ylläpitänyt yhteyttä siihen ja on sellaisen henkilön jälkeläinen, joka on merkitty verotusta tai väestökirjanpitoa varten laadittuun viranomaisasiakirjaan lappalaiseksi; tai

3) että ainakin toinen hänen vanhemmistaan on merkitty tai olisi tämän lain mukaan voitu merkitä äänioikeutetuksi saamelaisvaltuuskunnan tai saamelaiskäräjien vaaleissa.

Saamelaiskäräjät käsittelee hakemukset saamelaisten ottamiseksi vaaliluetteloon ja ilmoitukset vaaliluettelosta poistamiseksi.

3 a §

Saamelaiskulttuuri

Saamelaiskulttuuriin kuuluvat saamen kieli, saamelainen kulttuuriperintö, kulttuuri-ilmaukset, saamelaistaide, saamelaisten perinteinen tieto, perinteiset saamelaiselinkeinot ja niiden nykyaikaiset harjoittamisen muodot samoin kuin muut saamelaisten alkuperäiskansana harjoittaman kulttuurin tavat ja muodot.

4 a §

Hallinto-oikeudellisten säädösten soveltaminen

Saamelaiskäräjiin ja sen toimielimiin sovelletaan hallintolakia (434/2003), viranomaisien toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), henkilötietolakia (523/1999) ja arkistolakia (831/1994), jollei tässä laissa toisin säädetä.

4 a §

Hallinto-oikeudellisten säädösten soveltaminen

Saamelaiskäräjiin ja sen toimielimiin sovelletaan hallintolakia (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), henkilötietolakia (523/1999), arkistolakia (831/1994) ja lakia sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003), jollei tässä laissa toisin säädetä.

5 §

Yleinen toimivalta

Saamelaiskäräjien tehtävänä on hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevat asiat.

Tehtäviinsä kuuluvissa asioissa saamelaiskäräjät voi tehdä viranomaisille aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja. Näissä asioissa saamelaiskäräjät käyttää lisäksi päätösvaltaa siten kuin tässä laissa tai muualla laissa säädetään.

Saamelaiskäräjät vahvistaa toimintaansa varten työjärjestyksen.

5 §

Saamelaiskäräjien yleinen toimivalta

Saamelaiskäräjien tehtävänä on edistää saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien toteutumista Suomessa sekä hoitaa saamelaisten omaa kieltä, kulttuuria ja asemaa alkuperäiskansana koskevat asiat.

Tehtäviinsä kuuluvissa asioissa saamelaiskäräjät voi tehdä viranomaisille aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja, kehittää ja hallinnoida saamelaiskulttuuria sekä myöntää rahoitusta. Näissä asioissa saamelaiskäräjät käyttää päätösvaltaa siten kuin tässä laissa tai muualla laissa säädetään.

Saamelaiskäräjät vahvistaa toimintaansa varten työjärjestyksen.

6 §

Saamelaiden edustaminen

Saamelaiskäräjät edustaa saamelaisia *tehtäviinsä kuuluvissa asioissa* kansallisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä.

7 §

Kertomus

Saamelaiskäräjät laatii vuosittain *valtioneuvostolle hallituksen kertomuksen laatimista varten kertomuksen siitä, mitä merkittävää on tapahtunut saamelaisia erityisesti* koskevien asioiden kehityksessä.

9 §

Neuvotteluelvoite

Viranomaiset neuvottelevat saamelaiskäräjien kanssa kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaiden asemaan alkuperäiskansana ja jotka koskevat saamelaiden kotiseutualueella:

- 1) yhdyskuntasuunnittelua;
- 2) valtionmaan, suojelunalueiden ja eräma-alueiden hoitoa, käyttöä, vuokrausta ja luovutusta;
- 3) kaivosmineraaleja sisältävän esiintymän etsintää ja hyödyntämistä sekä valtion maa- ja vesialueilla tapahtuvaa kullanhoidontaa;
- 4) saamelaiden kulttuurimuotoon kuuluvan elinkeinon lainsäädännöllistä tai hallinnollista muutosta;
- 5) saamenkielisen ja saamen kielen koulutuksen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämistä; taikka
- 6) muuta vastaavaa saamelaiden kieleen, kulttuuriin tai heidän asemaansa alkuperäiskansana vaikuttavaa asiaa.

Neuvotteluelvoitteen täyttämiseksi asianomaisen viranomaisen on varattava saamelaiskäräjille tilaisuus tulla kuulluksi ja neuvotella asiasta. Tilaisuuden käyttämättä jättäminen ei estä viranomaista jatkamasta asian käsittelyä.

6 §

Saamelaiden edustaminen

Saamelaiskäräjät edustaa saamelaisia kansallisissa ja kansainvälisissä *tehtävissään*.

7 §

Kertomus

Saamelaiskäräjät laatii vuosittain *eduskunnalle kertomuksen saamelaisia koskevien asioiden kehityksessä*.

9 §

Yhteistoimintavelvoite

Viranomaiset ja muut julkisia hallintotohtäviä hoitavat neuvottelevat yhteisymmärryksen pyrkien saamelaiskäräjien kanssa saamelaiden kotiseutualueella toteutettavista tai vaikutuksiltaan sinne ulottuvista sekä muista erityisesti saamelaiden kieleen tai kulttuuriin taikka heidän asemaansa tai oikeuksiinsa alkuperäiskansana vaikuttavista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä.

Viranomaisen ja muun julkista hallintotohtävää hoitavan on laadittava käydyistä neuvotteluista pöytäkirja.

10 §

Kokoonpano ja toimikausi

Saamelaiskäräjiin kuuluu *21 jäsentä ja neljä varajäsentä*, jotka valitaan saamelaiskäräjien vaaleilla neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Saamelaiskäräjissä tulee olla vähintään kolme jäsentä ja yksi varajäsen kustakin saamelaisten kotiseutualueen kunnasta.

Valtioneuvosto määrää saamelaiskäräjien vaalien tuloksen perusteella saamelaiskäräjien jäsenet ja varajäsenet *tehtävänsä*, myöntää pyynnöstä eron tehtävästä ja määrää mainittujen vaalien tuloksen perusteella uuden jäsenen ja varajäsenen sen tilalle, joka on vaalikauden aikana lakannut olemasta jäsen tai varajäsen.

Saamelaiskäräjien jäsenen tai varajäsenen menettäessä 22 §:ssä tarkoitetun vaalikelpoisuuden tehtävänsä valtioneuvoston on saamelaiskäräjien aloitteesta todettava hänen luottamustoimensa lakanneeksi.

11 §

Puheenjohtaja

Saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan *puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa*. Valinnasta on välittömästi ilmoitettava oikeusministeriölle.

Puheenjohtaja toimii tehtävässään päätömisestä.

10 §

Kokoonpano ja toimikausi

Saamelaiskäräjiin kuuluu *25 jäsentä ja viisi varajäsentä*, jotka valitaan saamelaiskäräjien vaaleilla neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Saamelaiskäräjissä tulee olla vähintään *viisi jäsentä Inarin kunnasta, neljä jäsentä Utsjoen kunnasta, kolme jäsentä Enontekiön kunnasta ja kaksi jäsentä Sodankylän kunnan Lapin paliskunnan alueelta ja yksi varajäsen kustakin mainitusta kunnasta. Lisäksi käräjissä tulee olla saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelta vähintään yksi jäsen ja varajäsen.*

Valtioneuvosto määrää saamelaiskäräjien vaalien tuloksen perusteella saamelaiskäräjien jäsenet ja varajäsenet *tehtäviinsä*, myöntää pyynnöstä eron tehtävästä ja määrää mainittujen vaalien tuloksen perusteella uuden jäsenen ja varajäsenen sen tilalle, joka on vaalikauden aikana lakannut olemasta jäsen tai varajäsen.

Saamelaiskäräjien jäsenen tai varajäsenen menettäessä 22 §:ssä tarkoitetun vaalikelpoisuuden tehtävänsä valtioneuvoston on saamelaiskäräjien aloitteesta todettava hänen luottamustoimensa lakanneeksi.

11 §

Saamelaiskäräjien puhemies

Saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan *puhemiehen ja kaksi varapuhemiestä*. Valinnasta on välittömästi ilmoitettava oikeusministeriölle.

2 mom. *kumotaan.*

12 §

Kokousten koollekutsuminen

Saamelaiskäräjät päättää kokouksensa pidosta. Kokous on lisäksi kutsuttava koolle, jos puheenjohtaja tai hallitus katsoo sen tarpeelliseksi tai kolmasosa jäsenistä niin vaatii.

Jos saamelaisten kotiseutualueen kunnasta valittu jäsen ei voi osallistua kokoukseen, hänen tilalleen on kutsuttava samasta kunnasta valittu varajäsen.

13 §

Saamelaiskäräjien hallitus

Saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan hallitukseen puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa sekä enintään neljä muuta jäsentä.

Vaalivuonna toimivan hallituksen puheenjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa ja muut jäsenet jatkavat kuitenkin tehtävässään siihen asti, kunnes uusi hallitus on vaalien jälkeen valittu.

Hallitus valmistelee asiat saamelaiskäräjien kokoukselle ja toimeenpanee käräjien päätökset siten kuin työjärjestyksessä tarkemmin määrätään.

12 §

Kokousten koollekutsuminen

Saamelaiskäräjien kokous päättää kokouksensa pidosta. Kokous on lisäksi kutsuttava koolle, jos puhemies, hallituksen puheenjohtaja tai hallitus katsoo sen tarpeelliseksi tai kolmasosa jäsenistä niin vaatii tietyn asian käsittelyä varten.

Jos saamelaisten kotiseutualueen kunnasta valittu jäsen ei voi osallistua kokoukseen, hänen tilalleen on kutsuttava samasta kunnasta valittu varajäsen. Saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelta valitun jäsenen ollessa estynyt osallistumaan kokoukseen hänen tilalleen kutsutaan kotiseutualueen ulkopuolelta valittu varajäsen.

13 §

Saamelaiskäräjien hallitus

Saamelaiskäräjät valitsee keskuudestaan hallituksen, jossa on puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa sekä enintään neljä muuta jäsentä. Saamelaiskäräjät valitsee saamelaisten keskuudesta hallituksen jäsenille henkilökohtaiset varajäsenet. Valinnasta on välittömästi ilmoitettava oikeusministeriölle.

Hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja eivät voi toimia saamelaiskäräjien puhemiehenä tai varapuhemiehenä.

Hallituksen puheenjohtaja toimii tehtävässään päätoimisesti. Sama henkilö voidaan valita hallituksen puheenjohtajaksi enintään kolmeksi perättäiseksi toimikaudeksi.

Vaalivuonna toimivan hallituksen puheenjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa ja muut jäsenet jatkavat tehtävässään siihen asti, kunnes uusi hallitus on vaalien jälkeen valittu.

Hallitus valmistelee asiat saamelaiskäräjien kokoukselle ja toimeenpanee käräjien päätökset siten kuin työjärjestyksessä tarkemmin määrätään.

14 §

Muut toimielimet

Saamelaiskäräjät asettaa vaalilautakunnan 4 luvussa tarkoitettuja vaaleja varten. Käräjät voi asettaa myös muita toimielimiä saamelaiden kulttuuri-itsehallintoon kuuluvien asioiden hoitamiseksi.

15 §

Toimivallan siirto

Saamelaiskäräjien hallitus ja muut toimielimet voivat käyttää käräjille kuuluvaa toimivaltaa siten kuin tässä laissa säädetään tai saamelaiskäräjien työjärjestyksessä määrätään.

Edellä 1 momentissa mainittu toimivallan siirto ei ole sallittu 7 §:ssä, 10 §:n 3 momentissa, 11–14 §:ssä, 18 b, 18 c eikä 18 j §:ssä tarkoitetuissa asioissa.

16 §

Toimistot ja henkilöstö

Saamelaiskäräjillä on toimistoja sekä virkaja työsopimussuhteista henkilöstöä *siten kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään*.

Saamelaiskäräjien virkamiehiin, virkoihin ja virkasuhteeseen sovelletaan, mitä valtion virkamiehistä, viroista ja virkasuhteesta säädetään ja määrätään.

Henkilöstön palvelussuhteen ehdoista ja niiden määräytymisestä on vastaavasti voimassa, mitä valtion palvelussuhteen ehdoista ja niiden määräytymisestä säädetään, määrätään tai sovitaan.

14 §

Muut toimielimet

Saamelaiskäräjät asettaa vaalilautakunnan. Käräjät voi asettaa myös muita toimielimiä saamelaisten kulttuuri-itsehallintoon kuuluvien asioiden hoitamiseksi.

15 §

Toimivallan käyttö

Saamelaiskäräjien kokous sekä hallitus ja muut toimielimet käyttävät käräjille kuuluvaa toimivaltaa sen mukaan kuin tässä laissa säädetään ja saamelaiskäräjien työjärjestyksessä määrätään.

Saamelaiskäräjien kokous päättää periaatteellisesti merkittävistä ja laajakantoisista asioista, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.

Toimivaltaa ei saa siirtää 5 §:n 3 momentissa, 7 §:ssä, 10 §:n 3 momentissa, 11–14, 18 b, 18 c, 18 j, 20 eikä 26 §:ssä tarkoitetuissa asioissa.

16 §

Toimistot ja henkilöstö

Saamelaiskäräjillä on toimistoja sekä virkaja työsopimussuhteista henkilöstöä *sen mukaan kuin saamelaiskäräjien työjärjestyksessä tarkemmin määrätään. Saamen kielen toimistosta säädetään erikseen.*

Saamelaiskäräjien virkamiehiin, virkoihin ja virkasuhteeseen sovelletaan, mitä valtion virkamiehistä, viroista ja virkasuhteesta säädetään ja määrätään.

Henkilöstön palvelussuhteen ehdoista ja niiden määräytymisestä on vastaavasti voimassa, mitä valtion palvelussuhteen ehdoista ja niiden määräytymisestä säädetään, määrätään tai sovitaan.

17 a §

Kokoukseen osallistuminen teknistä tiedonvälitystapaa käyttäen

Saamelaiskäräjien työjärjestyksessä voidaan määrätä, että toimielimen jäsenet ja henkilöt, joilla on toimielimen kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus, voivat osallistua kokoukseen käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa.

Työjärjestyksessä voidaan antaa tarkemmat määräykset teknistä tiedonvälitystapaa käytettäessä noudatettavasta menettelystä.

17 b §

Aloiteoikeus

Vähintään viidelläkymmenellä äänioikeutulla saamelaisella on oikeus tehdä saamelaiskäräjille aloite käräjien tehtäviin kuuluvassa asiassa.

Tarkemmat määräykset aloiteoikeuden käyttämisessä noudatettavasta menettelystä ja aloitteen käsittelemisestä annetaan työjärjestyksessä.

18 §

Asioiden käsittely

Saamelaiskäräjät on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai jompikumpi varapuheenjohtajista ja vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla.

Saamelaiskäräjien ja sen asettaman toimielimen jäsen on esteellinen ottamaan osaa sellaisen päätöksen tekemiseen, joka koskee henkilökohtaisesti häntä tai hänen hallintolain 28 §:n 2 momentissa tarkoitettua lähisukulaisiaan tai sellaiseen mainitun pykälän 3 momentin mukaan rinnastettavaa henkilöä.

Asiat ratkaistaan saamelaiskäräjissä enemmistöpäätöksellä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni. Vaaleissa

18 §

Asioiden käsittely

Saamelaiskäräjien kokous on päätösvaltainen, kun puhemies tai jompikumpi varapuhemiehistä ja vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla. Saamelaiskäräjien muu toimielin on päätösvaltainen, kun sen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla.

Saamelaiskäräjien ja sen asettaman toimielimen jäsen on esteellinen ottamaan osaa sellaisen päätöksen tekemiseen, joka koskee henkilökohtaisesti häntä tai hänen hallintolain 28 §:n 2 momentissa tarkoitettua lähisukulaistaan tai sellaiseen mainitun pykälän 3 momentin mukaan rinnastettavaa henkilöä.

Asiat ratkaistaan saamelaiskäräjillä enemmistöpäätöksellä. Äänten mennessä ta-

katsotaan valituksi se, joka saa eniten ääniä. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa.

san ratkaisee *puhemiehen tai* puheenjohtajan ääni. Vaaleissa katsotaan valituksi se, joka saa eniten ääniä. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa.

18 a §

18 a §

Kirjanpito

Kirjanpito

Saamelaiskäräjien *kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä* on sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, *soveltuvin osin voimassa, mitä kirjanpitolaissa (655/73) säädetään.*

Saamelaiskäräjien *kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan* sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, *kirjanpitolakia (1336/1997).*

18 c §

18 c §

Tilintarkastajat

Tilintarkastus

Saamelaiskäräjillä on kaksi tilintarkastajaa ja kummallakin varamies, jotka valitaan saamelaiskäräjien toimikautta vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten.

Saamelaiskäräjien tilintarkastajien valintaan ja tilintarkastuksen toimittamiseen sovelletaan, mitä tässä laissa ja tilintarkastuslaissa (459/2007) säädetään.

Saamelaiskäräjät ja oikeusministeriö valitsevat kumpikin yhden tilintarkastajan ja tämän varamiehen. Aikakin toisen tilintarkastajan ja hänen varamiehensä tulee olla Keskukskaupakamarin tai kaupakamarin hyväksymä tilintarkastaja taikka julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä tilintarkastaja.

Saamelaiskäräjillä on kaksi tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa. Saamelaiskäräjät ja oikeusministeriö valitsevat kumpikin yhden tilintarkastajan ja yhden varatilintarkastajan. Tilintarkastajat ja varatilintarkastajat valitaan neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan.

Tilintarkastaja voi erota kesken toimikauden ilmoittamalla siitä hänet valinneelle. Tilintarkastajan voi erottaa kesken toimikauden se, joka on hänet valinnut.

Tilintarkastajan ja varatilintarkastajan tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tarkoitettu JHTT –tilintarkastaja tai JHTT -yhteisö.

18 d §

18 d §

Tilintarkastajan yleinen kelpoisuus

Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastajalla tulee olla sellainen laskentatoimen sekä taloudellisten ja oikeudellisten asioiden kokemus, joka on tarpeen saamelaiskäräjien tilintarkastuksen hoitamiseksi.

Tilintarkastajan on annettava kultakin tilikaudelta huhtikuun loppuun mennessä saamelaiskäräjien hallitukselle kirjallinen tilintarkastuskertomus, jonka tulee, sen lisäksi mitä tilintarkastuslaissa edellytetään, sisältää lausunto siitä, ovatko valtionavustuksen käytöstä toimintakertomuksessa annetut tiedot oikeita.

Vajaavaltaista taikka konkurssissa tai liike-toimintakiellossa olevaa ei voida valita tilintarkastajaksi.

18 e §

18 e – 18 i § kumotaan

Tilintarkastajan riippumattomuus

Tilintarkastajalla on oltava edellytykset riippumattoman tilintarkastuksen toimittamiseen. Jos edellytykset riippumattomaan tilintarkastukseen puuttuvat, tilintarkastajan on kieltäydyttävä vastaanottamasta tehtävää tai luovuttava siitä.

18 f §

Tilintarkastajan esteellisyys

Tilintarkastajana ei voi toimia se:

1) joka on saamelaiskäräjien tai 14 §:ssä tarkoitetun toimielimen jäsen;

2) jonka tehtävänä on saamelaiskäräjien kirjanpidon tai varojen hoito taikka hoidon valvonta;

3) joka on saamelaiskäräjiin taikka 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun henkilöön palvelussuhteessa tai muuten alistussuhteessa;

4) joka on 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun henkilön aviopuoliso tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävä henkilö, veli tai sisar taikka se, joka on häneen suoraan ylenevässä tai alenevässä sukulaisuus- tai lankoussuhteessa taikka sellaisessa lankoussuhteessa, että toinen heistä on naimisissa toisen veljen tai sisaren kanssa.

Tilintarkastajalla ei saa olla rahalainaa tai vakuutta eikä vastaavaa etuutta saamelaiskäräjiltä taikka 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetulta henkilöltä.

18 g §

Tilintarkastus

Tilintarkastajien on tarkastettava hyvää tilintarkastustapaa noudattaen kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös.

18 h §

Tietojensaantioikeus

Tilintarkastajalla on oikeus saada saamelaiskäräjiltä tietoja ja nähtäväkseen asiakirjoja, joita hän pitää tarpeellisina tilintarkastuksen hoitamiseksi.

18 i §

Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastajien on annettava kultakin tilikaudelta huhtikuun loppuun mennessä saamelaiskäräjien hallitukselle kirjallinen tilintarkastuskertomus, jonka tulee sisältää lausunto:

1) siitä, onko saamelaiskäräjien tilinpäätös laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti;

2) siitä, antaako tilinpäätös oikeat ja riittävät tiedot tilikauden toiminnasta ja taloudesta;

3) siitä, ovatko toimintakertomuksessa valtionavustuksen käytöstä annetut tiedot oikeita; sekä

4) tilinpäätöksen vahvistamisesta.

Jos tilintarkastajat havaitsivat, että saamelaiskäräjien hallintoa ja taloutta on hoidettu vastoin lakia tai saamelaiskäräjien päätöksiä, eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen, tilintarkastajien tulee esittää siitä kertomuksessaan muistutus.

19 §

Vaalivuosi

*Saamelaiskäräjien vaalit toimitetaan joka neljäs vuosi (**vaalivuosi**).*

20 §

Vaalipiiri ja vaalilautakunta

Saamelaiskäräjien vaaleja varten maa on yhtenä vaalipiirinä.

19 §

Vaalivuosi ja vaalipiiri

*Saamelaiskäräjien vaalit toimitetaan joka neljäs vuosi (**vaalivuosi**).*

Saamelaiskäräjien vaaleja varten maa on yhtenä vaalipiirinä.

20 §

Vaalilautakunta

Vaalilautakunta päättää hakemuksesta saamelaisen merkitsemisestä vaaliluetteloon

Vaalit toimeenpanevat 14 §:ssä tarkoitettu vaalilautakunta.

Vaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Lautakunnassa tulee olla jäsen ja varajäsen jokaisesta saamelaisten kotiseutualueen kunnasta. Lautakunta valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan.

Vaalilautakunnalla on oikeus ottaa itselleen sihteeri ja oikeusministeriön luvalla muuta tarvittavaa henkilökuntaa.

23 §

Vaaliluettelo

Vaalilautakunta laatii äänioikeutetuista vaaliluettelon edellisten vaalien vaaliluettelon ja väestötietojärjestelmän tietojen pohjalta. Vaaliluetteloon merkitään äänioikeutetun nimi, henkilötunnus, kotikunta ja osoite, mikäli kotikunta ja osoite ovat tiedossa. Kotikuntaa ja osoitetta ei kuitenkaan saa merkitä vaaliluetteloon, jos nämä tiedot ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan salassa pidettäviä.

Äänioikeutetut merkitään vaaliluetteloon aakkoselliseen järjestykseen kunnittain, jollei 1 momentista muuta johdu.

ja laatii vaaliluettelon. Vaalilautakunta toimeenpanelee saamelaiskäräjien vaalit siten kuin tässä laissa säädetään.

Vaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja kuusi muuta jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Vaalilautakunnassa tulee olla jäsen ja varajäsen jokaisesta saamelaisten kotiseutualueen kunnasta. *Saamen eri kielten ja saamelaisten eri kulttuurimuotojen tulee olla vaalilautakunnassa edustettuina.*

23 §

Vaaliluettelo

Vaalilautakunta laatii äänioikeutetuista vaaliluettelon edellisten vaalien vaaliluettelon ja väestötietojärjestelmän tietojen pohjalta. Vaaliluetteloon merkitään kunnittain aakkoselliseen järjestykseen jokaisen äänioikeutetun nimi, henkilötunnus, kotikunta ja osoite, jos kotikunta ja osoite ovat tiedossa. Kotikuntaa ja osoitetta ei kuitenkaan saa merkitä vaaliluetteloon, jos nämä tiedot ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan salassa pidettäviä tai jos henkilön kohdalle väestötietojärjestelmään on talletettu väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 36 §:ssä tarkoitettu turvakielto.

Vaaliluettelo on hakemuksesta otettava siitä puuttuva äänioikeutettu saamelainen. Vaaliluetteloon merkitty henkilö on poistettava vaaliluettelosta jos hän ilmoittaa, ettei enää halua olla merkittynä vaaliluetteloon, tai jos hän on kuollut. Hakemus ja ilmoitus tehdään vaalilautakunnalle, jonka on käsiteltävä asia ilman aiheetonta viivytystä. Edellytyksenä vaalioikeuksien käyttämiselle lähinnä seuraavissa saamelaiskäräjien vaaleissa on, että hakemus tehdään viimeistään vaalivuotta edeltävän joulukuun 31 päivänä ennen kello 16:ta.

Vaaliluettelon laatimisen yhteydessä vaalilautakunta voi omasta aloitteestaan ottaa huomioon vaaliluetteloon merkityn äänioikeutetun edellisten vaalien jälkeen äänioi-

keusiän saavuttaneen lapsen ja 21 §:ssä säädettyyn ajankohtaan mennessä äänioikeusiän saavuttavan lapsen. Tällainen henkilö voidaan kuitenkin ottaa vaaliluetteloon vasta sen jälkeen, kun hän on kirjallisesti ilmoittanut vaalilautakunnalle pitävänsä itseään tässä laissa tarkoitettuna saamelaisena.

Vaalilautakunta vahvistaa ja allekirjoittaa vaaliluettelon viimeistään vaalivuoden helmikuun viimeisenä päivänä.

23 a §

Vaaliluettelon laatiminen

Vaaliluettelo on pyynnöstä otettava siitä puuttuva äänioikeutettu saamelainen. Vaaliluettelo on merkitty henkilö on poistettava vaaliluettelosta hänen ilmoitettuaan, ettei hän enää halua olla merkittynä vaaliluetteloon, tai jos hän on kuollut. Pyyntö ja ilmoitus on tehtävä vaalilautakunnalle viimeistään vaalivuotta edeltävän joulukuun 31 päivänä ennen kello 16.

Vaaliluettelon laatimisen yhteydessä vaalilautakunta voi omasta aloitteestaan ottaa huomioon vaaliluettelo on merkityn äänioikeutetun edellisten vaalien jälkeen äänioikeusiän saavuttaneen lapsen ja 21 §:ssä säädettyyn ajankohtaan mennessä äänioikeusiän saavuttavan lapsen. Tällainen henkilö voidaan kuitenkin ottaa vaaliluetteloon vasta sen jälkeen, kun hän on kirjallisesti ilmoittanut vaalilautakunnalle pitävänsä itseään tässä laissa tarkoitettuna saamelaisena.

Vaalilautakunta vahvistaa ja allekirjoittaa vaaliluettelon viimeistään vaalivuoden helmikuun viimeisenä päivänä.

25 §

Vaaliluettelon nähtävänä pitäminen

Vaalilautakunta asettaa vaaliluettelon tai siinä olevat tiedot henkilötunnuksia lukuun ottamatta nähtäville siten, että nähtävänä pitämistä koskevan ajan päättymisestä on aikaa vaalien toimittamiseen vähintään viisi kuukautta.

Vaaliluettelo pidetään nähtävänä 10 perättäisenä arkipäivänä, ei kuitenkaan arkilauan-

23 a § kumotaan

25 §

Vaaliluettelon nähtävänä pitäminen

Vaalilautakunta asettaa vaaliluettelon tai siinä olevat tiedot henkilötunnuksia lukuun ottamatta nähtäville siten, että nähtävänä pitämistä koskevan ajan päättymisestä on aikaa vaalien toimittamiseen vähintään viisi kuukautta.

Vaaliluettelo pidetään nähtävänä 10 perättäisenä arkipäivänä, ei kuitenkaan arkilauan-

taina, vähintään kolme tuntia päivässä.

Vaaliluettelon nähtävänä pitämisestä on julkisesti kuulutettava.

25 a §

Vaaliluettelon julkisuus

Jokaisella on oikeus tutustua vaaliluetteloon ja sen laatimiseen liittyviin asiakirjoihin sinä aikana, kun vaaliluettelo pidetään nähtävänä. Vaaliluettelo ja sen laatimiseen liittyviä asiakirjoja ei saa antaa jäljennettäväksi tai kuvattaviksi eikä niistä saa antaa jäljennöksiä. Vaaliluetteloon merkityllä on kuitenkin oikeus saada maksutta ote hänestä vaaliluetteloon otetuista tiedoista. Sillä, joka on pyytänyt tulla otetuksi vaaliluetteloon, on oikeus saada tieto asian käsittelyyn liittyvistä asiakirjoista siten kuin viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:ssä säädetään.

Vaaliluettelo sekä sellaiset vaaliluettelon laatimiseen liittyvät asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön etnisestä alkuperästä, on pidettävä salassa muuna kuin 1 momentissa tarkoitettuna aikana. Salassapitovelvollisuus ei estä tiedon antamista vaaliluettelosta sille, joka tarvitsee tietoa äänioikeutensa selvittämistä varten.

Vaaliluettelon laatimiseen liittyvien asiakirjojen julkisuudesta on muutoin voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

26 §

Vaaliluettelon oikaisuvaatimus

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois vaaliluettelosta tai että häntä kos-

taina, vähintään kolme tuntia päivässä.

Vaaliluettelon nähtävänä pitämisestä on julkisesti kuulutettava.

Äänioikeutettu, joka katsoo, että häntä koskeva merkintä vaaliluettelossa on virheellinen, saa vaatia oikaisua vaalilautakunnalta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimus on kuitenkin tehtävä 14 päivän kuluessa vaaliluettelon nähtävillä pitämistä koskevan ajan päättymisestä.

25 a §

Vaaliluettelon julkisuus

Jokaisella on oikeus tutustua vaaliluetteloon ja sen laatimiseen liittyviin asiakirjoihin sinä aikana, kun vaaliluettelo pidetään nähtävänä. Vaaliluettelo ja sen laatimiseen liittyviä asiakirjoja ei saa antaa jäljennettäväksi tai kuvattaviksi eikä niistä saa antaa jäljennöksiä. Vaaliluetteloon merkityllä on kuitenkin oikeus saada maksutta ote hänestä vaaliluetteloon otetuista tiedoista. Sillä, joka on pyytänyt tulla otetuksi vaaliluetteloon, on oikeus saada tieto asian käsittelyyn liittyvistä asiakirjoista siten kuin viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:ssä säädetään.

Vaaliluettelo sekä sellaiset vaaliluettelon laatimiseen liittyvät asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön etnisestä alkuperästä, on pidettävä salassa muuna kuin 1 momentissa tarkoitettuna aikana. Salassapitovelvollisuus ei estä tiedon antamista *saamelaiskäräjille käräjien toimielinten jäsenten ja varajäsenten valintaa tai aloiteoikeuden käytön selvittämistä varten* eikä sille, joka tarvitsee tietoa äänioikeutensa selvittämistä varten.

Vaaliluettelon laatimiseen liittyvien asiakirjojen julkisuudesta on muutoin voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

26 §

Oikaisuvaatimus vaaliluetteloä koskevassa asiassa

Vaalilautakunnan päätökseen 23 §:ssä tarkoitettussa vaaliluetteloon merkitsemistä tai

keva merkintä vaaliluettelossa on virheellinen, voi kirjallisesti vaatia oikaisua vaalilautakunnalta viimeistään 14 päivänä vaaliluettelon nähtävillä pitämistä koskevan ajan päättymisestä. Vaalilautakunnan on ratkaistava asia kiireellisesti.

Vaalilautakunnan päätökseen tyytymätön voi saattaa oikaisuvaatimuksen saamelaiskäräjien hallituksen ratkaistavaksi viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, kun hän on saanut päätöksestä tiedon. Hallituksen on ratkaistava asia kiireellisesti.

Jos vaalilautakunnan tai saamelaiskäräjien hallituksen päätös sisältää sen, että henkilö otetaan vaaliluetteloon, vaalilautakunta lähettää viipymättä äänioikeutetulle 24 §:ssä tarkoitetun ilmoituskortin.

26 b §

Valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen

Saamelaiskäräjien hallituksen 26 §:ssä tarkoitettuun päätökseen ja vaalilautakunnan 26 a §:ssä tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, kun asianomainen on saanut päätöksestä tiedon.

Valituksen tekemisestä on muutoin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Korkeimman hallinto-oikeuden on annettava päätöksestään viipymättä tieto valittajalle, saamelaiskäräjien hallitukselle ja vaalilautakunnalle, jonka on tehtävä vaaliluetteloon päätöksestä mahdollisesti aiheutuvat muutokset ja tarvittaessa lähetettävä asianomaiselle 24 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti.

siitä poistamista koskevassa asiassa saa vaatia oikaisua saamelaiskäräjien kokoukselta siten kuin hallintolaisissa säädetään. Oikaisuvaatimus on kuitenkin tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Jos saamelaiskäräjien kokouksen päätös sisältää sen, että henkilö otetaan vaaliluetteloon, vaalilautakunta lähettää viipymättä äänioikeutetulle 24 §:ssä tarkoitetun ilmoituskortin.

26 b §

Valitus vaaliluettelo ja itseoikaisua koskevassa asiassa

Saamelaiskäräjien kokouksen päätökseen 26 §:ssä tarkoitettussa asiassa saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitus on kuitenkin tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Vaalilautakunnan päätökseen 25 §:n 4 momentissa tai 26 a §:ssä tarkoitettussa asiassa saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valitus on kuitenkin tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Korkeimman hallinto-oikeuden tai hallinto-oikeuden on annettava päätöksestään viipymättä tieto valittajalle ja vaalilautakunnalle, jonka on tehtävä vaaliluetteloon päätöksestä mahdollisesti aiheutuvat muutokset ja tarvittaessa lähetettävä asianomaiselle 24 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti.

27 §

Ehdokasasettelu

Ehdokkaan saamelaiskäräjien vaaleihin voi asettaa vähintään kolme äänioikeutettua saamelaista jättämällä vaalilautakunnalle asianmukaisesti täytetyn ja allekirjoitetun ehdokashakemuksen viimeistään 31 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista ennen kello 16. Hakemuksessa tulee olla:

1) ehdokkaan täydellinen nimi ja tarvittaessa ehdokkaan yleisesti tunnettu puhuttelunimi, henkilötunnus, arvo, ammatti tai toimi enintään kahdella ilmaisulla sekä kotikunta ja osoite; ja

2) ehdokkaan kirjallinen suostumus asettua saamelaiskäräjien asianomaisissa vaaleissa ehdokkaaksi.

Ehdokkaan asettaneet henkilöt muodostavat valitsijayhdistyksen, joka nimeää keskuudetaan asiamiehen ja vara-asiamiehen.

Kukin äänioikeutettu saa osallistua vain yhden ehdokkaan asettamiseen. Jos henkilö kuuluu kahteen tai useampaan valitsijayhdistykseen, vaalilautakunnan on poistettava hänen nimensä niistä kaikista.

Valitsijayhdistyksen asiamiehelle on varattava tilaisuus täydentää tai oikaista hakemuksen tietoja viimeistään 27 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista ennen kello 16.

27 a §

Ehdokasluettelo

Vaalilautakunta laatii vaalikelpoisista ehdokkaista ehdokasluettelon viimeistään 21 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Ehdokasluettelossa on yhteinen otsikko, joka yksilöi vaalin, sekä luettelo ehdokkaista numerojärjestyksessä alkaen ehdokasnumerosta 2. Ehdokkaiden järjestys luettelossa määräytyy vaalilautakunnan suorittaman arvannon perusteella.

Jokaisesta ehdokkaasta merkitään ehdokasluetteloon numero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen, sekä kotikunta. Ehdokkaan etu-nimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää ehdokkaan yle-

27 §

Ehdokasasettelu ja ehdokasluettelo

Ehdokkaan saamelaiskäräjien vaaleihin voi asettaa vähintään kolmen äänioikeutetun perustama valitsijayhdistys, jolla on oltava asiamies ja vara-asiamies.

Kukin äänioikeutettu saa osallistua vain yhden ehdokkaan asettamiseen. Jos henkilö kuuluu kahteen tai useampaan valitsijayhdistykseen, vaalilautakunnan on poistettava hänen nimensä niistä kaikista.

Valitsijayhdistyksen tulee tehdä ehdokashakemus vaalilautakunnalle viimeistään 31 päivänä ja sitä koskevat täydennykset viimeistään 27 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Vaalilautakunnan on laadittava ehdokasluettelo viimeistään 21 päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Ehdokasluettelo on julkaistava, lähetettävä vaaliasiamiehille ja pidettävä vaalien ajan nähtävänä. Oikeusministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ehdokashakemuksesta ja ehdokasluettelosta.

Vaalilautakunnan 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen ehdokasluettelosta ei saa hakea erikseen muutosta.

27 a § kumotaan

sesti tunnettua puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä. Ehdokasluettelo on julkaistava, lähetettävä vaaliasiamiehille ja pidettävä vaalien ajan nähtävänä.

Vaalilautakunnan 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta.

29 §

Vaalitoimituksen aloittaminen ja vaaliasiakirjat

Vaalitoimitus alkaa vaaliasiakirjojen lähettämällä äänioikeutetulle. Asiakirjat toimitetaan postin välityksellä kirjattuna lähetyksenä. Vaaliasiakirjoja ovat vaalilautakunnan leimalla varustettu äänestyslippu, vaalikuori, lähetekirje, lähete kuori, ehdokasluettelo ja äänestysohje.

30 §

Äänestäminen postin välityksellä

Äänioikeutettu voi käyttää äänioikeuttaan saatuaan vaaliasiakirjat. Äänestäminen on suoritettu, kun äänioikeutettu on jättänyt äänestyslipun sisältävän suljetun vaalikuoren ja täyttämänsä ja allekirjoittamansa lähetekirjeen lähete kuoreen *suljettuna* postin kuljettavaksi kirjattuna lähetyksenä. Jos äänestäjä liittää mukaan ilmoituskorttinsa, hän merkitsee lähetekirjeeseen vain allekirjoituksensa.

29 §

Vaaliasiakirjat

Vaalilautakunnan on viipymättä vaalitoimituksen alkamisen jälkeen toimitettava postitse jokaiselle äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa, vaalilautakunnan leimalla varustettu äänestyslippu, vaalikuori, lähetekirje, lähete kuori, ehdokasluettelo ja äänestysohje (vaaliasiakirjat).

Äänioikeutetulle, joka ei ole postitse saanut vaaliasiakirjoja tai jolta ne jostain syystä muutoin puuttuvat, tulee varata mahdollisuus saada vaaliasiakirjat vaalilautakunnan toimistosta tai vaalilautakunnan ilmoittamasta paikasta.

Äänestysohjeessa tulee mainita vaalilautakunnan toimiston ja mahdollisten muiden paikkojen, joista vaaliasiakirjat voidaan saada ja joihin ne voidaan palauttaa, käyntiosoitteet ja aukioloajat sekä lisäksi vaalipäivän äänestyspaikkojen käyntiosoitteet ja aukioloajat.

30 §

Äänestäminen postin välityksellä

Äänioikeutettu voi käyttää äänioikeuttaan saatuaan vaaliasiakirjat. *Äänestäjän on selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä.*

Äänestäminen on suoritettu, kun äänioikeutettu on jättänyt äänestyslipun sisältävän suljetun vaalikuoren ja täyttämänsä ja allekirjoittamansa vaalilautakunnalle osoitetun lähetekirjeen lähete kuoreen *suljettuina* postin

Postin välityksellä lähetettyjen *vaaliasiakirjojen* tulee olla vaalilautakunnalla ääntenlaskennan aloittamiseen mennessä.

31 §

Äänestäminen palauttamalla vaaliasiakirjat vaalilautakunnan toimistoon

Äänioikeutettu voi palauttaa 30 §:ssä tarkoitettuja vaaliasiakirjat henkilökohtaisesti myös vaalilautakunnan toimistoon tai muihin toimipisteisiin vaalien kolmannen täyden viikon maanantain ja neljännen täyden viikon perjantain välisenä aikana. Äänestäminen on suoritettu, kun äänioikeutettu on saanut kuitin vaaliasiakirjojen jättämisestä.

Vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että sen eri toimipisteisiin jätettyjä vaaliasiakirjoja säilytetään vaalisalaisuuden turvaavalla tavalla ja että vaaliasiakirjat toimitetaan turvallisesti vaalilautakunnan Inarin toimistoon ennen ääntenlaskennan aloittamista.

31 c §

Vaalitoimikunta

Vaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ennen vaaleja asettaa kutakin äänestyspaikkaa varten vaalitoimikunta, johon kuuluu kolme jäsentä ja kaksi varajäsentä siten, että asianomaista kuntaa vaalilautakunnassa edustava jäsen ja tämän henkilökohtainen varajäsen ovat vaalitoimikunnan yhtenä jäsenenä ja varajäsenenä.

Vaalitoimikunnan puheenjohtajana toimii toimikunnassa vaalilautakuntaa edustava jäsen. Varapuheenjohtajan vaalitoimikunta valitsee tarvittaessa keskuudestaan.

Vaalitoimikunta on päätösvaltainen kolmi-jäseninenä.

kuljetettavaksi. Jos äänestäjä liittää mukaan ilmoituskorttinsa, hän merkitsee lähetekirjeeseen vain allekirjoituksensa.

Postin välityksellä lähetettyjen *lähetekuorten* tulee olla vaalilautakunnalla ääntenlaskennan aloittamiseen mennessä.

31 §

Äänestäminen palauttamalla lähetekuori vaalilautakunnalle muutoin kuin postitse

Äänioikeutettu voi palauttaa *lähetekuoren* myös vaalilautakunnan toimistoon tai vaalilautakunnan ilmoittamiin paikkoihin vaalien kolmannen täyden viikon maanantain ja neljännen täyden viikon perjantain välisenä aikana sekä, jos vaalipäivän äänestys järjestetään, äänestyspaikan vaalitoimikunnalle.

Vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että sen eri toimipisteisiin jätettyjä vaaliasiakirjoja säilytetään vaalisalaisuuden turvaavalla tavalla ja että vaaliasiakirjat toimitetaan turvallisesti vaalilautakunnan Inarin toimistoon ennen ääntenlaskennan aloittamista.

31 c §

Vaalitoimikunta

Vaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ennen vaaleja asettaa kutakin äänestyspaikkaa varten vaalitoimikunta, johon kuuluu kolme jäsentä ja vähintään kaksi varajäsentä siten, että asianomaista kuntaa vaalilautakunnassa edustava jäsen ja tämän henkilökohtainen varajäsen ovat vaalitoimikunnan yhtenä jäsenenä ja varajäsenenä.

Vaalitoimikunnan puheenjohtajana toimii toimikunnassa vaalilautakuntaa edustava jäsen. Varapuheenjohtajan vaalitoimikunta valitsee tarvittaessa keskuudestaan.

Vaalitoimikunta on päätösvaltainen kolmi-jäseninenä.

31 h §

Vaalipäivän äänestyksen päättymisen ja vaalipöytäkirja

Vaalipäivän äänestyksen päättymisen jälkeen vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että sinetöity vaaliurna ja äänestysmerkinnät sisältävä äänestysalueen vaaliluettelo kuljetaan vaalisalaisuuden säilymisen turvaavalla tavalla vaalilautakunnan Inarin toimistoon. Vaalilautakunnan on huolehdittava vaaliurnan ja äänestysalueen vaaliluettelon säilyttämisestä turvallisessa paikassa ääntenlaskennan aloittamiseen asti.

Vaalitoimikunnan on lisäksi huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestyksestä pidetään pöytäkirjaa, johon merkitään:

- 1) päivä sekä kellonajat, jolloin vaalipäivän äänestys alkoi ja julistettiin päättyneeksi;
- 2) läsnä olleet vaalitoimikunnan jäsenet ja varajäsenet;
- 3) vaaliavustajat sekä äänestäjien itsensä valitsevat avustajat; sekä
- 4) äänestäneiden lukumäärä.

32 §

Äänestys hoitolaitoksessa ja kotona

Saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevassa laitoksessa hoidettavat henkilöt sekä ne kotiseutualueella kotona hoidettavat henkilöt, jotka eivät muutoin voisi äänestää ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saavat äänestää hoitopaikassaan.

Hoitopaikassa äänestystä varten vaalilautakunta määrää kyseistä kuntaa vaalilautakunnassa edustavan jäsenen ja varajäsenen vaalitoimitsijaksi ja hänen varamieheksensä.

Hoitopaikassa äänestettäessä äänestyksessä on äänestäjän ja vaalitoimitsijan lisäksi oltava mukana äänestäjän valitsema tai hyväksymä saamelaiskäräjien vaaliluetteloon äänioikeutetuksi merkitty henkilö.

31 h §

Vaalipäivän äänestyksen päättymisen ja vaalipöytäkirja

Vaalipäivän äänestyksen päättymisen jälkeen vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että sinetöity vaaliurna ja äänestysmerkinnät sisältävä äänestysalueen vaaliluettelo *sekä mahdollisesti vaalitoimikunnalle jätetyt lähete kuoret* toimitetaan vaalisalaisuuden säilymisen turvaavalla tavalla *ja ilman aiheutonta viivytystä* vaalilautakunnan Inarin toimistoon. *Vaalitoimikunnan on lisäksi huolehdittava sinetöimisvälineiden tuhoamisesta välittömästi uurnan sinetöinnin jälkeen.* Vaalilautakunnan on huolehdittava vaaliurnan ja äänestysalueen vaaliluettelon säilyttämisestä turvallisessa paikassa ääntenlaskennan aloittamiseen asti.

Vaalitoimikunnan on lisäksi huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestyksestä pidetään pöytäkirjaa, johon merkitään:

- 1) päivä sekä kellonajat, jolloin vaalipäivän äänestys alkoi ja julistettiin päättyneeksi;
- 2) läsnä olleet vaalitoimikunnan jäsenet ja varajäsenet;
- 3) vaaliavustajat sekä äänestäjien itsensä valitsevat avustajat;
- 4) äänestäneiden lukumäärä.

32 §

Äänestys hoitolaitoksessa ja kotona

Saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevassa laitoksessa hoidettavat henkilöt sekä ne kotiseutualueella kotona hoidettavat henkilöt, jotka eivät muutoin voisi äänestää ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saavat äänestää hoitopaikassaan.

Hoitopaikassa äänestystä varten vaalilautakunta määrää kyseistä kuntaa vaalilautakunnassa edustavan jäsenen ja varajäsenen vaalitoimitsijaksi ja hänen varamieheksensä. *Vaalitoimitsijan varamieheksi voidaan nimetä muukin tehtävään soveltuva henkilö.*

Hoitopaikassa äänestettäessä äänestyksessä on äänestäjän ja vaalitoimitsijan lisäksi oltava mukana äänestäjän valitsema tai hyväk-

symä saamelaiskäräjien vaaliluetteloon ääni-oikeutetuksi merkitty henkilö.

38 §

Vaalien tuloksen määräytyminen

Saamelaiskäräjien jäseniksi tulevat valituiksi 21 eniten ääniä saanutta ehdokasta, edellyttäen, että heidän joukossaan on vähintään kolme ehdokasta kustakin saamelaisten kotiseutualueen kunnasta. Jos jostakin näistä kunnista ei ole tässä joukossa kolme ehdokasta, tulevat tästä kunnasta olevista ehdokkaista valituiksi eniten ääniä saaneet kolme ehdokasta.

Varajäseneksi tulee valituksi kustakin saamelaisalueen kunnasta olevista ehdokkaista valituiksi tulneiden jälkeen seuraavaksi eniten ääniä saanut ehdokas.

Jos äänimäärät ovat yhtä suuret, ratkaistaan niiden keskinäinen järjestys arpomalla.

38 §

Vaalien tuloksen määräytyminen

Saamelaiskäräjien jäseniksi tulevat valituiksi 25 eniten ääniä saanutta ehdokasta, edellyttäen, että heidän joukossaan on vähintään 10 §:ssä säädetty määrä ehdokkaita kustakin saamelaisten kotiseutualueen kunnasta ja kotiseutualueen ulkopuolelta. Jos jostakin kotiseutualueen kunnasta tai kotiseutualueen ulkopuolelta ei tässä joukossa ole säädettyä määrää ehdokkaita, tulevat tästä kunnasta tai kotiseutualueen ulkopuolelta olevista ehdokkaista valituksi eniten ääniä saaneet ehdokkaat siten, että säädetty vähimmäismäärä täyttyy.

Varajäseneksi tulee valituksi kustakin saamelaisalueen kunnasta olevista ehdokkaista valituiksi tulneiden jälkeen seuraavaksi eniten ääniä saanut ehdokas, sekä kotiseutualueen ulkopuolelta valituksi tulleen jälkeen seuraavaksi eniten ääniä saanut ehdokas.

Jos äänimäärät ovat yhtä suuret, ratkaistaan niiden keskinäinen järjestys arpomalla.

40 §

Vaalien tulosta koskeva oikaisuvaatimus ja valitus

Äänioikeutettu, joka katsoo, että vaalilautakunnan päätös vaalien tuloksen vahvistamisesta tai vaalien toimittamiseen liittyvä muu toimenpide on lainvastainen, voi tehdä saamelaiskäräjien hallitukselle oikaisuvaatimuksen viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, jona vaalilautakunta on vahvistanut vaalien tuloksen.

Saamelaiskäräjien hallituksen on käsiteltävä oikaisuvaatimus kiireellisesti ja viimeistään ennen vaalivuoden loppua.

Saamelaiskäräjien hallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeim-

40 §

Vaalien tulosta koskeva valitus

Äänioikeutettu, joka katsoo, että vaalilautakunnan päätös vaalien tuloksen vahvistamisesta tai vaalien toimittamiseen liittyvä muu toimenpide on lainvastainen, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttö-laissa säädetään. Valitus on kuitenkin tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Jos vaalilautakunnan 1 momentissa tarkoitettu päätös tai toimenpide on ollut lainvastainen ja tämä on vaikuttanut vaalien tulok-

paan hallinto-oikeuteen viimeistään 14 päivänä siitä päivästä, jona asianomainen on saanut käräjien hallituksen päätöksen tiedoksi. Muutoksenhaussa noudatetaan muutoin, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Jos vaalilautakunnan 1 momentissa tarkoitettu päätös tai toimenpide on ollut lainvastainen ja tämä on vaikuttanut vaalien tulokseen, vaalien tulosta on oikaistava ja valtioneuvoston tarvittaessa määrättävä saamelaiskäräjien jäsenet ja varajäsenet vaalien oikaistun tuloksen mukaisesti.

Jos vaalien tulos ei ole oikaistavissa, vaalit on määrättävä *uusittavaksi*.

40 a §

Valituksen johdosta uusittavat vaalit

Uusittavien vaalien toimittamisesta huolehtii, mikäli mahdollista, sama vaalilautakunta kuin kumotuissa vaaleissa. Uusittavissa vaaleissa käytetään samaa lainvoimaista vaaliluetteloja ja ehdokasluetteloja kuin kumotuissa vaaleissa, jollei *saamelaiskäräjien hallitus* tai korkein hallinto-oikeus päätöksessään toisin määrää.

Uusittavien vaalien toimittamisesta on soveltuvien osin muutoin voimassa, mitä varsinainen vaalien toimittamisesta on säädetty.

Uusittavat vaalit toimitetaan sen kalenterikuukauden aikana, joka alkaa kahden täyden kalenterikuukauden kuluttua 1 momentissa mainitun päätöksen antamisen jälkeen. Vaalitoimitus aloitetaan lähettämällä äänioikeutetuille 29 §:ssä mainitut vaaliasiakirjat.

Uusittavien vaalien tuloksesta on heti ilmoitettava oikeusministeriölle.

5 luku

Muutoksenhaku

41 §

Valitus

Saamelaiskäräjien hallituksen ja lautakunnan sekä käräjien *asettaman* muun toimielimen,

vaalien tulosta on oikaistava ja valtioneuvoston tarvittaessa määrättävä saamelaiskäräjien jäsenet ja vara-jäsenet vaalien oikaistun tuloksen mukaisesti.

Jos vaalien tulos ei ole oikaistavissa, vaalit on määrättävä *uusittaviksi*.

40 a §

Valituksen johdosta uusittavat vaalit

Uusittavien vaalien toimittamisesta huolehtii, mikäli mahdollista, sama vaalilautakunta kuin kumotuissa vaaleissa. Uusittavissa vaaleissa käytetään samaa lainvoimaista vaaliluetteloja ja ehdokasluetteloja kuin kumotuissa vaaleissa, jollei *hallinto-oikeus* tai korkein hallinto-oikeus päätöksessään toisin määrää.

Uusittavien vaalien toimittamisesta on soveltuvien osin muutoin voimassa, mitä varsinainen vaalien toimittamisesta on säädetty.

Uusittavat vaalit toimitetaan sen kalenterikuukauden aikana, joka alkaa kahden täyden kalenterikuukauden kuluttua 1 momentissa mainitun päätöksen antamisen jälkeen. Vaalitoimitus aloitetaan lähettämällä äänioikeutetuille 29 §:ssä mainitut vaaliasiakirjat.

Uusittavien vaalien tuloksesta on heti ilmoitettava oikeusministeriölle.

5 luku

Erinäiset säännökset

41 §

Muutoksenhaku

Saamelaiskäräjien hallituksen päätökseen *saa vaatia oikaisua saamelaiskäräjien koko-*

men päätökseen saa hakea muutosta valittamalla saamelaiskäräjille, jollei tässä laissa tai muualla laissa toisin säädetä. Saamelaiskäräjien päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muutoksenhaussa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

ukselta ja lautakunnan sekä käräjien muun toimielimen päätökseen saamelaiskäräjien hallitukselta siten kuin hallintolaissa säädetään, jollei tässä laissa tai muualla laissa toisin säädetä.

Saamelaiskäräjien kokouksen ja hallituksen oikaisuvaatimuksen johdosta tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Saamelaiskäräjien kokouksen tekemään muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

6 luku

(otsikko kumotaan)

Erinäisiä säännöksiä

43 §

43 § kumotaan

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella. 2 momentti on kumottu L:lla 30.12.2002/1279.

2.

Laki**rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 40 luvun 11 §:n 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa
 604/2002 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

40 luku

40 luku

Virkarikoksista**Virkarikoksista**

11 §

11 §

Määritelmät

Määritelmät

1) virkamiehellä henkilöä, joka on virka- tai siihen rinnastettavassa palvelussuhteessa valtioon, kuntaan taikka kuntayhtymään tai muuhun kuntien julkisoikeudelliseen yhteistoimintaelimeen, eduskuntaan, valtion liikelaitokseen taikka evankelisluterilaiseen kirkkoon tai ortodoksiseen kirkkokuntaan tai sen seurakuntaan tai seurakuntien yhteistoimintaelimeen, Ahvenanmaan maakuntaan, Suomen Pankkiin, Kansaneläkelaitokseen, Työterveyslaitokseen, kunnalliseen eläkelaitokseen, Kuntien takauskeskukseen tai kunnalliseen työmarkkinalaitokseen;

1) virkamiehellä henkilöä, joka on virka- tai siihen rinnastettavassa palvelussuhteessa valtioon, kuntaan taikka kuntayhtymään tai muuhun kuntien julkisoikeudelliseen yhteistoimintaelimeen, eduskuntaan, valtion liikelaitokseen taikka evankelisluterilaiseen kirkkoon tai ortodoksiseen kirkkokuntaan tai sen seurakuntaan tai seurakuntien yhteistoimintaelimeen, Ahvenanmaan maakuntaan, *saamelaiskäräjiin*, Suomen Pankkiin, Kansaneläkelaitokseen, Työterveyslaitokseen, kunnalliseen eläkelaitokseen, Kuntien takauskeskukseen tai kunnalliseen työmarkkinalaitokseen;

1.

Láhka

sámedikkis addojuvvon lága rievdadeamis

Riikkabeivviid mearrádusa mielde

gomihuvvo sámedikkis addojuvvon lága (974/1995) 18 e — 18 i, 23 a, 27 a, 6 logu bajilčálus ja 43 § dakkárin go dain lea 18 e — 18 i § lágas 1725/1995 sihke 23 a ja 27 a § lágas 1279/2002,

rievdaduvvo 3, 4 a, 5 — 7, 9 -16, 18, 18 a, 18 c, 18 d, 19, 20, 23, 25, 25 a, 26, 26 b, 27, 29 - 31, 31 c, 31 h, 32, 38, 40 § ja 40 a §, 5 logu bajilčálus ja 41 §, dakkárin go dain leat 4 a § lágas 16, 18 a, 18 c, 18 d § lágas 1725/1995, 23, 25—26 b, 27, 30, 31, 31 c, 40 § lágas 1279/2002, 15 ja 20 § oassin lágas 1026/2003, 5, 13, 15, 20 ja 30 § oassin lágas 1279/2002, 9 § oassin lágas 626/2011, 16, 18 a, 18 c ja 18 d § lágas 1725/1995,, 18 § oassin lágas 1026/2003 sihke 23, 25, 25 a, 26, 26 b, 27, 31, 31 c, 31 h ja 40 § ja 40 a § lágas 1279/2002,

lasihuvvojit láhkii ođđa čuoggát 3 a, 17 a ja 17 b § čuovvovaččat:

3 §

Sápmelaš

Sápmelaččain dárkkuhuvvo dán lágas olmmoš, guhte doallá iežas sápmelažžan, dainna eavttuin:

1) ahte son ieš dahje goittotge okta su vanhemiin dahje ádjáin/áhkuin lea sohkaservošis oahppan sámegeala vuosttas giellan; dahje

2) ahte son lea oahppan sohkaservošis sáme kultuvrra ja doalahan oktavuoda dasa ja lea dakkár olbmo maŋisboahhti, mii lea merkejuvvon vearuhusa dahje veahkadatgirjedolu várás ráhkaduvvon virgeoapmahašššššgirjái lappalažžan; dahje

3) ahte goittotge okta su vanhemiin lea merkejuvvon dahje livčče sáhtán dán lága mielde su merket jietnavuoigadahtton olmmožin sámi parlameantta dahje sámedikki válggain.

Sámediggi giedahallá ohcamušaid, mat gusket sápmelaččaid váldima válgalogahallamii ja almmuhusaid, mat gusket válgalogahallamis eretváldima.

3 a §

Sáme kultuvra

Sáme kultuvrai gullet sámegeala, sámi kulturárbi, kulturovdanbuktimat, sámedáidda, sámiid árbevirolaš diehtu, árbevirolaš sámealáhusat ja daid dálá ollašuttinvuogit nugo maiddá sámiid eamiálbmogin ollašuttán kultuvrra eará vuogit ja hámit.

4 a §

Hálddahušvuogitvuodalaš njuolggadusaid heiveheapmi

Sámediggái ja dan doaibmaorgánáidda heivehuvvojit hálddahušláhka (434/2003), virgeoapmahaččaid doaimma almmolašvuodas addojuvvon láhka (621/1999), persovndadiehtoláhka (523/1999), arkiivaláhka (831/1994) ja láhka elektrovnnalaš áššedikšumis virgeoapmahaččaiguin (13/2003), juos dán lágas ii nuppeláhkai ásavuvvo.

5 §

Sámedikki almmolaš doaibmaváldi

Sámedikki bargun lea ovddidit sámiid eamiálbmotvuoigatvuođaid ollašuvvama Suomas nugo maiddái dikšut sámiid iežaset giela ja kultuvrra sihke sin sajádaga eamiálbmogin guoski áššiid.

Bargguide gulavaš áššiin sámediggi sáhtta bargat virgeoapmahaččaide álgagiid ja evttohusaid sihke addit cealkámušaid, ovddidit ja hálldašit sáme kultuvrra sihke miedihit ruhtadeami. Dáid áššiin sámediggi geavaha mearridanválddi nugo dán lágas dahje sierra eará sajis lágas ásahuvvo.

Sámediggi nanne doaimma várás bargoortnega.

6 §

Sámiid ovddasteapmi

Sámediggi ovddasta sámiid sisriikkalaš ja riikkaidgaskasaš barguin.

7 §

Čilgehus

Sámediggi ráhkada jahkásaččat riikkabeivviide čilgehusa sámiid guoski áššiid ovdáneamis.

9 §

Ovttasdoaibmangeatnegasvuohta

Virgeoapmahaččat ja almmolaš hálldahusbargguid eará dikšut ráddádallet nu ahte geahččalit ovttaráđálašvuhtii sámedikkiin sámiid ruovttuguovllus ollašuttot áigojuvvon dahje váikkuhusaid beales dohko guoski sihke eará erenomážit sámiid gillii dahje kultuvrrai dahje sin sajádahkii ja vuoigatvuođaide eamiálbmogin viidásit váikkuheaddji mearkašahhti doaibmabijuin..

Virgeoapmahaš ja almmolaš hálldahusbarggu eará dikšu galgá ráhkadit gevvon ráddádallamiin beavdegirji.

10 §

Čoahkkáibidju ja doaibmabadjji

Sámediggái gullet 25 lahtu ja vihtta várrelahtu, geat välljejuvvojit sámedikki vággain njealji kaleandarjahkáii hávil. Sámedikkis galget leat uhcimustá vihtta lahtu Anára gielddas, njeallje lahtu Ohcejoga gielddas, golbma lahtu Eanodaga gielddas ja guokte lahtu Soadegili gieldda Lappi bálgosa viidodagas ja okta várrelahttu guđege namuhuvvon gielddas. Lassin sámedikkis galgá leat sámiid ruovttuguovllu olggobealde uhcimustá okta lahttu ja várrelahttu.

Stáhtaráđdi mearrida sámedikki vággain bohtosa vuodul sámedikki lahtuid ja várrelahtuid doaimmaidaset, miedihá bivdagis earu doaimmas ja mearrida namuhuvvon vággain bohtosa vuodul ođđa lahtu ja várrelahtu su sadjái, guhte lea válgabaji áigge heaitán leat lahttun dahje várrelahttun.

Sámedikki lahtu dahje várrelahtu massedetiin 22 §:s dárkkuhuvvon válgagelbbolašvuoda doibmii, stáhtaráđdi galgá sámedikki álgaga vuodul gávnnahtit su luohhtámušdoaimma leat nohkan.

11 §

Sámedikki sáhkaolmmái

Sámediggi vällje gaskavuodastis sáhkaolbmá ja guokte várresáhkaolbmá. Válljemis galgá dakkaviide almmuhit vuoigatvuohtaministerijai.

12 §

Čoahkkimiid čoahkkáibovden

Sámedikki čoahkkin mearrida čoahkkimiid doallamis. Čoahkkima galgá lassin bovdet čoahkkái, juos sáhkaolmmái, stivrra sága-jodiheaddji dahje stivra geahččá dan dárbbaslašžan dahje goalmátoassi lahtuin nu gáibida dihto ášši gieđahallama várás.

Jos sámiid ruovttuguovllu gielddas välljejuvvon lahttu ii sáhte oassálastit čoahkkimii, su sadjái galgá bovdet seamma gielddas

válljejuvvon várrelahtu. Sámiid ruovttugovllu olggobealde válljejuvvon lahtu orodettiin eastašuvvan oassálastit čoahkkimii su sadjái bovdejuvvo ruovttugovllu olggobealde válljejuvvon várrelahttu.

13 §

Sámedikki stivra

Sámediggi vállje gaskavuodastis stivrra ságajodiheaddji ja guokte várreságajodiheaddji sihke eanemustá njeallje eará lahtu. Sámediggi vállje sámiid gaskavuodas stivrra lahtuide persovnnalaš várrelahtuid. Válljemis galgá dakkaviide almmuhit vuoigatvuoh-taministerijai.

Stivrra ságajodiheaddji ja várreságajodiheaddji eaba sáhte doaibmat sámedikki sáhkaolmmájin dahje várresáhkaolmmájin.

Stivrra ságajodiheaddji doaibmá doaimmastis ollesáigásaččat. Seamma olbmo sáhtta válljet stivrra ságajodiheaddjin eanemustá golmma maŋŋálas doaibmabadjin.

Válgajagi doaibmi stivrra ságajodiheaddji, guokte várreságajodiheaddji ja eará lahtut jotket goittotge doaimmasteaset dassážiigo odđa stivra lea válggaid maŋŋá válljejuvvon.

Stivra válmmaštallá áššiid sámedikki čoahkkimii ja ollašuhttá sámedikki mearrádusaid nugo bargoortnegis dárkilabbot mearriduvvo.

14 §

Eará doaibmaorgánat

Sámediggi ásaaha válgalávdegotti. Sámediggi sáhtta ásaahit maiddái eará doaibmaorgánaid sámiid kulturiešráđdemii gulavaš áššiid dikšuma várás.

15 §

Doaibmaválddi geavaheapmi

Sámedikki čoahkkin sihke stivra ja eará doaibmaorgánat geavahit sámediggái gulavaš doaibmaválddi dan mielde go dán lágas ása-huvvo ja sámedikki bargoortnegis mearriduvvo.

Sámedikki čoahkkin mearrida prinsihpalaččat mearkkašahti ja viidát váikkuheaddji áššiin, juos ášši hohpolašvuodas ii eará čuo-vo.

Doaibmaválddi ii oaččo sirdit 5 §:a 4 momanttas, 7 §:s, 10 §:a 3 momanttas, 11—14, 18 b, 18 c, 18 j, 20 iige 26 §:s dárkkuhuvvon áššiin.

16 §

Doaimmahagat ja bargoveahka

Sámedikkis leat doaimmahagat sihke virge- ja bargosoahpamušvuodot bargoveahka dan mielde go sámedikki bargoortnegis dárkilabbot mearriduvvo. Sámegiela doaimmahagas ása-huvvo sierra.

Sámedikki virgeolbmuide, virggiide ja virgegaskavuhtii heivehuvvo, mii stáhta virgeolbmui, virggiin ja virgegaskavuodas ása-huvvo ja mearriduvvo.

Bargoveaga bálvalusgaskavuoda eavttuin ja daid mearrašuvvamis lea vástideaddjiláhkai fámus, mii stáhta bálvalusgaskavuoda eavttuin ja daid mearrašuvvamis ása-huvvo, mearriduvvo dahje sohppojuvvo.

17 a §

*Čoahkkimii oassálastin teknihkalaš dieđusirdin-
dinvuogi geavaheamiin*

Sámedikki bargoortnegis sáhtta mearridit, ahte doaibmaorgána lahtut ja olbmot, geain lea doaibmaorgána čoahkkimis mieldeorrun- ja hállanvuoigatvuohta, sáhttet oassálastit čoahkkimii geavaheamiin videoráđđadallama dahje eará heivvolaš teknihkalaš dieđusirdin-
vuogi.

Bargoortnegis sáhtta addit dárkilut mearrádusaid teknihkalaš dieđusirdin-vuogi geavaheamis čuvvon meannudeamis.

17 b §

Álggavuoigatvuohta

Uhcimustá viđaloga jietnavuoigadahtton sápmelaččas lea vuoigatvuohta bargat sámediggái álgaga sámedikki bargguide gulavaš áššiin.

Bargoortnegis addojit dárkilut mearrádušat álggavuoigatvuoda geavaheamis čuvvon meannudeamis ja álgaga gieđahallamis.

18 §

Áššiid gieđahallan

Sámedikki čoahkkin lea mearridanválddalaš, go sáhkaolmmái dahje goabbá nu várresáhkaolbmáin ja uhcimustá bealli eará lahtuin lea báikki alde. Sámedikki eará doaibmaorgána lea mearridanválddalaš, go dan ságajodiheadji dahje várreságajodiheadji sihke uhcimustá bealli eará lahtuin lea báikki alde.

Sámedikki ja dan ásahan doaibmaorgána lahttu lea easttalaš váldit oasi dakkár mearrádusa bargamii, mii guoská persovnnalaččat su dahje hálddahuslága 28 §:a 2 momeanttas dárkkuhuvvon su lagašfuolkki dahje olbmo, gean sáhtá buohtastahtit dakkárii namuhuvvon paragraffa 3 momeantta mielde.

Áššit čovdojit sámedikkis eanetlogumearrádusain. Jienaid manadettiin dássálagaid, čoavdá sáhkaolbmá dahje ságajodiheadji jienaid. Válggain gehččojuvvo välljejuvvot dat, guhte oázžu eanemus jienaid. Jienaid manadettiin dássálagaid čoavdá vuorbádeapmi.

18 a §

Ruhtadoallu

Sámedikki ruhtadollui ja ruhtadoalloloahpaheapmai heivehuvvo dan lassin, mii dán lágas ásahuvvo, ruhtadoallolága (1336/1997).

18 c §

Ruhtadoalldárkkisteapmi

Sámedikki ruhtadoalldárkkisteaddjit välljejuvvot ja ruhtadoalldárkkisteami doaimmaheapmái heivehuvvo, mii dán lágas ja ruhtadoalldárkkistanlágas (459/2007) ásahuvvo.

Sámedikkis leat guokte ruhtadoalldárkkisteaddji ja guokte várreruhtadoalldárkkisteaddji. Sámediggi ja vuoigatvuohtaministeriija välljejit goabbáge ovttá ruhtadoalldárkkisteaddji ja ovttá várreruhtadoalldárkkisteadd-

ji. Ruhtadoalldárkkisteaddjit ja várreruhtadoalldárkkisteaddjit välljejuvvot njeallje kaleandarjáhká hávil.

Ruhtadoalldárkkisteaddji ja várreruhtadoalldárkkisteaddji galgá leat almmoshálddahausa ja -ekonomiija ruhtadoalldárkkisteaddjiin addon lágas (467/1999) dárkkuhuvvon JHTT –ruhtadoalldárkkisteaddji dahje JHTT -searvvuš.

18 d §

Ruhtadoalldárkkistanmuitalus

Ruhtadoalldárkkisteaddji galgá addit guđege ruhtadoallobajis cuoŋománu loahpa rádjai sámedikki stivrii čálalaš ruhtadoalldárkkistanmuitalusa, mii galgá, dan lassin maid ruhtadoalldárkkistanláhka eaktuda, sisttis doallat cealkámuša das, leatgo doaibmačilgehusas stáhtadoarjaga geavaheamis addon dieđut riehta.

19 §

Válgajahki ja válgabiire

Sámedikki válggat doaimmahuvvojit juohke njealját jage (*válgajahki*).

Sámedikki válggaid várás riika lea oktan válgabiiren.

20 §

Válgalávdegoddi

Válgalávdegoddi mearrida ohcamuša vuodul sápmelačča merkemis válgalogahallamii ja ráhkada válgalogahallama. Válgalávdegoddi ollašuhtá sámedikki válggaid nugo dán lágas ásahuvvo.

Válgalávdegoddái gullet ságajodiheadji ja guhtta eará lahtu, geain juohkehaččas lea persovnnalaš várrelahttu. Válgalávdegottis galgá leat lahttu ja várrelahttu sámiid ruovttuovllu juohke giełddas. Sierra sámegielat ja sámiid sierra kulturhámit bohtet válgalávdegottis ovddastuvvot.

23 §

Válgalogahallan

Válgalávdegoddi ráhkada jietnavuoigadahtton olbmuiin válgalogahallama ovddit válggaid válgalogahallama ja álbmotdiehtovuogádaga dieđuid vuodul. Válgalogahallamii merkejuvvojit gielddaid mielde alfabehtalaš ortnegii juohke jietnavuoigadahtton olbmo namma, persovdnadovddaldat, ruoktogielda ja čujuhus, juos ruoktogielda ja čujuhus leat dieđus. Ruoktogieldda ja čujuhusa ii goittotge oaččo merket válgalogahallamii, juos dát dieđut leat virgeoapmahaččaid doaimma almmolašvuodas addon lága 24 §:a 1 momantta 31 čuoggá mielde čiegusin doalahatit dahje juos olbmo buohta álbmotdiehtovuogádahkii lea vurkejuvvon álbmotdiehtovuogádagas ja álbmotreistatguovddáza dorvobálvalusain addon lága (661/2009) 36 §:s dárkkuhuvvon dorvogielddus.

Válgalogahallamii galgá ohcamuša vuodul váldit das váilu jietnavuoigadahtton sápmelačča. Válgalogahallamii merkejuvvon olbmo galgá eretváldit válgalogahallamis juos son almmuha, ahte son ii šat hálit leat merkejuvvon válgalogahallamii, dahje juos son lea jápmán. Ohcamuš ja almmuhus dahkkojit válgalávdegoddái, mii galgá giedahallat ášši almmá áššehis ádjáneami haga. Eaktun válgavuogiatvuodaid geavaheapmái lagamustá čuovvovaš sámedikki válggain goittotge lea, ahte ohcamuš ráhkaduvvo manjimustá válgajagi ovdal leahkki juovlamánu 31 beaivve ovdal dmu 16.

Válgalogahallama ráhkadeami oktavuodas válgalávdegoddi sáhtá iežas álgagis váldit vuhtii válgalogahallamii merkejuvvon jietnavuoigadahtton olbmo ovddit válggaid maŋŋá jienastanvuogiatvuodaagi juksan máná ja 21 §:s áshuvvon áiggi rádjai jienastanvuogiatvuodaagi juksan máná. Dákkár olbmo sáhtá goittotge váldit válgalogahallamii easkka das maŋŋá, go son lea čálalaččat almmuhan válgalávdegoddái doallat iežas dán lágas dárkkuhuvvon sápmelažžan.

Válgalávdegoddi nanne ja vuolláičállá válgalogahallama manjimustá válgajagi guovvamánu manjimuš beaivve.

25 §

Válgalogahallama oaidninláhkai doallan

Válgalávdegoddi ásahe válgalogahallama dahje das leahkki dieđuid earret persovdnadovddaldagaid oaidninláhkai nu, ahte oaidninláhkai doallama guoski áiggi nohkamis lea áigi válggaid doaimmaheapmái uhcimustá vihtta mánotbaji.

Válgalogahallan dollojuvvo oaidninláhkai 10 maŋŋálas árgabeaivve, ii goittotge árgalávvardaga, uhcimustá golbma diimmu beaivvis.

Válgalogahallama oaidninláhkai doallamis galgá almmolaččat gulahit.

Jietnavuoigadahtton, guhte oaivvilda, ahte su guoski merkejupmi válgalogahallamis lea boastut, oažžu gáibidit njulgema válgalávdegottis nugo hálddahuslágas áshuvvo. Njulgengáibádusa galgá goittotge bargat maŋimustá 14 beaivve válgalogahallama oaidninláhkai doallama guoski áiggi nohkamis.

25 a §

Válgalogahallama almmolašvuohhta

Juohkehaččas lea vuogiatvuohhta oahpásmuvvat válgalogahallamii ja dan ráhkadeapmái gulavaš áššebáhpáriidda dan áigge, go válgalogahallan dollojuvvo oaidninláhkai. Válgalogahallama ja dan ráhkadeapmái gulavaš áššebáhpáriid ii oaččo addit kopierema dahje govvideami várás iige dain oaččo addit kopijaid. Válgalogahallamii merkejuvvon olbmos lea goittotge vuogiatvuohhta oažžut nuvtá váldosa sus válgalogahallamii merkejuvvon dieđuin. Sus, guhte lea bivdán boahit merkejuvnot válgalogahallamii, lea vuogiatvuohhta oažžut dieđu ášši giedahallamii gulavaš áššebáhpáriin nugo virgeoapmahaččaid doaimma almmolašvuodas addon lága 11 §:s áshuvvo.

Válgalogahallama sihke dakkár válgalogahallama ráhkadeapmái gulavaš áššebáhpáriid, mat sistisdollet dieđuid olbmo etnihkalaš duogázis, galgá doallat čiegusin eará go 1 momanttas oaivvilduvvon áigge. Čiegusindoallangeatnegasvuohhta ii eastte dieđu addima sámediggái stivrra várrelahtu válljema várás iige sutnje, guhte dárbaša dieđu jienastanvuogiatvuoda čilgema várás.

Válgalogahallama ráhkadeapmái gulavaš áššebáhpáriid almmolašvuodas lea muđui fámus, mii virgeoapmahaččaid doaimma almmolašvuodas addojuvvon lágas áсахuvvo.

26 §

Njulgengáibádus válgalogahallama guoski áššis

Válgalávdegotti mearrádussii 23 §:s dárkkuhuvvon válgalogahallamii merkemis dahje das eretváldima guoski áššis oažžu gáibidit njulgema sámedikki čoahkkimis nugo hálddahuslágas áсахuvvo. Njulgengáibádusa galgá goittotge bargat mañimustá 14 beaivve mearrádusa diehtunoažžumis.

Juos dikki čoahkkima mearrádus sisttis doallá dan, ahte olmmoš váldo válgalogahallamii, dikki čoahkkin sádde dalán jientnavuoigahhton olbmui 24 §:s dárkkuhuvvon almmuhangoartta.

26 b §

Váidalus válgalogahallama ja iešnjulgema guoski áššis

Sámedikki čoahkkima mearrádussii 26 §:s dárkkuhuvvon áššis oažžu oheat nuppástusa váidalemiin alimus hálddahusriektái nugo hálddahuslágageavahanlágas (586/1996) áсахuvvo. Váidalusa galgá goittotge bargat mañimustá 14 beaivve mearrádusa diehtunoažžumis.

Válgalávdegotti mearrádussii 25 §:a 4 momeanttas dahje 26 a §:s dárkkuhuvvon áššis oažžu oheat nuppástusa váidalemiin hálddahusriektái nugo hálddahuslágageavahanlágas áсахuvvo. Váidalusa galgá goittotge bargat mañimustá 14 beaivve mearrádusa diehtunoažžumis. Hálddahusrievtti mearrádussii ii sáhte oheat nuppástusa váidalemiin.

Alimus hálddahusriekti dahje hálddahusriekti galgá addit mearrádusas farggamusat dieđu váidaleaddjái ja válgalávdegoddái, mii galgá bargat válgalogahallamii mearrádusas vejolaččat bohtán nuppástusaid ja dárbbu mielde sáddet áššeasálaš olbmui 24 §:s oavilduvvon almmuhangoartta.

27 §

Evttohasásaheapmi ja evttohaslogahallan

Evttohasa sámedikki válggaide sáhttá ása-hit uhcimustá logi jietnavuoigadahtton olbmo vuodđudan válljenovttastus, mas galgá leat áššealmmái ja várreáššealmmái.

Iešguhtet jietnavuoigadahtton oažžu oassálastit dušše ovtta evttohasa ásaheapmái. Juos olmmoš gullá guovtte dahje dan enant válljenovttastussii, válgalávdegoddi galgá sihkkut su nama eret buohkain dain.

Válljenovttastus galgá bargat evttohasohcamuša válgalávdegoddái mañimustá 31 beaivve ja dan guoski dievasmahttimiid mañimustá 27 beaivve ovdal válgadoaimmahusa álggaheami. Válgalávdegoddi galgá ráhkadit evttohaslogahallama mañimustá 21 beaivve ovdal válgadoaimmahusa álggaheami. Evttohaslogahallama galgá almmustahttit, sáddet válgaaššeolbmuide ja doallat válggaid áigge oaidninláhkai. Vuogiatvuhtaministerija áсахusain sáhttá addit dárkilut njuolggadusa-id evttohasohcamušas ja evttohaslogahallamis.

Válgalávdegotti 3 momeanttas dárkkuhuvvon mearrádussii evttohaslogahallamis ii oaččo oheat sierra nuppástusa.

29 §

Válgaáššebáhpárat

Válgalávdegoddi galgá farggamusat válgadoaimmahusa álgima mañná

doaimmahit poastta fárus juohke jietnavuoigadahtton olbmui, gean čujuhus lea dieđus, válgalávdegotti steampaliin rustejuvvon jienastanlihpo, válgakonfeluhta, sáddenreivve, sáddenkonfeluhta, evttohaslogahallama ja jienastanrávvagiid (*válgaáššebáhpárat*).

Jietnavuoigadahtton olbmui, guhte ii leat poastta fárus ožžon válgaáššebáhpáriid dahje geas dat man nu sivas muđui

váilot, galgá várret vejolašvuoda oažžut válgaáššebáhpáriid válgalávdegotti doaimmahagas dahje válgalávdegotti almmuhan báikkis.

Jienastanrávvagiin galgá máinnašit válgalávdegotti doaimmahaga ja vejolaš eará báikkiid, gos válgaáššebáhpáriid sáhttá

oažžut ja gosa daid sáhtta máhcahit, uksačujuhusaid ja rabasáiggiid sihke lassin válgabeaivve jienastanbáikkiid uksačujuhusaid ja rabasáiggiid.

30 §

Jienasteapmi poastta bokte

Jietnavuoigadahtton sáhtta geavahit jienastanvuogavuođa oáččodettiin válgasáibáhpáriid. Jienasteaddji galgá čielgasit merket jienastanlihppui dan evttohasa nummira, gean buorin son addá jiena.

Jienasteapmi lea dahkkon, go jietnavuoigadahtton olmmoš lea bidjan poastta fárrui válgalávdegoddái čujuhemiin sáddenkonfeluhta, man sisa lea gokčojuvvon giddejuvvon válgakonfeluhta, man siste lea jienastanlihppo, ja sáddenreivve, man son lea deavdán ja vuolláičállán. Juos jienasteaddji bidjá fárrui almmuhangoartta, son merke sáddenreivvii dušše vuolláičállasa.

Poastta bokte sáddejuvvon sáddenkonfeluhta galgá leat válgalávdegottis ovdalgo jienaidrehkenastin álgá.

31 §

Jienasteapmi máhcahemiin sáddenkonfeluhta válgalávdegoddái muđui go poastta fárus

Jietnavuoigadahtton sáhtta máhcahit sáddenkonfeluhta maiddái válgalávdegotti doaimmahakkii dahje válgalávdegotti almmuhan báikkiide válggaid goalmát dievas vahku vuossárgga ja njealját dievas vahku bearjadaga gaskasaš áigge sihke, juos válgabeaivve jienasteapmi lágiduvvo, jienastanbáikki válgadoaibmagoddái.

Válgalávdegoddi galgá fuolahit das, ahte dan sierra doaimbabáikkiide guđdon válgasáibáhpárat seailuhuvvojit válgáčiegusvuoda sihkkarasti vugiin ja ahte válgasáibáhpárat doaimmahuvvojit dorvvolaččat válgalávdegotti Anára doaimmahakkii ovdalgo jienaid rehkenastin álgá.

31 c §

Válgadoaibmagoddi

Válgalávdegoddi galgá áiggil ovdal válggaid ásahtit iešguđet jienastanbáikki várás válgadoaibmagotti, masa gullet golbma lahtu ja uhcimustá guokte várrelahtu nu, ahte áššáigullelaš gieldda válgalávdegottis ovdasteaddji lahttu ja su persovnnalaš várrelahttu leat válgadoaibmagotti oktan lahttun ja várrelahttun.

Válgadoaibmagotti ságajodiheddjin doaimmá doaimmagottis válgalávdegotti ovddasteaddji lahttu. Várreságajodiheddji válgadoaibmagoddi vállje dárbbasettiin gaskavuodastis.

Válgadoaibmagoddi lea mearridanválddálaš golmmalahttosazžan.

31 h §

Válgabeaivve jienasteami nohkan ja válgabeavdegirji

Válgabeaivve jienasteami nohkama maŋŋá válgadoaibmagoddi galgá fuolahit das, ahte seilejuvvon válgaurdna ja jienastanmerkemiid sisttisdoalli jienastanguovllu válgalogahallan sihke vejolaččat válgadoaibmagoddái guđdojuvvon sáddenkonfeluhtat doaimmahuvvojit válgáčiegusvuoda seailuma sihkkarasti vugiin ja almmá áššehis ádjáneami haga válgalávdegotti Anára doaimmahakkii. Válgalávdegoddi galgá fuolahit válgaurtna ja jienastanguovllu válgalogahallama seailuheamis dorvvolaš báikkis

jienaidrehkenastima álggaheami rádjai sihke seilenreaidduid duššadeamis dakkaviđe urna seilema maŋŋá.

Válgadoaibmagoddi galgá lassin fuolahit das, ahte válgabeaivve jienasteamis dollojuvvo beavdegirji, masa merkejuvvojit:

1) beaivi sihke diibmoáiggit, goas válgabeaivvi jienasteapmi álggii ja celkojuvvui leat nohkan;

2) mielde leamašan válgadoaibmagotti lahttu ja várrelahttu;

3) válgaveahkit sihke jienasteaddjiid iežaset válljen veahkit; sihke

4) jienasteaddjiid lohkuemearri.

32 §

Jienasteapmi dikšunlágádusas ja ruovttus

Olbmot, geat leat divššus lágádusas sámiid ruovttuguovllus ja dat olbmot, geat leat divššus ruovttus ruovttuguovllus, ja geat eai eará láhkai sáhtáši jienastit almmá mearihis váttisvuodaid haga, ožžot jienastit dikšunbáikkisteaset.

Dikšunbáikkis jienasteami várás válgalávdegoddi mearrida guoskevaš gieldda válgalávdegottis ovdasteaddji lahtu ja várrelahtu válgadoaibma-olmmožin ja su várreolmmožin. Válgadoaibmaolbmo várreolmmožin sáhtá nammadit bargui heivvolaš earáge olbmo.

Dikšunbáikkis jienastettiin jienasteamis galgá leat jienasteaddji ja válgadoaibmaolbmo lassín fárus jienasteaddji válljen dahje dohkkehan sámedikki válgalogahallamii merkejuvvon jietnavuoigadahtton olmmoš.

38 §

Válggaid bohtosa mearrašuvvan

Sámedikki lahttun válljejuvvojit 25 eanemusat jienaid ožžon evttohasa, dainna evttuin, ahte sin joavkkus lea uhcimustá 10 §:s ásašuvvon mearri evttohasat guđege sámiid ruovttuguovllu gielddas ja ruovttuguovllu olggobealde. Juos man nu ruovttuguovllu gielddas dahje ruovttuguovllu olggobealde ii leat dán joavkkus ásašuvvon mearri evttohasat, bohtet dán gielddas dahje ruovttuguovllu olggobealde leahkki evttohasain válljejuvvo evttohasat nu, ahte ásašuvvon uhcimusmearri ollašuvvá.

Várrelahttun válljejuvvo guđege sáme- guovllu gieldda evttohasain dat evttohas guhte čuovvovaččat eanemusat leat ožžon jienaid, sihke ruovttuguovllu olggobelde válljejuvvon maŋŋá čuovvovaččat eanemusat jienaid ožžon evttohas.

Juos jietnamearit leat seamma stuorrá, daid gaskanas ortnet čovdojuvvo vuorbádemii.

40 §

Válggaid bohtosa guoski váidalus

Jietnavuoigadahtton olmmoš, guhte oaivvilda, ahte válgalávdegotti mearráduš válggaid bohtosa nannemis dahje válggaid doaimmahepmái gulavaš eará doaimbaidju

lea lágavuostásaš, oažžu ohecat nuppástusa váidalemiin hálddahušriektái nugo hálddahušlágageavahanlágas ásašuvvo. Váidalusa galgá goittotge bargat 14 beaivve siste das, go válggaid boadus lea almmustahtton.

Hálddahušrievtti mearrádušas oažžu váidit alimus hálddahušriektái nu mo hálddahušláhkeavahanlágas ásašuvvo.

Juos válgalávdegotti 1 momeanttas dárkkuhuvvon mearráduš dahje doaimbaidju leamašan lágavuostásaš ja dat lea váikkuhan válggaid bohtosis, válggaid bohtosa galgá njulget ja stáhtaráđđi galgá dárbbasettiin mearridit sámedikki lahtuid ja várrelahtuid válggaid njulgejuvvon bohtosa mielde.

Juos válggaid boadus ii leat njulgemis, válggaid galgá mearridit doallat ođđasit.

40 a §

Váidima geažil ođđasis gevvon válggat

Ođđasis gevvon válggaid doaimmaheamis fuolaha, juos vejolaš, seamma válgalávdegoddi go gomihuvvon válggain. Ođđasis gevvon válggain geavahuvo seamma lágafámolaš válgalogahallan ja evttohaslogahallan go gomihuvvon válggain, juos hálddahušriekti dahje alimus hálddahušriekti mearrádušastis nuppe láhkai mearrida

Ođđasis gevvon válggaid doaimmaheamis lea heivvolaš osiin muđuid fámus, mii áitosaš válggaid doaimmaheamis lea ásašuvvon.

Ođđasis gevvon válggat doaimmahuvvojit dan kaleanddarmánu áige, mii álgá guovtti olles kaleanddarmánu geahčen 1 momeanttas máinnašuvvon mearrádušasa addima maŋŋá. Válgalmmuhus álggahuvo sáddemiin jietnavuoigadahtton olbmuid 29 §:s máinnašuvvon válgááššebáhpáriid.

Ođđasis gevvon válggaid bohtosis galgá dalán almmuhuvvot vuoigatvuohtaministerijai.

5 lohku

Sierranas njuolggadusat

41 §

Nuppástusohecan

Sámedikki stivrra mearrádussii oažžu gáibidit njulgema sámedikki čoahkkimis ja lávdegotti sihke sámedikki eará doaibmaorgána mearrádussii sámedikki stivrras nugo hálddahuslágas ásahuvvo, juos ii dán lágas dahje eará sajis lágas nuppeláhkai ásahuvvo.

Sámedikki čoahkkima dahkan eará mearrádussii oažžu oheat nuppástusa váidalemiin hálddahusriektái nugo hálddahuslágageavahanlágas ásahuvvo, juos eará sajis lágas ii nuppeláhkai ásahuvvo.

Hálddahusrievtti mearrádussii oažžu oheat nuppástusa váidalemiin dušše, juos alimus hálddahusriekti mieđiha váidalanlobi.

Dát láhka boahká fápmui beaivve mánu 20.

Sámediggái, man doaibmabadji lea gaskan dán lága fápmui boadedettiin, heivehuvvo 7, 11—13, 15, 18, 18 a , 18 c ja 18 d §:a dakkárin go dat ledje dán lága fápmui boadedettiin ii ge dasa heivehuvvo 17 a ja 17 b §:a. Stivrra ságajodiheaddji odđasis válljema guoski 13 §:a 3 momeantta heivehettiin eai válde lohku dat doaibmabajit, mat leat nohkan ovdal dán lága fápmuiboahhtima.

2.

Láhka**rihkuslága 40 logu 11 §:a rievdadeamis**

Riikkabeivviid mearrádusa mielde
rievdaduvvo rihkuslága (39/1889) 40 logu 11 §:a 1 čuokkis, dakkárin go dat lea lágas
604/2002 čuovvovaččat:

11 §
meroštallamat

Dát láhka boahdá fápmui _____
mánu 20 . _____ *beaivve*

Evttohus

Dán lágas dárkkuhuvvo:

1) virgeolbmui olbmo, guhte lea virge- dahje dasa buohtastahtti bálvalusgas- kavuođas stáhtii, gildii dahje gielddaduv- tupmái dahje eará gielddaid almmosvuoigat- vuodalaš ovttasdoaimmanorgánai, riikkabeiv- viide, stáhta fitnodatlágádussii dahje evange- lalaš kirkui dahje ortodoksalaš kirkogoddái dahje dan searvegoddái dahje searvegottiid ovttasdoaimmanorgánai, Álánda eanan- goddái, sámediggái, Suoma Bánkui, Álbmot- ealáhatlágádussii, Bargodearvvas- vuodálágádussii, gieldda ealáhatlágádussii, Gielddaid dáhkádušguovddáži dahje gieldda bargomárkanlágádussii;

;

1.

Laahâ

sämitiggeest adelum laavâ rievâdmist

Ovdâskode miärâdâs miel

komettuvvoo sämitiggeest adelum laavâ (974/1995) 18 e–18 i, 23 a já 27 a §, 6 lovo paa-jeelčáálus já 43 §, tagarin ko tain láá 18 e–8 i § laavâst 1725/1995 sehe 23 a já 27 a § laavâst 1279/2002,

rievdâduvvo 3, 4 a 5—7, 9—16, 18, 18 a, 18 c, 18 d, 19, 20, 23, 25, 25 a, 26, 26 b, 27, 29–31, 31 c, 31 h, 32, 38, 40 já 40 a §, 5 lovo paa-jeelčáálus já 41 §,

tagarin ko tain láá 4 a § laavâst 1026/2003, 5, 13, 15, 20 já 30 § uáassin laavâst 1279/2002, 9 § uáassin laavâst 626/2011, 16, 18 a, 18 c já 18 d § laavâst 1725/1995, 18 § uáassin laavâst 1026/2003 sehe 23, 25, 25 a, 26, 26 b, 27, 31, 31 c, 31 h, 40 já 40 a § laavâst 1279/2002

lasettuvvoo laahân uddâ 3 a, 17 a já 17 b § čuávnoonáal:

3 §

Sämmiláš

Sämmiláin uáivilduvvoo taan laavâst ulmuu, kote ana jiejjâs sämmilâžžân, toin iävttoin:

1) ete sun jieš teikâ aainâs-uv ohtâ suu vanhimijn teikâ ááhust já äijihist lii oppâm sämikielâ vuossmuu kiellân; teikâ

2) ete sun lii oommâm suhâčonâstuvâidis peht sämikulttuur já paijeentoollâm ohtâvuodâ toos já lii taggaar ulmuu maa-jeeldpuáttee, kote lii merkkejum viärruttâs teikâ aalmugkirjetuálu várâs rahtum virgeomâhâššikiirján lappalâžžân; teikâ

3) ete aainâs-uv nubbe suu vanhimijn lii merkkejum teikâ ličij puáhtâm taan laavâ miel merkkejuđ jienâvuoigâdvuodâlâžžân säämi airâskode teikâ sämitige vaaljâin.

Sämitigge kiedâvuš ucâmušâid sämmilij väldiimist vaaljâluvâttálmân já almottâsâid vaaljâluvâttálmist meddâlvöldiimist.

3 a §

Sämikulttuur

Sämikulttuurân kuleh sämikielâ, säämi kulttuurârbi, kulttuurolgospyehtimeh, sämitaaidâ, sämmilij ärbivuávâlâš tiätu, ärbivuáváliih sämi-iäláttâsah já tai táálâá-áigásiih hárrjuttem háámih siämmáa ko eres sämmilij algâaalmugin hárrjuttem kulttuur täävih já háámih.

4 a §

Haldáttâhriävtálij siädusij heiviittem

Sämitiigán já ton toimâorganáid heiviituvvojeh haldáttâhlaahâ (434/2003), virgeomâhâi tooimâ almolâšvuodâst adelum laahâ (621/1999), olmooštiätulaahâ (523/1999), arkkâdâhlaahâ (831/1994) já laahâ šledgâlâš ášástálmist virgeomâhâštoomâst (13/2003), jis taan laavâst ij nubenáal asáttuu.

5 §

Sämitige almos toimäväldi

Sämitige pargon lii ovdediđ sämmilij algääalmugvuoigâdvuodâi olášum Suomâst sehe tipšod sämmilij jieijâs kielân já kulttuurân sehe sii sajattâhân algääalmugin kyeskee aášijd.

Pargoidis kullee aášijn sämitigge puáhtá toohâđ virgeomâháid alguid já iávtuttâsâid sehe adelid ciálkkámušâid, ovdediđ já haldâšid sämikulttuur sehe miedettiđ ruttádem. Tain aášijn sämitigge kiávtvá meridenvääldi nuuvt ko taan laavâst teikâ eres saajeest laavâst asáttuvvoo.

Sämitigge naanood toomâs várás pargoornig.

6 §

Sämmilij ovdâstem

Sämitigge oovdâst sämmilijd aalmuglii já aalmugjikkoskâsii pargooinis.

7 §

Muštáluš

Sämitigge ráhtá ihásávt ovdâskoodán muštáluš sämmilijd kyeskee aášij ovdânmist.

9 §

Oovtâstoimâkenigâsvuotâ

Virgeomâhááh já eres almolijd haldáttâhtoimâid tipšoođ ráđádâleh ohtsâšibárdâsân viggámáin sämitiggijn sämikuávlust olášuttetee teikâ vaikuttâsâi peeleeest toos ulátteijee sehe eres eromâšávt sämmilij kielân teikâ kulttuurân teikâ sii sajattâhân teikâ vuoigâdvuodâid algääalmugin vaikutteijee tooimâin, moh láá vijđáht vaikutteijee já merhâšittee.

Virgeomâhâš já eres almolii haldáttâhtoimâ tipšoo kalgeh ráhtid toollum ráđádâlmijn pevdikirje.

10 §

Čuákánpieijâm já toimápaje

Sämitiigán kuleh 25 jesânid já vittâ värijeessân, kiáh väljejuvvojeđ sämitige vaaljâin neelji kalenderihân häävild. Sämitiggeest kalga lede ucemustáá vittâ jeessân Anaar kieldâst, nelji jeessân Uejuv kieldâst, kilmâ jeessân Iänuduv kieldâst já kyehti jeessân Suádigil kieldâ Laapi palgâs kuávlust já ohtâ värijeessân jieškote-uv mainâšum kieldâst. Lasseen tiggeest kalga lede sämikuávlulguubeln ucemustáá ohtâ jeessân já värijeessân.

Staatâräädi meerrid sämitige vaaljâi puátusij vuáduvd sämitige jesânijd já väriješânijd toimâidis, miedeet pivdemist iáru tooimâst já meerrid mainâšum vaaljâi puátusij vuáduvd uddâ jeessân já värijeessân ton sajan, kote lii vaaljâpaje ääigi joskâm lemist jeessân teikâ värijeessân.

Sämitige jeessân teikâ värijeessân moonâtdijn 22 §:st uáivildum vaaljâtohálâšvuodâ tooimâs staatâräädi kalga sämitige algust páhudid suu luáttámuštooimâ joskâm.

11 §

Sämitige sahâalmâi

Sämitigge väljee koskâvuodâstis sahâalmaa já kyehti värisahâalmaa. Valjiimist kalga tállân almottiđ riehtiministeriön.

12 §

Čuákkimij čuákánkočcom

Sämitige čuákkim meerrid čuákkimijdis tolâmist. Čuákkim kalga lasseen koččod čuákán, jis sahâalmâi, stivrâ saavâjodetteijee teikâ stivrâ kiäččá tom tárbulâžžân teikâ kuálmádâs jesânijnuuvt váátá tiátu ääši kiedâvuššâm várás.

Jis sämikuávlul kieldâst väljejum jeessân ij pyevti uásálistid čuákkimân, suu sajan kalga koččod siämmáá kieldâst väljejeum värijeessân. Jis sämikuávlulguubeln väljejum jeessân ij pyevti uásálistid čuákkimân, suu sajan kočoduvvoo sämikuávlulguubeln väljejum värijeessân.

13 §

Sämitige stivrâ

Sämitigge väljee koskâvuodâstis stivrâ, kost lii saavâjodetteijee já kyehti väri-saavâjodetteijee sehe enâmustáá nelji eres jeessân. Sämitigge väljee sämmilij koskâvuodâst stivrâ jesânâid persovnljij värijesânijid. Valjiimist kalga tállân almottid riehtiministeriön.

Stivrâ saavâjodetteijee já värisaavâjodetteijee iä pyevti toimâđ sämitige sahâalmajin teikâ värisahâalmajin.

Stivrâ saavâjodetteijee parga toimâstis váldutoimâlávt. Siämmáá ulmuu puáhtá valjiđ stivrâ saavâjodetteijen enâmustáá kuulmâ maŋaláš toimâpaijeen.

Vaaljâive tuáimee stivrâ saavâjodetteijee, kyehti värisaavâjodetteijee já eres jesâneh juádhijh kuittâg toimâstis tassaaš, ko uđđâ stivrâ lii vaaljâi maŋa väljejum.

Stivrâ valmâštâl aasijđ sämitige čuákkimân já olášut tige miärádásâid nuuvt ko pargo-oornigist tärhibeht meriduvvoo.

14 §

Eres toimâorgaaneh

Sämitigge aasât vaaljâlâvdikode. Tigge puáhtá asättid meid eres toimâorgaanijđ sämmilij kulttuurjieshaaldâsmân kullee aasij tipšomân.

15 §

Toimâväldi kevtim

Sämitige čuákkim sehe stivrâ já eres toimâorgaaneh kevttih tiigán kullee toimâväldi ton mielđ ko taan laavâst asâttuvvoo já sämitige pargo-oornigist meriduvvoo.

Sämitige čuákkim meerrid prinsiiplávt merhâsittee já vijdáht vaikutteijee aasijn, jis ääsi huappuvuodâ tiet ij eres čuávu.

Toimâväldi ij uázžu sirded 5 § 3 momentist, 7 §:st, 10 § 3 momentist, 11–14, 18 b, 18 c, 18 j, 20 ige 26 §:st uáivildum aasijn.

16 §

Toimâttuvah já pargoviehá

Sämitiggeest láá toimâttuvah sehe virge- já pargosopâmuškoskâvuodâláš pargoviehá ton mielđ ko tast sämitige pargo-oornigist tärhibeht meriduvvoo. Sämikielâ toimâttuvvâst asâttuvvoo sierâ.

Sämitige virgealmâid, virgijđ já virgekoskâvuotân heiviittuvvoo, mii staatâ virgealmâin, viirgijn já virgekoskâvuodâst asâttuvvoo já meriduvvoo.

Pargovievá palvâluskoskâvuodâ iävtuin já tai meriduumist lii västideijeenáál vyeimist, mii staatâ palvâluskoskâvuodâ iävtuin já tai meriduumist asâttuvvoo, meriduvvoo teikâ suáppoo.

17 a §

Čuákkimân uásálistem teknisii tiäđusirdem-täavi kevttimáin

Sämitige pargo-oornigist puáhtá meridid, ete toimâorgaan jesâneh já ulmuuh, kiän lii toimâorgaan čuákkimist mielđiorroom- já sárnumvuoigâdvuotâ, pyehtih uásálistid čuákkimân kevttimáin videorádádállâm teikâ eres hiäivulii teknisii tiäđusirdem-täavi.

Pargo-oornigist puáhtá adelid tärhibijđ miärádásâid teknisii tiäđusirdem-täavi kevtidijn nuávditteijee monâttálmist.

17 b §

Aalgâvuoigâdvuotâ

Ucemustáá vittlov jienâvuoigâdvuodálii sämmiliist lii vuoigâdvuotâ toohâđ sämitiigán alguu tige pargoid kullee ääsist.

Tärhibeh miärádásah aalgâvuoigâdvuodâ kevttimist nuávditteijee monâttálmist já alguu kiedâvušmist adeluvvojeh pargo-oornigist.

18 §

Aasij kiedâvuššâm

Sämitige čuákkim lii meridemváldáláš, ko sahâalmai teikâ juábbáá kuábbáá värisahâalmain já ucemustáá peeli eres jesâniijn láá mielđi. Sämitige eres toimâorgaan lii meridemváldáláš ko ton saavâjodetteijee teikâ värisaavâjodetteijee sehe ucemustáá peeli eres jesâniijn láá mielđi.

Sämitige já ton asâtem toimâorgaan jeessân lii iästuláš uásálistiđ taggaar miärádâs tohâmân, mii kuáská persovnlávt sunjin teikâ suu haldáttâhlaavâ 28 § 2 momentist uáivildum aldahuálkán teikâ tagarin mainâšum ceehi 3 moomeent mielđ palđálistee ulmui.

Ääsih čuávdajeh sämitiggeest eenâblohomiärádâssáin. Jis jienah maneh táásá, sahâalma teikâ saavâjodetteijee jienâ čuávdá. Vaaljâin kiäččoo väljejum tot, kote uázžu enâmustáá jienâid. Jis jienah maneh táásá, vyerbi čuávdá.

18 a §

Ruttâtuálu

Sämitige ruttâtuálun já ruttâtuálulooppâtmân heiviitteh ton lasen, mii taan laavâst asâttuvvoo, ruttâtuálulaavâ (1336/1997).

18 c §

Tilitärhistem

Sämitige tilitärhistei ei valjiimân já tilitärhistem tooimâtmân heiviittuvvoo, mii taan laavâst já tilitärhistemlaavâst (459/2007) asâttuvvoo.

Sämitiggeest láá kyehti tilitärhistei ei já kyehti väritilitärhistei ei. Sämitigge já riehtiministeriö väljeje kuohtuuh oovtâ tilitärhistei ei já oovtâ väritilitärhistei ei. Tilitärhistei eeh já väritilitärhistei eeh väljejuvvoje neelji kalenderihán häävild.

Tilitärhistei ei já väritilitärhistei ei kalgeh lede almoshaldáttuv já -ekonomia tilitärhistei ein adelum laavâst (467/1999) uáivildum JHTT – tilitärhistei ei teikâ JHTT -siärvus.

18 d §

Tilitärhistemmuštáluš

Tilitärhistei ei kalga adelid jieškote-uv tili-paajeest čuánuimáanu loopâ räi sämitige stiivrân kirjálii tilitärhistemmuštáluš, mii kalga, ton lasseen maid tilitärhistemlaavâst väätih, siskeldiđ eiäkkámuš tast, láá-uv staatâtorjuu kiävtust toimâmuštálušast adelum tiäduh olmâ.

19 §

Vaaljâihe já vaaljâpirrâdâh

Sämitige vaaljah toimâttuvvoje jye hi niäljád ive (vaaljâihe).

Sämitige vaaljâi väräs staatâ lii ohtân vaaljâpirrâdâhhân.

20 §

Vaaljälävdikodde

Vaaljälävdikodde meerrid ucâmušast sämmilij merkkiimist vaaljälüvättálmân já ráhtá vaaljälüvättállâm. Vaaljälävdikodde olâsutt sämitige vaaljâid nuuvt ko taan laavâst asâttuvvoo.

Vaaljälävdikoodán kuleh saavâjodetteijee já kuttâ eres jeessân, main juáhhâst lii persovnlâš värijeessân. Vaaljälävdikoddeest kalgeh lede jeessân já värijeessân jieškote-uv sämikuávu kieldâst. Säâmi jieškote-uv kielah já sämmilij jieškote-uv kulttuurhäämih kalgeh lede vaaljälävdikoddeest ovdâstud.

23 §

Vaaljälüvättállâm

Vaaljälävdikodde ráhtá jienâvuoi gâdovuodâlijn vaaljälüvättállâm ovdebij vaaljâi vaaljälüvättállâm já aalmugtiätuvuáhâduv tiädui vuâduld. Vaaljälüvättálmân merkkejuvvoje kieldâi mielđ puustávlâš oornigân jye hi jienâvuoi gâdovuodâlij nommâ, persovntubdâldâh, päikkikielâ já čujottâs, jis päikkikielâ já čujottâs láá tiädust. Päikkikielâ já čujottâs ij kuittâg uážu merkkiđ vaaljälüvättálmân, jis taid tiäduid kalga virgeomâhâi tooimâ almolâšvuodâst adelum laavâ 24 § 1 moomeent 31 saje mielđ toollâđ syeligâsast teikâ jis ulmuu peht aalmugtiätuvuáhâdâhân lii vyerkkejum aalmugtiätu-

vuáháduvvást já Aalmugregisterkuávdáá visásmittempalvâlusâin adelum laavâ (661/2009) 36 §:st uáivildum torvokiáldu.

Vaaljâluvâttâlmân kalga ucâmušâst vâldid tast váiloo jienâvuoigâdвуođâlii sâmmilii. Vaaljâluvâttâlmân merkkejum ulmuu kalga vâldid meddâl vaaljâluvâttâlmist, jis sun almoot, ete sun ij innig haalijd lede merkkejum vaaljâluvâttâlmân, teikâ jis sun lii jáámmâm. Ucâmuš já almottâs tahhojeh vaaljâlâvdikoodân, mii kalga kiedâvuššâđ ääsi nuhtán tušes ääji. Iáhtun vaaljâvuoigâdвуođâi kevttimân aldemuu čuávвоo sâmitige vaaljâin kuittâg lii, ete ucâmuš tahhoo majemustáá vaaljâive tađe oovdeb juovlâmáánu 31. peeivi ovdil tijme 16.

Vaaljâluvâttâllâm ráhtim ohtâvuođâst vaaljâlâvdikodde puáhtá jieijâs algust vâldid huámâsumân vaaljâluvâttâlmân merkkejum jienâvuoigâdвуođâlij ovdebij vaaljâi maŋa jienâvuoigâdвуođâave juvsâm pâärni já 21 §:st asâttum ääigimudo räi jienâvuoigâdвуođâave juksee pâärni. Taggaar ulmuu puáhtá vâldid vaaljâluvâttâlmân eskân tom maŋa, ko sun lii kirjâlâvt almottâm vaaljâlâvdikoodân, ete sun ana jieijâs taan laavâst uáivildum sâmmilâžžân.

Vaaljâlâvdikodde naanood já vuáláčáálá vaaljâluvâttâllâm majemustáá vaaljâive kuovâmáánu majemuu peeivi.

25 §

Vaaljâluvâttâllâm uáinimnáálátоollâm

Vaaljâlâvdikodde aasât vaaljâluvâttâllâm teikâ tast lejje tiáduid eereeb persovntubdâlduvvâid uáinimnáál nuuvt, ete uáinimnáálátolâmân kyeskee äägi nuhâmist lii äigi vaaljâi tooimâtmân ucemustáá vittâ mánuppaje.

Vaaljâluvâttâllâm tuálloo uáinimnáál 10 maŋalâs argâpeeivi, ij kuittâg argâlâvurduv, ucemustáá kulmâ tiijme peeivist.

Vaaljâluvâttâllâm uáinimnáálátolâmist kalga almolâvt kulluuttid.

Jienâvuoigâdвуođâlâš, kote kiáččá, ete sunjin kyeskee merkkim vaaljâluvâttâlmist lii puástud, uázžu vaattâđ njuolgim vaaljâlâvdikoddeest nuuvt ko haldâttâhlaavâst asâttuvvoo. Njuolgimvátâmâš kalga kuittâg toohâđ majemustáá 14. peeivi miärâdâs tiáttunfinniimist.

majemustáá 14. peeivi vaaljâluvâttâllâm uáinimnáálátolâmân kyeskee äägi nuhâmist.

25 a §

Vaaljâluvâttâllâm almolâšvuođâ

Juáhhâst lii vuoigâdвуođâ uápâsmuđ vaaljâluvâttâlmân já ton ráhtimân lohtâsejee äššikirjijd ton äägi, ko vaaljâluvâttâllâm tuálloo uáinimnáálá. Vaaljâluvâttâllâm já ton ráhtimân lohtâsejee äššikirjijd ij uážu adelid miäldustemnâál teikâ kuvvimnáál ige taan uážu adelid mángusijd. Vaaljâluvâttâlmân merkkejum ulmust lii kuittâg vuoigâdвуođâ uázžuđ nuuvtá váldus sust vaaljâluvâttâlmân valdum tiáduin. Tast, kote lii pivdâm šoddáđ valduđ vaaljâluvâttâlmân, lii vuoigâdвуođâ uázžuđ tiádu ääsi kiedâvušmân lohtâsejee äššikirjijn nuuvt ko virgeomâhâi tooimâ almolâšvuođâst adelum laavâ 11 §:st asâttuvvoo.

Vaaljâluvâttâllâm sehe tagarijd vaaljâluvâttâllâm ráhtimân lohtâsejee äššikirjijd, moh siskeldeh tiáduid ulmuu etnisâš algâpuátimist, kalga toollâđ syeligâsâst eres ko 1 momentist uáivildum äägi. Syeligâsâsttoollâmkenigâsvuođâ ij eesti tiádu adelem sâmitiigân tige toimâorgaanij jesânij já värijesânij valjim teikâ aalgâvuoigâdвуođâ kevttim čielgim värâs ige toos, kote taarbâš tiádu jienâvuoigâdвуođâs čielgim värâs.

Vaaljâluvâttâllâm ráhtimân lohtâsejee äššikirjij almolâšvuođâst lii mudoi vyeimist, mii virgeomâhâi tooimâ almolâšvuođâst adelum laavâst asâttuvvoo.

26 §

Njuolgimvátâmâš vaaljâluvâttâlmân kyeskee ääšist

Vaaljâlâvdikode miärâdâsân 23 §:st uáivildum vaaljâluvâttâlmân merkkiimist teikâ tast meddâlvaldiimân kyeskee ääšist uázžu vaattâđ njuolgim sâmitige čuákkimist nuuvt ko haldâttâhlaavâst asâttuvvoo. Njuolgimvátâmâš kalga kuittâg toohâđ majemustáá 14. peeivi miärâdâs tiáttunfinniimist.

Jis sâmitige čuákkim miärâdâs ana sistees tom, ete olmooš váldoo vaaljâluvâttâlmân, vaaljâlâvdikodde vuolgât ájâttâlhánnáá

jienâvuoigâdvuodâlâžân 24 §:st uáivildum almottâskoortâ.

26 b §

Väidim vaaljâluvâttâlmân já jiešnjuolgimân kyeskee ääšist

Sämitige čuákkim miäradâsân 26 §:st uáivildum ääšist uázžu uuccâd nubâstus väidimáin alemuu haldâttâhriähtân nuvt ko haldâttâhlaavâkevttimlaavâst (586/1996) asâttuvvoo. Väidim kalga kuittâg toohâd majemustáá 14. peeivi miäradâs tiättunfinniimist.

Vaaljâlâvdikode miäradâsân 25 § 4 momentist teikâ 26 a §:st uáivildum ääšist uázžu uuccâd nubâstus väidimáin haldâttâhriähtân nuvt ko haldâttâhlaavâkevttimlaavâst asâttuvvoo. Väidim kalga kuittâg toohâd majemustáá 14. peeivi miäradâs tiättunfinniimist. Haldâttâhrievti miäradâsân ij uážu uuccâd nubâstus väidimáin.

Alemus haldâttâhrievti teikâ haldâttâhrievti kalga adelid miäradâsâstis ájâttâlhánnáá tiädu váidâlâžân, já vaaljâlâvdikoodán, mii kalga toohâd vaaljâlâvâttâlmân miäradâsâst máhdulávt šaddee nubâstusâid já táárbu miel vuolgâttid ääšiomâhâžân 24 §:st uáivildum almottâskoortâ.

27 §

Iävtukkâsasâtem já iävtukkâsluvâttâllâm

Iävtukkâs sämitige vaaljâid puáhtá asâttid ucemustáá kuulmâ jienâvuoigâdvuodâlii vuáđudem väljejeieservi, mast kalgeh lede äššialmai já väriäššialmai.

Jieškote-uv jienâvuoigâdvuodâlâš uázžu uásâlistid tuše oovtâ iävtukkâs aasâtmân. Jis olmooš kulá kyevti teikâ eenâb väljejeiesiärvân, vaaljâlâvdikode kalga meddâlistid suu noomâ tain puoh.

Väljejeieservi kalga toohâd iävtukkâsucâmuš vaaljâlâvdikoodán majemustáá 31 peeivi já toos kyeskee tievâsmitmijd majemustáá 27 peeivi ovdil vaaljâtoimâttâs algâtem. Vaaljâlâvdikode kalga rähtid iävtukkâsluvâttâllâm majemustáá 21 peeivi ovdil vaaljâtoimâttâs algâtem. Iävtukkâsluvâttâllâm kalga almostittid, vuolgâttid

vaaljâäššialmaid já toollâd vaaljâi ääigi uáinimnáálá. Riehtiministeriö asâttâssâin puáhtá adelid tärhibijd njuolgâdusâid iävtukkâsucâmušast já iävtukkâsluvâttâlmist.

Vaaljâlâvdikode 3 momentist uáivildum miäradâsân iävtukkâsluvâttâlmist ij uážu uuccâd sierâ nubâstus.

29 §

Vaaljâäššikirjeh

Vaaljâlâvdikode kalga ájâttâlhánnáá vaaljâtoimâttâs älgim maņa toimâttid poostâ peht jyehi jienâvuoigâdvuodâlâžân, kiän čujottâs lii tiäduš, vaaljâlâvdikode stempâlistum jienâstemliipu, vaaljâkoo-veert, vuolgâttâsreeivâ, vuolgâttâskooveert, iävtukkâsluvâttâllâm já jienâstemravvuu (vaaljâäššikirjeh).

Jienâvuoigâdvuodâlâžân, kote ij lah poostâ peht finnim vaaljâäššikiirjijd teikâ kiäst toh monnii suujâst mudoi váiluh, kalga väridid máhdulâšvuodâ finnid vaaljâäššikiirjijd vaaljâlâvdikode toimâttuvvâst teikâ vaaljâlâvdikode almottem saajeest.

Jienâstemravvust kalga mainâšid vaaljâlâvdikode toimâttuv já máhdulij eres soojij, kost vaaljâäššikiirjijd puáhtá finnid já kuus taid puáhtá macâttid, jotteemčujottâsâid já ávusorroomaaigijd sehe lasseen vaaljâpeeivi jienâstemsoojij jotteemčujottâsâid já ávusorroomaaigijd.

30 §

Jienâstem poostâ peht

Jienâvuoigâdvuodâlâš puáhtá kevttid jienâvuoigâdvuodâs, ko lii finnim vaaljâäššikiirjijd. Jienâstejee kalga čielgâsâvt merkkid jienâstemliipun ton iävtukkâs nummeer, kiän pyerrin sun áigu adelid jienâs.

Jienâstem lii toohum, ko jienâvuoigâdvuodâlâš lii kuáđdâm toppum vaaljâkoo-veert, mii siskeel jienâstemliipu, já suu tevdim já vuáláčäällim vaaljâlâvdikoodán čujottum vuolgâttâskooverttân toppum vuolgâttâsreeivâ poostâ jodettemnáál. Jis jienâstejee lahta fáárun suu almottâskoortâ, sun merkkii vuolgâttâsreeivân tuše suu vuáláčáalus.

Poostâ peht vuolgâttum vuolgâttâsreeivah kalgeh lede vaaljälävdikoddeest jienâirekinistem algâtem räi.

31 §

Jienâstem maaccâtmâin vuolgâttâsreeivâ vaaljälävdikoodân eresnâál ko poostâ peht

Jienâvuogâdavuodâlâš puáhtâ macâttid vuolgâttâsreeivâ meid vaaljälävdikode toimâttâhân teikâ vaaljälävdikode almottem soojijd vaaljâi kuálmád oles oho vuossaargâ já niäljád oles oho västuppeeivi koskâsâš ääigi sehe, jis vaaljâpeeivi jienâstem uárnejuvvo, jienâstemsaje vaaljâtoimâkoodân.

Vaaljälävdikodde kalga huolâttid tast, ete ton jieškote-uv toimâsoojijd kuodđum vaaljâššikirjeh siäiluttuvvoje vaaljâsyeligâsvuodâ turvâsteijee náál já ete vaaljâššikirjeh toimâttuvvoje torvolávt vaaljälävdikode Aanaar toimâttâhân ovdil jienâirekinistem algâtem.

31 c §

Vaaljâtoimâkodde

Vaaljälävdikodde kalga puorijn aagijn ovdil vaaljâid asâttid jieškote-uv jienâstemsaje várás vaaljâtoimâkodde, moos kuleh kulmâ jeessân já ucemustâá kyehti värijeessân nuuvt, ete ääšiomáhâá kieldâ vaaljälävdikoddeest ovdâsteijee jeessân já suu persovnlâš värijeessân lává vaaljâtoimâkode oovtâ jesânin já värijesânin.

Vaaljâtoimâkode saavâjodetteijen tuáimâ toimâkoddeest vaaljälävdikode ovdâsteijee jeessân. Värisaavâjodetteijee vaaljâtoimâkodde väljee táárbu miel koskâvuodâstis.

Vaaljâtoimâkodde lii meridemváldâlâš kuulmâjeessânläžžân.

31 h §

Vaaljâpeeivi jienâstem nuuhâm já vaaljâpevdikirje

Vaaljâpeeivi jienâstem nuuhâm maņa vaaljâtoimâkodde kalga huolâttid tast, ete seilejum vaaljâurne já jienâstemmerkkiimijd

siskeldeijee jienâstemkuávlv vaaljäluvâttállâm sehe máhđulávt vaaljâtoimâkoodân kuodđum vuolgâttâskoo-veerteh toimâttuvvoje vaaljâsyeligâsvuodâ siäilum turvâsteijee náál já nuhtân tušes ääji vaaljälävdikode Aanaar toimâttâhân. Lasseen vaaljâtoimâkodde kalga huolâttid seilimpiergâsij heevâtmist tállân urne seilim maņa. Vaaljälävdikode kalga huolâttid vaaljâurne já jienâstemkuávlv vaaljäluvâttállâm siäilumist torvolâš saajeest jienâirekinistem algâtem räi.

Vaaljâtoimâkodde kalga lasseen huolâttid tast, ete vaaljâpeeivi jienâstmist tuálloo pevdikirje, moos merkkejuvvoje:

- 1) peivi sehe tiijmeääigih, kuás vaaljâpeeivi jienâstem aalgij já kulluuttui nuhhum;
- 2) vaaljâtoimâkode jesâneh já värijesâneh, kiäh lijji mielidi;
- 3) vaaljâišedeijeeh sehe jienâsteijei jiejah valjim išedeijeeh;
- 4) jienâstâm ulmui lohomeeri.

32 §

Jienâstem tipšolâjadâsâst já päähist

Sämikuávlust orroo lájadâsâst tipšomnáál leijee ulmuuh sehe toh sämikuávlust päähist tipšomnáál leijee ulmuuh, kiäh iä mudoi pastaččii jienâstid merettem vaigâdavuodâittâá, uázžuh jienâstid tipšosajestis.

Tipšosaajeest jienâstem várás vaaljälävdikode meerrid áásânkullee kieldâ vaaljälävdikoddeest ovdâsteijee jeessân já värijeessân vaaljâpargen já suu väriolmožin. Vaaljâpargee väriolmožin puáhtâ nomâttid eres-uv paargon hiäivulâš ulmuu.

Ko jienâst tipšosaajeest, jienâstmist kalga jienâsteijee já vaaljâpargee lasseen lede fáarust jienâsteijee valjim teikâ tuhhiitem sämitige vaaljäluvâttállâm jienâvuogâdavuodâlâžžân merkkejum olmooš.

38 §

Vaaljâi puáttus miärâšum

Sämitige jesânin šaddeh väljejuđ 25 puoh enâmustâá jienâid finnim iävtukkâssâd, toin iävttoin, ete sii juávhust láá ucemustâá 10 §:st asâttum meeri iävtukkâsah jieškote-uv

sämikuávlvlu kieldást já sämikuávlvlu ulguubeln. Jis mottoom sämikuávlvlu kieldást teikâ sämikuávlvlu ulguubeln iä taan juávhust lah asáttum meeri iävtukkâsah, šaddeh taan kieldást teikâ sämikuávlvlu ulguubeln orroo iävtukkâsâin väljejuđ puoh enámustáá jienâid finnim iävtukkâsah nuuvt, ete asáttum uce-musmeeri tiává.

Värijesânin šadda väljejuđ jieškote-uv sämikuávlvlu kieldást lejje iävtukkâsâin iävtukkâs, kote lii finnim väljejum iävtukkâsâi maŋa čuávuvâžžân enámustáá jienâid, sehe sämikuávlvlu ulguubeln väljejum iävtukkâs maŋa čuávuvâžžân enámustáá jienâid finnim iävtukkâs.

Jis jienâmereh láá siämmáá stuárrusiid, tai koskâsâš oornig čuávdoov vuárbumáin.

40 §

Vaaljâi puátusân kyeskee väidim

Jienâvuogigâdvuodâlâš, kote kiäččá, ete vaaljâlâvdikode miäradâs vaaljâi puátus naanoodmist teikâ vaaljâi tooimâtmân lohtaseijee eres toimâ lii laavâvuástâsâš, uázžu uuccâđ nubástus väidimáin haldâttâhriähtân nuuvt ko haldâttâhlaavâkevttim-laavâst asáttuvvoo. Väidim kalga kuittâg toohâđ 14 peeivi keččin tast, ko vaaljâi puátus lii almostittum.

Haldâttâhrievti miäradâsâst uázžu väidid alemuu haldâttâhriähtân nuuvt ko haldâttâhlaavâkevttimlaavâst asáttuvvoo.

Jis vaaljâlâvdikode 1 momentist uáivildum miäradâs teikâ toimâ lii lamaš laavâvuástâsâš já taat lii vaikuttâm vaaljâi puátusân, vaaljâi puátus kalga njuolgid já staatârädi táárbu miel meridid sämitige jesânijd já värijesânijd vaaljâi njuolgid puátus miel.

Jis vaaljâi puátus ij paste njuolgid, vaaljah kalgeh meridud uđđâsist toimâtemnáál.

40 a §

Vaaljâi uđđâsist toimâtem väidim tiet

Vaaljâi uđđâsist tooimâtmist huolât, jis máhđulâš, siämmáš vaaljâlâvdikode ko komettum vaaljâin. Uđđâ vaaljâin kevttih siämmáá lahâvuáimálii vaaljâlâvâttállâm já iävtukkâsluvâttállâm ko komettum vaaljâin, jis haldâttâhrievti teikâ alemus haldâttâhrievti ij miäradâsâstis nubenáál meerrid.

Uđđâ vaaljâi tooimâtmist lii hiäivulijn oo-sijn mudoi vyeimist, mii eidusij vaaljâi tooimâtmist lii asáttum.

Uđđâ vaaljah toimâttuvvojeh ton kalendermánuppaje ääigi, mii álgá kyevti oles kalendermánuppaje keččin 1 momentist mainâšum miäradâs adelem maŋa. Vaaljâitoimâttâs algâttuvvoo vuolgâtmáin jienâvuogigâdvuodâlâjd 29 §:st mainâšum vaaljâäššikiirijid.

Uđđâ vaaljâi puátusist kalgeh tállân almotid riehtiministeriön.

5 loho

Tiätulágán njuolgâdusah

41 §

Nubástusuuccâm

Sämitige stiivrâ miäradâsân uázžu vaattâđ njuolgid sämitige čuákkimist já lâvdikode sehe tige eres toimâorgan miäradâsân sämitige stiivrâst nuuvt ko haldâttâhlaavâst asáttuvvoo, jis taan laavâst teikâ eres saajeest laavâst ij nubenáál asáttuu.

Sämitige čuákkim já stiivrâ njuolgidvátâmâš vuáduđ ráhtim miäradâsân uázžu uuccâđ nubástus väidimáin haldâttâhriähtân nuuvt ko haldâttâhlaavâkevttimlaavâst asáttuvvoo. Sämitige čuákkim ráhtim eres miäradâsân uázžu uuccâđ nubástus väidimáin haldâttâhriähtân nuuvt ko haldâttâhlaavâkevttimlaavâst asáttuvvoo, jis eres saajeest laavâst ij nubenáál asáttuu. Haldâttâhrievti miäradâsân uázžu uuccâđ nubástus väidimáin tuše, jis alemus haldâttâhrievti miedeet väidimlove.

_____ peevi
Taat laahâ šadda vuáimán máánu 201

toh lijjii talle ko taat laahâ šoodâi vuáimán iäge toos heivit 17 a já 17 b §. Stiivrâ saavâjodettejee uddâsist valjiimân kyeskee 13 § 3 moomeent heiviitdijn iä valduu vuotân toh toimâpajeh, moh láá nuuhâm ovdil taan laavâ vuáimánsoddâm.

Sämitiigán, mon toimâpaje lii koskân talle ko taat laahâ šadda vuáimán, heiviitteh 7, 11–13, 15, 18, 18 a, 18 c já 18 d § tagarin ko

2.

Laavâ**rikoslaavâ 40 lovo 11 § rievâdmist**

Ovdâskode miärâdâs miel
rievdâduvvoo rikoslaavâ (39/1889) 40 lovo 11 § 1 saje, nuuvt ko tot lii laavâst 604/2002
čuávvoonáál:

40 loho

Virgerikosijn

11 §

Miäruštâlmeh

Taat laahâ šadda vuáimán peeivi
máánu 201 .

Taan laavâst uáivilduvvoo:

1) virgealmain ulmuu, kote lii virge- teikâ toos paldâlistee palvâlemkoskâvuodâst staatân, kieldân teikâ kieldâovtâstumán teikâ eres kieldâi almosvuoigâdvvuodâlâš ohtsâstoimâorganân, ovdâskoodán, staatâ finnodâhlâjâdâsân teikâ evankelis-luterilii kiirkon teikâ ortodoksilii kirkkoodán teikâ ton servikoodán teikâ servikuudij ohtsâstoimâorganân, Åland eennâmkoodán, sämitiigán, Suomâ Paanĵin, Aalmu-giälättâslâjâdâsân, Pargotiervâsvuodâlâjâdâsân, kieldâlii iälättâslâjâdâsân, Kieldâi táhâdâskuávdâžân teikâ kieldâlii pargomarkkân-lâjâdâsân;